

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน:
กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพ

THE FACTORS AFFECTON PHYSICAL ACCESSIBILITY FOR ALL:
A CASESTUDY OF BUDDHIST TEMPLES

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2562

KMITL-2019-AR-M-003-014

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน:
กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ

THE FACTORS AFFECTON PHYSICAL ACCESSIBILITY FOR ALL:
A CASESTUDY OF BUDDHIST TEMPLES

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2562

KMITL-2019-AR-M-003-014

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE FACTORS AFFECTON PHYSICAL ACCESSIBILITY FOR ALL:

A CASESTUDY OF BUDDHIST TEMPLES IN BANGKOK

A THESIS SUMMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENT
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARCHITECTURE INTERIOR ARCHITECTURE
PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2019

KMITL-2019-AR-M-003-014

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2019

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
สำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ

นักศึกษา

นาย เสฏฐวุฒิ ปัญญาเสวนมิตร

รหัสประจำตัว

57602023

ปริญญา

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรมภายใน

พ.ศ.

2562

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อณิกา สวัสดิ์ศรี

บทคัดย่อ

จากบทความเรื่อง วัดไทยยุคใหม่ เทียบได้ทุกวัย ไปได้ทุกคน ในคอลัมน์ หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ได้กล่าวถึง การพัฒนาอารยสถาปัตย์ตามวัด และศาสนสถานต่างๆ เพื่อให้ญาติโยมทุกเพศ ทุกวัย และทุกสภาพร่างกาย สามารถมาวัดได้ เข้าถึงศาสนสถานต่างๆได้ โดยสะดวก ปลอดภัย เป็นธรรม ทั้งถึง เท่าเทียม

ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ "ธรรมะสู่คนทั้งมวล" ในงบประมาณปี 2558 กรมการศาสนา ดำเนินงานโครงการเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าวัดประกอบศาสนกิจ ไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยร่วมกับภาคคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กรมการศาสนา กำหนดเป้าหมายในโครงการธรรมะสู่คนทั้งมวล คนพิการ เยาวชนพิการ พร้อมผู้ดูแลคนพิการ ตลอดจนผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ทูพพลภาพและด้อยโอกาส และที่สำคัญจะรณรงค์ให้ศาสนสถานมีการพัฒนาอารยสถาปัตย์รองรับ คนพิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้ด้านกรมศาสนาได้จึงร่วมกับวัดทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 21 แห่ง เป็นวัดต้นแบบ และวัดนำร่องในการพัฒนาอารยสถาปัตย์ภายในวัด วัดต้นแบบ 4 แห่ง ได้แก่ วัดเทพนารี วัดยานนาวา วัดไตรมิตรวิทยาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากบทความและโครงการที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้เห็นว่าปัจจุบันสังคมไทยได้ให้ความสำคัญ และ ตื่นตัวในเรื่องของการเข้าถึงวัดของคนพิการมากขึ้น นอกจากนั้นแล้ว วัดยังเป็นสถานที่สำคัญที่ใช้ในการทำบุญ สืบทอดวัฒนธรรม เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ทำจิตใจให้สงบ อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ยังเป็นแหล่งที่สามารถ

ศึกษาย้อนกลับไปได้ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านพุทธศาสตร์ และพุทธศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะดวกและปลอดภัยสามารถเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ได้ง่ายตามที่ปรากฏในส่วนของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับคนพิการ ทางด้านทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางการมองเห็น และคนพิการทางการได้ยินในเรื่องของการเข้าถึงบริบทของวัดต้นแบบทั้ง 4 แห่ง วัดเทพนารี วัดยานนาวา วัดไตรมิตรวิทยาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในเขตกรุงเทพมหานคร

เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในส่วนต่างๆ ภายในวัด การศึกษาครั้งนี้จะสามารถเติมเต็มแนวความคิดในการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ในบริบทของวัดได้ เป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงการออกแบบ และสามารถนำไปปรับใช้กับวัดอื่นๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงกายภาพภายในวัดประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด ระบบการก่อสร้างในงานสถาปัตยกรรมไทย และเจตคติจากผู้คนโดยรอบ นอกจากนี้ยังพบว่าระบบการจัดการภายในวัดยังไม่เอื้อต่อการเข้าถึงของคนพิการ

Thesis Title	Factors Affecting Access to the Physical Environment for Everyone : A Case Study of BUDDHIST TEMPLES
Author	Mr.Settawut Panyasewanamit
Student ID No.	57602023
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Academic Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Anthika Sawatsri

Abstract

From the article on “new Thai temple for visitors of all ages” published in Kom Chad Luek newspaper’s column discussed about the development of temple civilized architecture and various Buddhists monasteries to allow visitors of all ages, genders and physical conditions to visit the temple. These people could access to various Buddhists monasteries in a convenient, safe, fair and equitable manner.

This was consistent with the project named "Dharma to all people" in 2015 fiscal year, conducted by the Department of Religious Affairs, to provide opportunities for people with disabilities to attend religious activities in temples, such as paying respect to monks, praying, practicing the Dharma, meditation and learning religious principles, with equality. The project collaborated with the clergies, religious organizations, government network, private sectors and public society, in order to achieve the life in society with happiness. The Department of Religious Affairs set goal of the “Dharma to all people” project to be for people, including all physical disabled people, financial disabled people and elderly. Importantly, another goal of the project was to develop Buddhists monasteries\ \ \ \ \ for more civilized architecture to support people with disabilities thoroughly and equally. In this regard, the Department of Religious Affairs therefore joined with 21 temples, both the central area and the regions are, as the prototype and pilot temples, in the development of

civilized architecture inside the temples. There were 4 prototype temples, including Thep Nari Temple, Yan Nawa Temple, Traimit Witthayaram Temple and Phra Chetuphon Vimolmangkalaram Temple, which located In Bangkok.

From the mentioned articles and projects, it could be seen that, nowadays, Thai society has paid more attention and been aware about the access to temples of disabled people than before. Besides, temple has also been an important place to make merit, inherit culture, practice Dharma and meditate for Thai people for a long time as the spiritual anchor for general public. The place is also a source that can be studied back in history, as well as knowledge of Buddhism and Buddhist art, which is in line with the convenient and safe access to physical environment, easily access to various areas as shown in the section of the National Quality of Life Disability Development Plan Vol. 4 (2012-2016).

This research was a qualitative research, which focused on studying on movement, visual and hearing of disabled people in terms of access to the context of the 4 prototype temples, including Thepnaree Temple, Yan Nawa Temple, Traimit Witthayaram Temple and Phra Chetuphon Vimolmangkalaram Temple In Bangkok.

This was a study of factors affecting people with disabilities in accessing the physical environment in various areas in the temple. The study would be able to fulfill the design concept for all people in terms of temple; be the information source used for further study; as well as be able to connect designs and adapted to other temples in a concrete and sustainable way in the future.

The study result found that factors that affect physical access in the temple include facilities within the temple, construction system from Thai architecture and attitudes from the surrounding people. In addition, it was found that the management system within the temple was not conducive to the accessibility of the disabled people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับคำชี้แนะ จากอาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันทิกา สวัสดิ์ศรี ที่เมตตา และให้คำชี้แนะ ข้าพเจ้ามาโดยตลอด รวมถึงคณะกรรมการคุมสอบทุกท่าน

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา มอบความรู้การทำวิจัยแก่ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คนพิการทั้ง 3 ประเภท ทั้ง 4 ท่าน และล่ามแปลภาษามือ ทั้ง 2 ท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลในการสำรวจวัด ทั้ง 4 แห่ง และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย ทั้ง 3 ท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีรยุต ชัยศร ที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณแม่ คุณพ่อ และครอบครัว รวมถึงเพื่อน ๆ ที่คอยให้คำปรึกษา คอยให้กำลังใจและสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ทุกคำติและคำชม ทุกแรงกาย และแรงใจที่คอยให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนเป็นอย่างดี ทำให้ข้าพเจ้าก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ จนทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้

เสฏฐวุฒิ ปัญญาเสวนมิตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	X
สารบัญภาพ.....	XI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตงานวิจัย.....	3
1.5 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการ.....	9
2.1.1 แนวความคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design).....	9
2.1.2 เป้าหมายของการออกแบบสากล (The Goals of Universal Design).....	10
2.1.3 แนวคิดด้านการออกแบบจากหนังสือคู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อม สำหรับคนพิการ และคนทุพพลภาพ.....	11
2.1.4 แนวคิดสภาพแวดล้อมที่สามารถเข้าถึงได้สู่การออกแบบที่เป็นสากล.....	11
2.1.5 แนวคิดหลักการความต้องการของคนพิการในการใช้สภาพแวดล้อม.....	19

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.1.6 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548.....	20
2.1.7 กฎกระทรวงกำหนดลักษณะการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555.....	26
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมดูแลรักษาโบราณสถาน.....	28
2.2.1 กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ.2528.....	28
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด.....	28
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อการวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาล.....	30
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องธรณีประตู.....	32
2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อซุ้มโขง.....	33
2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อกำแพงแก้ว.....	34
2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อบันไดพญานาค.....	37
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
2.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการ.....	40
2.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านคติความเชื่อ.....	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
3.1 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย.....	43
3.1.1 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย.....	43
3.1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย.....	43
3.2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย.....	44
3.2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย.....	44

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	44
3.3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย.....	44
3.3.2 แบบบันทึกพฤติกรรมคนพิการ.....	44
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3.4.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย.....	46
3.4.2 แบบบันทึกพฤติกรรมคนพิการ.....	46
3.4.3 ความคิดเห็นจากคนพิการ.....	46
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
3.5.1 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์.....	46
3.5.2 วิเคราะห์จากแบบบันทึกพฤติกรรม.....	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม.....	48
4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....	49
4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดไตรมิตรวิทยาราม.....	50
4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดเทพนารี.....	51
4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดยานนาวา.....	52
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ภาพรวมในการเข้าใช้พื้นที่วัดทั้ง 4 แห่ง.....	53
4.2.1 การวิเคราะห์ปัญหาทางกายภาพทั้ง 4 วัด.....	53
4.3 การวิเคราะห์ด้านความต้องการของคนพิการ.....	56
4.3.1 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการเคลื่อนไหว.....	56
4.3.2 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการมองเห็น.....	57
4.3.3 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการได้ยิน.....	58
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	59
4.4.1 สรุปผลการสัมภาษณ์.....	60

บทที่ 5 ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	61
5.1 ผลการวิจัย.....	61
5.2 อภิปรายผล.....	62
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	65
5.3.1 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้.....	65
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	68
ประวัติผู้เขียน.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎกระทรวงฯ 2555.....	27
2.2 แสดงเกณฑ์ และขั้นตอนการอนุรักษ์โบราณสถาน.....	28
2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีดำเนินการวิจัย.....	42
3.1 แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรม.....	45
4.1 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....	49
4.2 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดไตรมิตรวิทยาราม.....	50
4.3 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดเทพนารี.....	51
4.4 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดยานนาวา.....	52
4.5 แสดงการวิเคราะห์ภาพรวมในการเข้าใช้พื้นที่วัดต้นแบบ 4 วัด.....	53
4.6 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการเคลื่อนไหว.....	56
4.7 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการมองเห็น.....	57
4.8 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการได้ยิน.....	58
4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย.....	59

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.2 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
2.1 แสดงความต้องการของคนพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภท หากพวกเขาสามารถเข้าถึงได้.....	12
2.2 แสดงคุณสมบัติบางอย่างต้องมีการเลือกและติดตั้งอย่างระมัดระวัง เพื่อตอบสนองความต้องการที่ขัดแย้งกันของประเภทความพิการที่แตกต่างกัน.....	14
2.3 แสดงคุณสมบัติบางอย่างเช่น ที่จับมีประโยชน์สำหรับทุกคน.....	15
2.4 แสดงโปรแกรมสนับสนุนการสาธารณสุขหลายแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถเข้าถึงได้.....	17
2.5 แสดงแนวคิดความต้องการของคนพิการในการใช้สภาพแวดล้อม.....	19
2.6 แสดงตัวอย่างป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ.....	20
2.7 แสดงตัวอย่างทางลาดสำหรับคนพิการมีความยาวไม่เกิน 60 เมตร ชนิด 1 ช่วง.....	21
2.8 แสดงตัวอย่างทางลาดสำหรับคนพิการมีความยาวช่วงละไม่เกิน 60 เมตร ชนิด 2 ช่วง.....	21
2.9 แสดงตัวอย่างลิฟต์สำหรับคนพิการ.....	22
2.10 แสดงตัวอย่างบันไดสำหรับคนพิการ.....	22
2.11 แสดงตัวอย่างที่จอดรถสำหรับคนพิการ.....	23
2.12 แสดงตัวอย่างทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคารสำหรับคนพิการ.....	24
2.13 ตัวอย่างประตูของเข้าออกอาคารสำหรับคนพิการ.....	24
2.14 แสดงตัวอย่างห้องน้ำสำหรับคนพิการ.....	25
2.15 แสดงตัวอย่างพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการ.....	25
2.16 แสดงตัวอย่างการจัดตำแหน่งพื้นที่สำหรับคนพิการที่เข้าได้สะดวก.....	26
2.17 แสดงการจำลองภาพสันนิษฐานจักรวาลตามคติไตรภูมิในพุทธศาสนา.....	31
2.18 แสดงพฤติกรรมก้าวข้ามธรณีประตู.....	32
2.19 แสดงรูปขุ่มประตูโขง.....	33
2.20 แสดงรูปคติของ 3 โลก คือ สวรรค์ โลกมนุษย์ และนรก.....	35
2.21 แสดงทัศนียภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกำแพงแก้วเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์.....	36
2.22 แสดงทัศนียภาพกำแพงแก้ว.....	37
2.23 แสดงทัศนียภาพบันไดพญานาค.....	38

สารบัญญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.1 แสดงการเชื่อมโยงการวิจัยและการเก็บข้อมูล.....	47
4.1 แสดงผังของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและเส้นทางการสำรวจ.....	49
4.2 แสดงผังของวัดไตรมิตรวิทยารามและเส้นทางการสำรวจ.....	50
4.3 แสดงผังของวัดเทพนารีและเส้นทางการสำรวจ.....	51
4.4 แสดงผังของวัดยานนาวาและเส้นทางการสำรวจ.....	52
5.1 แสดงการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบที่ปราศจากสิ่งอำนวยความสะดวก.....	62
5.2 แสดงอุปสรรคในการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบ.....	63
5.3 แสดงกรณีประตู่ทางเข้าพระอุโบสถวัดต้นแบบ.....	63
5.4 แสดงการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างคนพิการกับคนไม่พิการ.....	64
5.5 แสดงอุปสรรคในการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบ.....	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากประชากรโลกรวมถึงคนพิการที่มีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากจาก รายงานองค์การสหประชาชาติประมาณการว่าในโลกนี้มีคนพิการอยู่ 650 ล้านคน หรือร้อยละ 10 ของประชากรโลก และในจำนวนนี้ ร้อยละ 60 อยู่ในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก นั้นหมายถึงมีคนพิการประมาณ 400 ล้านคน¹ และจากรายงานของทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้น จากจำนวนข้อการเก็บข้อมูลทางสถิติมีการเพิ่มขึ้นของคนพิการตลอดมา จากข้อมูลล่าสุดพบว่ามีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวน 1,657,438 คนหรือร้อยละ 2.6 ของประชากรทั้งประเทศไทย² ในอดีตกลุ่มคนพิการเหล่านี้มักถูกมองข้ามแต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันสังคมได้ให้ความสำคัญกับคนพิการมากขึ้นซึ่งนั่นก็รวมถึงการออกแบบที่เป็นรูปธรรม หรือเรียกว่าการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) เพื่อรองรับการใช้งานของคนทุกสภาพร่างกาย

จากบทความเรื่อง วัดไทยยุคใหม่ เทียบได้ทุกวัย ไปได้ทุกคน ในคอลัมน์ หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ได้กล่าวถึง การพัฒนาอารยสถาปัตย์ตามวัด และศาสนสถานต่างๆ เพื่อให้ญาติโยมทุกเพศ ทุกวัย และทุกสภาพร่างกาย สามารถมาวัดได้ เข้าถึงศาสนสถานต่างๆได้ โดยสะดวก ปลอดภัย เป็นธรรมชาติทั่วถึง เท่าเทียม³ อารยสถาปัตย์ เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่วัดทุกแห่งจำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติเพราะเป็นประโยชน์โดยตรงแก่ญาติโยมผู้สูงอายุ ผู้ป่วยพักฟื้นและผู้พิการที่จะสามารถมาวัดได้ เข้าถึงวัด เข้าถึงธรรมได้โดยสะดวก ปลอดภัยด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางลาด ห้องน้ำ และที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ เป็นต้น จึงอยากให้วัดทุกแห่งทั่วประเทศไทยได้ช่วยกันสร้างทำอารยสถาปัตย์เพื่อให้ญาติโยมทุกคน ทุกสภาพร่างกายมาวัดได้สะดวก⁴

¹ข้อมูลจาก Disability at Glance 2009: A Profile of 36 Countries and Areas in Asia and the Pacific, UNESCAP, 2009.

²รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย (2559กันยายน) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ

³กฤษณะ ละไล. (2557กันยายน) วัดไทยยุคใหม่ เทียบได้ทุกวัย ไปได้ทุกคน. หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก

⁴กฤษณะ ละไล อ่างถึงสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์, 2557

ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ "ธรรมะสู่คนทั้งมวล" ในงบประมาณปี 2558 กรมการศาสนา ดำเนินงานโครงการเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าวัดประกอบศาสนกิจ ไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม โดยร่วมกับภาคคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กรมการศาสนา กำหนดเป้าหมายในโครงการธรรมะสู่คนทั้งมวล คนพิการ เยาวชนพิการ พร้อมผู้ดูแล คนพิการ ตลอดจนผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ทูพพลภาพและด้อยโอกาส เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงศาสนา คนพิการเป็นพลังสำคัญของประเทศ สังคมเกิดทัศนคติที่ถูกต้องต่อคนพิการ และที่สำคัญจะรณรงค์ให้ศาสนสถานมีการพัฒนาอารยสถาปัตยกรรมรองรับคนพิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม⁵ ทั้งนี้ด้านกรมศาสนาได้จึงร่วมกับวัดทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 21 แห่ง เป็นวัดต้นแบบ และวัดนำร่องในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด วัดต้นแบบ 4 แห่ง ได้แก่ วัดเทพนารี วัดยานนาวา วัดไตรมิตรวิทยาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

จากบทความและโครงการที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้เห็นว่าปัจจุบันสังคมไทยได้ให้ความสำคัญ และตื่นตัวในเรื่องของการเข้าถึงวัดของคนพิการมากขึ้นนอกจากนั้นแล้ว วัดยังเป็นสถานที่สำคัญที่ใช้ในการทำบุญ สืบทอดวัฒนธรรม เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ทำจิตใจให้สงบ อยู่คู่กับคนไทยมาช้านานซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ยังเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาย้อนกลับไปได้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านพุทธศาสตร์ และพุทธศิลป์ แต่การเข้าถึงบริบทวัดของคนพิการนั้นย่อมเกิดอุปสรรคทางกายภาพ

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับคนพิการทางด้านทางการเคลื่อนไหว ผู้ใช้รถเข็น (Wheel chair) คนพิการทางการมองเห็น ผู้ใช้ไม้เท้า (Cane) และคนพิการทางการได้ยิน (Deaf) ในเรื่องของการเข้าถึงบริบทของวัดต้นแบบทั้ง 4 แห่ง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา วัดเทพนารี ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในส่วนต่างๆภายในวัด รวมถึงคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัดที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงของคนพิการ การศึกษาการปรับสภาพแวดล้อมของวัดที่สอดคล้องกับคติความเชื่อและแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวลนั้น จะสามารถเติมเต็มเติมแนวความคิดในการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal design) ในบริบทของวัดได้ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงการออกแบบ และสามารถนำไปปรับใช้กับวัดอื่นๆได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

⁵ กฤษฎพงษ์ ศิริ(2558สิงหาคม) กรมการศาสนาเปิดโอกาสคนพิการเข้าวัดไหว้พระ-เรียนรู้หลักธรรม.หนังสือพิมพ์ข่าวสด

1.3 คำถามการวิจัย

1.2.1 ปัจจัยด้านใดบ้างที่มีผลต่อการเข้าถึงและใช้พื้นที่ภายในวัดของคณพิการ

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ตอบสนองการใช้งานของคณพิการในการเข้าถึงวัดทั้ง 4 แห่ง ที่เป็นไปตามหลักการ Universal Design

1.3.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของคณพิการทางเคลื่อนไหว คณพิการทางการมองเห็น และคณพิการทางการได้ยิน กับลักษณะทางกายภาพ ในวัดทั้ง 4 แห่ง

1.3.3 เพื่อศึกษาคติความเชื่อทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่ภายในวัด

1.5 ขอบเขตงานวิจัย

การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถาน ในกรุงเทพมหานคร มีเนื้อหาการศึกษาดังนี้

1.5.1 พื้นที่ในการศึกษา (field)

เป็นการศึกษา วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา วัดเทพนารี

1.5.2 ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant)

ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1) คณพิการทางการเคลื่อนไหวของสมาคมคณพิการ จำนวน 2 ท่าน

2) คณพิการทางการมองเห็นของสมาคมคณพิการ จำนวน 1 ท่าน

3) คณพิการทางการได้ยินของสมาคมคณพิการ จำนวน 1 ท่าน

4) ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย จำนวน 3 ท่าน

1.5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก

เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้เฉพาะสิ่งแวดล้อมความสะดวกของคณพิการ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา วัดเทพนารี โดยใช้ การสำรวจ (Survey) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) และ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview)

ขอบเขตด้านคติความเชื่อ

เป็นการศึกษาเฉพาะคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัดโดยใช้การการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านงานสถาปัตยกรรมไทย การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (semi-structure interview)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ ในครั้งนี้ ได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย รวมทั้งสิ้น 1 ปี 4 เดือน 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 2 สิงหาคม 2562 ดังนี้

มกราคม - กุมภาพันธ์ 2561 - การศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนาคม - เมษายน 2561 - การติดต่อหน่วยงานและรวบรวมข้อมูลที่เป็น

พฤษภาคม - มิถุนายน 2561 - สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กันยายน - ตุลาคม 2561 - ทดสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตุลาคม - พฤศจิกายน 2561 - ลงพื้นที่สำรวจอุปสรรคทางกายภาพ

พฤศจิกายน - ธันวาคม 2561 - สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย

มกราคม - กุมภาพันธ์ 2562 - ลงพื้นที่สำรวจอุปสรรคทางกายภาพกับคนพิการ

มีนาคม - พฤษภาคม 2562 - ประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

กรกฎาคม - สิงหาคม 2562 - เขียนรายงาน จัดพิมพ์รายงาน

1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

1.6.1 เนื่องจากวัดทั้ง 4 แห่ง มีรูปแบบอาคารที่แตกต่างกัน ทำให้สถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดทั้ง 4 แห่ง ไม่เหมือนกัน บางจุดจึงไม่สามารถวิเคราะห์ในกรณีเปรียบเทียบกันได้

1.6.2 ระยะเวลาในการวิจัยมีจำกัด ทำให้ไม่งานวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลได้แค่วัดนาร่องทั้ง 4 แห่ง แต่ไม่สามารถเก็บข้อมูล จากวัดอื่นๆ อีก 17 แห่ง ที่กรมศาสนาส่งเสริมในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ตอบสนองการใช้งานของคนพิการทั้ง 3 ประเภทภายในวัดทั้ง 4 แห่ง

1.7.2 เพื่อทราบถึงคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด

1.7.3 เพื่อทราบถึงอุปสรรคในการเข้าถึงบริบทต่าง ๆ ของคนพิการทางเคลื่อนไหว คนพิการทางการมองเห็น และคนพิการทางการได้ยิน กับลักษณะทางกายภาพในวัดทั้ง 4 แห่ง

1.7.4 เพื่อเป็นองค์ความรู้และข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบค้นคว้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.9 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรม และใช้ชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทาง การได้ยิน การเห็น การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

1.8.2 คนพิการ ในการศึกษาคำนี้ หมายถึง คนพิการด้านการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ คนพิการทางการมองเห็น และคนพิการทางการได้ยิน

1.8.3 คนพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวัน ทำกิจกรรม หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียของอวัยวะในการเคลื่อนไหวได้แก่ มือ เท้า ขา แขน อาจมาจากสาเหตุอัมพาต ขา แขนอ่อนแรง ขาแขนขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานของ มือ เท้า ขา แขน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

1.8.4 คนพิการทางการมองเห็น หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมและใช้ชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาสายที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับต่ำกว่า ๓ ส่วน ๖๐ เมตร(๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๑๐ องศา ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

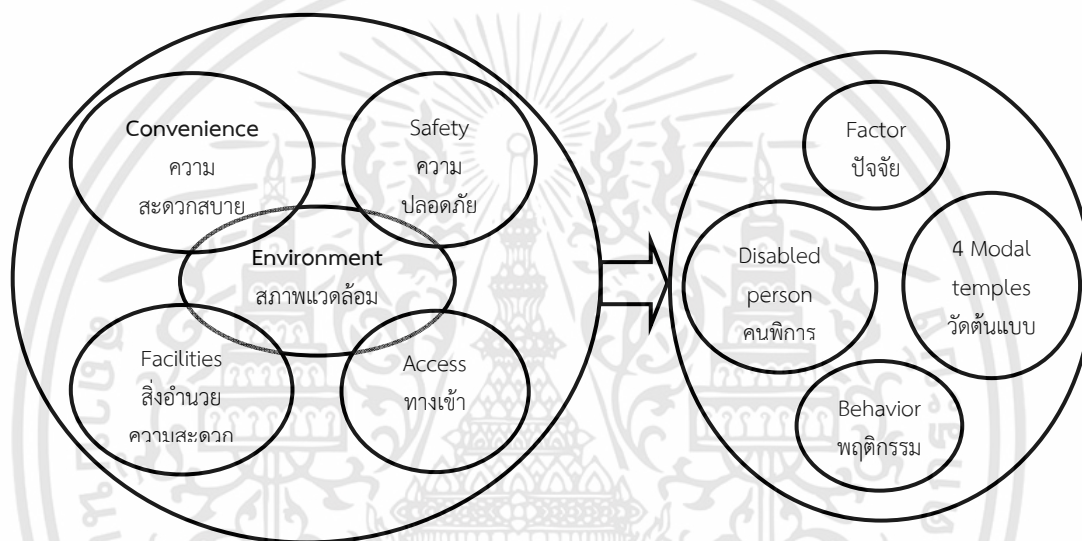
1.8.5 คนพิการทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตามโดยทั่วไป หากตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินประมาณ 90 เดซิเบลขึ้นไป (เดซิเบลเป็นหน่วยวัดความดังของเสียง หมายถึง เมื่อเปรียบเทียบระดับเริ่มได้ยินเสียงของเด็กปกติเมื่อเสียงดังไม่เกิน 25 เดซิเบลคนหูหนวกจะเริ่มได้ยินเสียงดังมากกว่า 90 เดซิเบล)

1.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย มาจากกรอบทฤษฎีของ Ronald L. Mace เรื่องแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทุกคน ด้านความต้องการในการใช้สภาพแวดล้อมของคนพิการประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกัน ได้แก่ 1.ความสะดวกสบาย 2.ความปลอดภัย 3.สิ่งอำนวยความสะดวก 4.การเข้าถึง

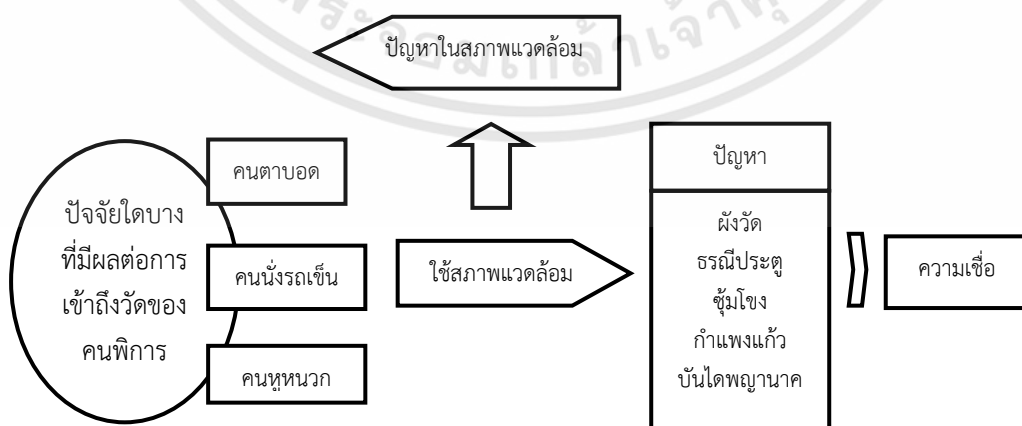
ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ 1.ปัจจัยในการเข้าถึงกายภาพ 2.พฤติกรรมในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ว่ามีรูปแบบและความต้องการสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการคนพิการหรือไม่เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดบ้างปัจจัยด้านใดบางที่มีผลต่อเข้าถึงวัดของ คนพิการ ตามกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยในภาพที่ 1.1 และกรอบแนวคิดการวิจัยในภาพที่ 1.2

ภาพแสดง : กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ภาพแสดง : กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการลงพื้นที่สำรวจกายภาพภายในวัด ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตงานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยใช้กรอบทฤษฎีที่ของ Ronald L. Mace มาใช้ในงานวิจัย รวมถึงการกำหนดแนวคิดในกรอบการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยการศึกษา พฤติกรรมการใช้งานในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม ความปลอดภัยในการใช้พื้นที่ เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดด้านความต้องการในการใช้สภาพแวดล้อมของคนพิการ มาใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงวัดของคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประกอบวิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไปโดยมีเนื้อหา ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

2.1.1 แนวความคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)

2.1.2 เป้าหมายของการออกแบบสากล (The Goals of Universal Design)

2.1.3 แนวคิดด้านการออกแบบจากหนังสือคู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ และคนทุพพลภาพ

2.1.4 แนวคิดสภาพแวดล้อมที่สามารถเข้าถึงได้สู่การออกแบบที่เป็นสากล

2.1.5 แนวคิดหลักการความต้องการของคนพิการในการใช้สภาพแวดล้อม

2.1.6 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548

2.1.7 กฎกระทรวงกำหนดลักษณะการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมดูแลรักษาโบราณสถาน

2.2.1 กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อการวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาล

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องธรณีประตู

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อซุ้มโขง

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อกำแพงแก้ว

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อบันไดพญานาค

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

2.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านคติความเชื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้น เริ่มมีการศึกษาในประเทศประเทศที่ได้พัฒนาแล้ว ทั้งโซนยุโรป และเอเชีย เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและหลายประเทศในยุโรป แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้มีการศึกษาและค้นคว้าอย่างจริงจังจนออกมาเป็นมาตรฐานที่ยอมรับและนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการออกกฎหมาย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้นำมาสรุปเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการทำการศึกษา

2.1.1 แนวความคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)

แนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล เป็นแนวคิดในการออกแบบที่คำนึงถึงการใช้งาน ความคุ้มค่า สมประโยชน์ ครอบคลุมสำหรับทุกคนและไม่ต้องมีการดัดแปลงพิเศษหรือเฉพาะเจาะจงเพื่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การออกแบบเพื่อมวลชนเป็นการออกแบบโดยเริ่มต้นจากการคิดว่าทำอย่างไร คนประเภทต่างๆ จึงจะมีโอกาสใช้สถานที่ได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น คนสูงอายุ คนป่วย สตรีตั้งครรภ์ คนแคะ เด็กเล็กที่มากับรถเข็นเด็ก คนพิการประเภทต่างๆ ไม่ว่า ตาบอด หูหนวก แขนขาพิการ คนพิการทางปัญญา คนที่อ่านหนังสือไม่ออก เป็นต้น เพื่อให้เขาสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลทั่วไปได้อย่างปกติสุข⁴

หลักการของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาค (Equitable Use) ใช้งานได้กับทุกคนในสังคมอย่างเสมอภาคกันไม่มีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ เช่น สถานที่นั้น คนทุกคนทุกสภาพร่างกายสามารถเข้าถึงได้อย่างปลอดภัย
2. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ใช้งานได้กับผู้ที่ถนัดซ้ายหรือขวามีการปรับสภาพความสูงต่ำ ขึ้นลงได้ตามความสูงของผู้ใช้
3. เรียบง่ายและเข้าใจได้ดี (Simple) เช่น มีรูปภาพหรือคำอธิบายที่เรียบง่าย สำหรับคนทุกประเภท มีการออกแบบที่ง่ายต่อการสื่อสาร
4. มีข้อมูลเพียงพอ (Perceptible Information) มีข้อมูลที่เข้าใจโดยง่ายสำหรับการใช้งาน สำหรับคนทุกประเภท
5. ทนทานต่อการใช้งานที่ผิดพลาด (Safety) เช่น มีระบบป้องกันอันตราย หากเกิดการใช้งานที่ผิดพลาด รวมถึงไม่เสียหายโดยง่าย
6. ท่นแรงกาย (Low Physical Effort) ท่นแรงและลดการออกแรงในการใช้งาน เช่น กรณีบานเลื่อนประตู ที่มีน้ำหนักเบา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ขนาด และพื้นที่ที่เหมาะสม (Size and space) โดยคิดออกแบบเพื่อรองรับสำหรับ คนทุกสภาพร่างกาย อ้วน ผอม สูง ต่ำ ดำ ขาว คนพิการ คนปกติ

2.1.2 เป้าหมายของการออกแบบสากล (The Goals of Universal Design)

เป็นการออกแบบที่ต่อเนื่องจากการออกแบบเพื่อคนทุกคน โดยเน้นที่ ผลลัพธ์และสภาพแวดล้อมที่สามารถใช้งานได้โดยทุกคนในระดับสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการดัดแปลงหรือออกแบบเป็นพิเศษ เป็นการออกแบบเพื่อความหลากหลายของมนุษย์ การอยู่รวมทางสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างเสมอภาค⁵

หลักการของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ประกอบด้วยหลัก 8 ประการ ดังนี้

- 1.พอดีกับร่างกาย (Body Fit) รองรับขนาดร่างกายที่หลากหลาย และความสามารถ สำหรับคนทุกประเภท เด็ก ผู้ใหญ่ คนที่มีข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย
2. ความสะดวกสบาย (Comfort) การใช้งานที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกสภาพร่างกายสูง ต่ำ อ้วน ผอม มีฟังก์ชันที่รองรับการใช้งานทุกประเภท
3. ความตระหนัก (Awareness) การสร้างความมั่นใจในการรับรู้ข้อมูลสำหรับการใช้งาน คือรับรู้ได้ง่าย
4. ความเข้าใจ (Understanding) สร้างวิธีการปฏิบัติงานใช้งานง่ายชัดเจนและไม่คลุมเครือ
5. สุขภาพ (Wellness) สนับสนุนการออกกำลังกาย สร้างเสริมสุขภาพการหลีกเลี่ยงโรค และการป้องกันการบาดเจ็บ
6. บูรณาการทางสังคม (Social Integration) ปฏิบัติต่อทุกกลุ่ม ทุกคนอย่างมีศักดิ์ศรี และให้ความเคารพทุกคนที่เกิดมาถือว่ามีคุณค่าเท่ากัน ต้องปฏิบัติต่อกันเยี่ยงมนุษย์อย่างเสมอภาค
7. ส่วนบุคคล (Personalization) รวมโอกาสในการเลือกและการแสดงออกของความต้องการของแต่ละบุคคล
8. ความเหมาะสมทางวัฒนธรรม (Cultural Appropriateness) เคารพและส่งเสริม คุณค่าทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม และสิ่งแวดล้อมของโครงการออกแบบ

⁴Nicolo Del Castillo.(2009). การออกแบบเพื่อมวลชน Universal Design

สืบค้นจาก (http://dusithost.dusit.ac.th/~juthawut_cha/download/HCI_L71.pdf)

⁵Edward Steinfeld.(2012). การออกแบบเพื่อมวลชน Universal Design

สืบค้นจาก (<http://www.udeworld.com/dissemination/publications.html>)

2.1.3 แนวคิดด้านการออกแบบจากหนังสือคู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ และคนทุกคน

สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2554 ได้เผยแพร่เอกสารการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ คนพิการและคนชรา ให้หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนทั่วไป สามารถอ่านและทำความเข้าใจอย่างง่าย ๆ โดยรวบรวมแนวทางการออกแบบจากหลายแหล่งทั่วโลก เช่น ของอังกฤษ Disability Discrimination Act (DDA) ของ UN Architectural Services Department (AACSB). ของสหรัฐอเมริกา Accessibility for the Disabled (ADA). ของสิงคโปร์ Code of Practice on Access and Mobility (CRA). ของฮ่องกง Building Construction Authority (BCA). ซึ่งมีแนวคิดที่ คนพิการ และคนชรา สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเสมอภาค ไม่เป็นภาระกับสังคม การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารเพื่อให้คนพิการประเภทต่าง ๆ สามารถใช้งานได้อย่างเสมอภาค โดยข้อมูลต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับข้อกำหนด ตามกฎกระทรวง เรื่องการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548

⁵ ภาณุวัฒน์ ปลั่งกลาง จารุกาญจนกิจ.(2540). การสำรวจและการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุภายในอาคารศาลากลางจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

2.1.4 แนวคิดสภาพแวดล้อมที่สามารถเข้าถึงได้ สู่การออกแบบที่เป็นสากล

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในข้อกำหนดของการออกแบบเป็นการสร้างภาวะที่กลิ่นไม่เข้าคายไม่ออกให้กับนักออกแบบ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากรกฎเกณฑ์และทัศนคติเป็นการเติมเต็มความต้องการสำหรับผลิตภัณฑ์ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ทำให้คนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงได้ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ได้แสดงถึงโอกาสสำหรับนักออกแบบในการประยุกต์ใช้พลังความคิดสร้างสรรค์ของพวกเขาในการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติ เชิงสังคมและเชิงจิตวิทยา

ในทำนองเดียวกับการเกิดขึ้นของคานเหล็ก และบานหน้าต่างขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันและใหญ่โตในเทคโนโลยีการก่อสร้าง เมื่อกฎหมายใหม่และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมบังคับให้ผู้ให้บริการด้านที่อยู่อาศัย และเจ้าของธุรกิจต้องตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับคนพิการต้องเริ่มจากความเข้าใจผิดที่ "ไม่มีตลาด" เพื่อหลีกเลี่ยงการรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างความพิการทางกาย และอุปสรรคทางด้านสิ่งแวดล้อม นักออกแบบที่มีแรงจูงใจที่จะกำจัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมสามารถเพิ่มศักยภาพให้กับคนพิการทางร่างกายหรือทางปัญญาทุกประเภท เพื่อบรรณาการอย่างเต็มที่เท่าที่เป็นไปได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน¹⁷

¹⁷ Ronald L. Mace (1980). Accessible Environments Toward Universal Design. USA. : Center for Accessible Housing North Carolina State University .

ด้านความเข้าใจผิดที่ "ไม่มีตลาด"

สถาปนิกมักสังเกตเห็นว่าลูกค้าของพวกเขาไม่ได้มอง คนพิการในฐานะสมาชิกครอบครัว พนักงาน ลูกค้า หรือผู้เช่า ดังนั้นจึงไม่สนใจที่จะแก้ปัญหาในเรื่องการออกแบบ สิ่งที่สร้างขึ้นมาที่ เหมาะกับคนพิการเป็นผลมาจากความเข้าใจผิด เช่น

คนพิการไม่ได้ออกไปไหนมาไหนมากนัก

คนพิการไม่ต้องการหรือต้องการทำงาน

คนพิการไม่มีครอบครัวแต่งงานหรือมีลูกดังนั้นอพาร์ทเมนต์แบบหนึ่งห้องนอนน่าจะเพียงพอแล้ว

คนพิการเพียงต้องการเข้าถึงโรงพยาบาลและสถานพยาบาลอื่น ๆ

คนพิการต้องการอยู่ร่วมกัน

คนพิการไม่ได้มีฐานะทางสังคมจึงไม่ได้เป็นส่วนสำคัญของตลาดผู้บริโภค

ภาพที่ 2.1 แสดงความต้องการของคนพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทหากพวกเขาสามารถเข้าถึงได้โดย Ronald L. Mace (1980)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรับรู้ที่ผิดพลาดเหล่านี้จะส่งผลต่อการออกแบบการวางแผนและการตัดสินใจของโปรแกรม ที่ห้ามการมีส่วนร่วมของคนพิการ

ชุมชนคนพิการมีขนาดใหญ่กว่าที่คนส่วนใหญ่คิด ซึ่งไม่เพียงแต่คนที่นั่งวีลแชร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเช่นโรคโปลิโอหรือโรคไขข้อ คนที่มีระดับการมองเห็นต่ำ คนที่มีปัญหาด้านการพูดหรือการได้ยินคนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และคนพิการอย่างรุนแรงที่ต้องอยู่กับเตียง นอกจากนี้ยังรวมถึงคนที่มีข้อต่ออักเสบที่มีมือไม่สามารถจับลูกบิดประตูได้ คนที่ไม่สามารถเดินขึ้นบันไดได้เนื่องจากโรคหัวใจ คนที่มีร่างกายใหญ่โตไม่สามารถดูหนังในโรงภาพยนตร์หรือการเดินทางด้วยเครื่องบินและผู้ทุพพลภาพชั่วคราวเช่นข้อเท้าแพลง อุบัติเหตุรถยนต์ หรือการตั้งครุฑ ชุมชนคนพิการไม่เพียงแต่คนพิการเท่านั้นแต่ยังรวมถึงผู้ดูแลที่ต้องยกเคลื่อนย้ายอาบน้ำให้อาหารหรือให้การบำบัดหรือการสนับสนุนอื่น ๆ แก่คนพิการ นอกจากนี้ชุมชนคนพิการยังรวมถึงครอบครัวและเพื่อนที่ต้องการให้คนพิการสามารถติดตามพวกเขาไปได้ทุกที่ที่อยากไป

คนพิการจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับสองหรือสามทศวรรษที่ผ่านมามีคนน้อยมากที่เกิดมาพร้อมความพิการ แต่ความพิการส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงที่มีชีวิต GerbenDeJong และ Raymond Lifchez (1983) รายงานการเพิ่มขึ้น 70% ในอัตราความชุกของภาวะทุพพลภาพอย่างรุนแรงจากปี 1966 ถึงปี 1979 และเพิ่มขึ้น 40% สำหรับการใช้อุปกรณ์ช่วยการเคลื่อนไหว ในช่วงเวลาเดียวกัน แนวโน้มนี้ยังคงดำเนินต่อไปเนื่องจากการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในการช่วยเหลือฉุกเฉินและขั้นตอนการแพทย์ที่ช่วยให้คนมีชีวิตรอด การสัมผัสกับความเสียหายใหม่ในสังคมเทคโนโลยีก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่เหนือสิ่งอื่นใดผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้นอย่างมากซึ่งเป็นการยืดอายุผู้สูงอายุที่เป็นหนึ่งในสาเหตุของการทุพพลภาพ

งานวิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรสูงอายุ DeJong และ Lifchez รายงานว่า 46% ของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีความพิการอย่างจำกัดหรือรุนแรง เมื่อมีประชากรมากกว่า 65 คนเพิ่มขึ้นความชุกของโรคที่มีความพิการก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน การสูญเสียการได้ยินไม่ว่าจะเกิดจากความแก่ชราพันธุกรรมหรืออุบัติเหตุล้วนเป็นความพิการ การไม่สามารถลุกขึ้นได้ไม่ว่าจะเกิดจากโรคหลอดเลือดสมองสะโพกแตกหรือโรคโปลิโอในวัยเด็กก็เป็นความพิการเช่นกันในแนวโน้มนี้พบว่าคนส่วนใหญ่จะมีความพิการบางอย่างเกิดขึ้นถ้าพวกเขายังมีอายุมากขึ้น

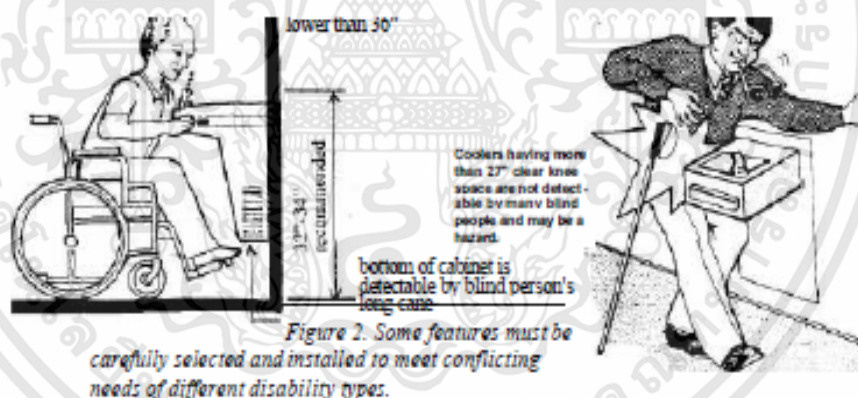
ด้านสภาพแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งกีดขวางคืออะไร

เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตของความสามารถและกลุ่มอายุที่จะรองรับการออกแบบคำว่า "การปราศจากสิ่งกีดขวาง" และ "สามารถเข้าถึงได้" ดูเหมือนจะถูกจำกัด ตามคำจำกัดความของความเป็นจริง เนื่องจากปัญหาที่มีความซับซ้อน เพราะผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมีความรู้และความตระหนักรู้ถึงขอบเขตที่แท้จริงของปัญหาที่จำกัด พวกเขาจึงถือว่าการเข้าถึงเป็นภาระและไม่มีเหตุผล สิ่งที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปราศจากสิ่งกีดขวางสำหรับคนที่อยู่บนรถเข็น อาจไม่ใช่สำหรับคนที่ตาบอดหรือหูหนวก เช่น การดื่ม น้ำจากที่ที่มีคนเข้าแขนซึ่งใช้งานง่ายสำหรับคนที่นั่งรถเข็นแต่เป็นเรื่องยากสำหรับคนที่มีความ บกพร่องทางการมองเห็น (รูปที่ 2.2) สัญญาณการได้ยินที่เป็นประโยชน์ต่อผู้พิการทางสายตา อาจไม่ มีประโยชน์กับผู้บกพร่องทางการได้ยินซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกตัวอย่างซ้ำซ้อนในบาง สถานการณ์เพื่อเพิ่มความปลอดภัย สัญญาณที่พิมพ์ออกมาว่าการช่วยเหลือคนพิการทางการได้ยิน อาจจะไม่เพียงพอสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การ "กำจัดสิ่งกีดขวาง" ไม่ได้ตอบสนองความรับผิดชอบของนักออกแบบในการจัดเตรียม สภาพแวดล้อมที่สามารถตีความทั้งหมดและในลักษณะเชิงคุณภาพ สถาปนิก I.M. Pei ได้บันทึกถึงความจำเป็นที่มากกว่าการเข้าถึง "ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่จำเป็นต้องนำมาใช้ คนพิการต้องสนุกกับ แนวคิดด้านจิตวิทยาที่ไม่เพียงแต่เป็นจุดของบุคคลหรือระนาบภายในเท่านั้น (Goldman, 1983) เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์การออกแบบเช่นประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน และความปลอดภัยจาก อัคคีภัยก็ไม่มีวิธีการเข้าถึงที่จะตอบสนองทุกความท้าทายในการออกแบบเช่นกัน อย่างไรก็ตามหาก นักออกแบบสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้ผลิตภัณฑ์และสิ่งปลูกสร้างได้อย่างรวดเร็วก็จะมี การตัดสินใจที่สามารถทำได้ในขั้นตอนการออกแบบเชิงแนวความคิดของโครงการที่กำหนดซึ่งจะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการออกแบบสำหรับคนพิการและคนปกติ

รูปที่ 2.2 แสดงคุณสมบัติบางอย่างต้องมีการเลือกและติดตั้งอย่างระมัดระวังเพื่อตอบสนองความต้องการที่ขัดแย้งกันของประเภทความพิการที่แตกต่างกัน โดย Ronald L. Mace (1980)

ด้านสู่การออกแบบที่เป็นสากล

การก้าวกระโดดครั้งใหญ่ในการทำให้นักออกแบบยอมรับกับสถานการณ์ และความต้องการ ของคนพิการ สามารถทำได้โดยใช้วิธีการออกแบบที่เป็นสากล การออกแบบผลิตภัณฑ์อาคาร และการตกแต่งภายในทั้งหมดเพื่อให้ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดตามที่ระบุไว้โดย Lusher and Mace (1989)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.3 แสดงคุณสมบัติบางอย่างเช่น ที่จับมีประโยชน์สำหรับทุกคน
โดย Ronald L. Mace (1980)

แม้ว่าจะมีการออกแบบอย่างระมัดระวังและการจัดวางอย่างเหมาะสมแล้ว แต่บ้านและอาคารมักจะสร้างโดยไม่มีขั้นที่ประตูทางเข้า ดังนั้นอย่างน้อยก็ควรปรับปรุงการเข้าถึงชั้นล่าง นักออกแบบที่มีความรู้ บางคนยกโรงรถและต่อออกไปด้านนอกเพื่อยกระดับพื้นอาคารให้ยานพาหนะแทนที่จะให้คนต้องปีนขึ้นไปสูง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่มีประโยชน์สำหรับผู้ใช้รถเข็นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนที่ต้องขนของหนักหรือการเดินรถเข็น เมื่อข้อจำกัดของพื้นที่และการออกแบบขัดแย้งกัน ระดับทางเข้าสามารถให้ได้ผ่านได้โดยใช้สะพานลาดไปยังพื้นที่สูงทางเดินเหนือศีรษะหรืออาคารลิฟท์ภายนอกซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้มากกว่าหนึ่งอาคาร (Lusher and Mace 1989)

แนวทางการออกแบบที่เป็นสากลจะพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงชีวิตของบุคคลและพิจารณาความเป็นไปได้สำหรับการติดตั้งเมื่อ "มองในลักษณะเชิงคลินิก" หรือคุณลักษณะราคาแพงเมื่อไม่คาดคิดว่าจะมีความพิการเกิดขึ้น สถาปนิกในปัจจุบันจะความเป็นไปได้ในการระบุส่วนประกอบที่ใช้งานได้อย่างสวยงามและเป็นสากลสำหรับอาคารของพวกเขา ผู้ผลิตได้ตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นสำหรับเรื่องต่าง ๆ เช่น ราวจับฝักบัวมือถือตู้เสื้อผ้าแบบปรับได้ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้งานง่าย และราวจับประตูในหลากหลายสไตล์และสีสันทันทีจะดึงดูดแม้กระทั่งผู้ที่ไม่สนใจเกี่ยวกับการออกแบบที่เป็นสากล

ด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางประวัติศาสตร์

ปัญหาของการปรับสมดุลความสวยงามและการเข้าถึงได้กลายเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นเมื่อทำการปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์ ไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงจะต้องสมเหตุสมผลในราคา แต่นักออกแบบยังต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้นในการรักษาลักษณะของอาคารซึ่งมักจะอยู่ในการจับตามองของคณะกรรมการทางประวัติศาสตร์ นักออกแบบที่มีประสบการณ์ในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สะดวกที่สามารถเข้าถึงได้รวมถึงมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และส่วนประกอบที่เข้าถึงได้ จะมีโอกาสที่ดีที่สุดในการทำงานเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงอาคารทางประวัติศาสตร์

ในกรณีที่กฎหมายการอนุรักษ์และการเข้าใช้งานทางประวัติศาสตร์มาบรรจบกันมักมีข้อสันนิษฐานที่ไม่ถูกต้องที่ว่าอาคารประวัติศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุงหรือฟื้นฟูไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในการช่วยเหลือเพื่อการเข้าถึง ในขณะที่กฎหมายการเข้าถึงของรัฐบางแห่งยกเว้นโครงสร้างทางประวัติศาสตร์รัฐอื่น ๆ ที่โดดเด่นที่สุดคือแคลิฟอร์เนียและรัฐอิลลินอยส์ได้พัฒนาแนวทางและขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ได้ (Hall-Lusher 1989)

ในเกือบทุกห้องที่อาคารสาธารณะที่สำคัญ เช่นศาลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชิคาโก และอนุสาวรีย์เป็นหนึ่งในโครงสร้างที่เก่าแก่ที่สุดในเมืองและกำลังอยู่ระหว่างการฟื้นฟูหรือปรับปรุง อาคารเหล่านี้มักจะถูกคุ้มครองด้วยกฎหมายอนุรักษ์อาคาร

อย่างไรก็ตามกรมอุทยานฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทมากที่สุดของรัฐบาลกลางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่าสถานะทางประวัติศาสตร์ต้องไม่จำกัดการเข้าถึงที่อนุสรณ์สถานลินคอล์นและเจฟเฟอร์สันในวอชิงตัน ดี.ซี. ตั้งแต่ก้าวแรกก็สามารถเข้าถึงสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ ทางเดินที่ด้านหน้าของแต่ละอนุสรณ์สถานได้นำไปสู่ทางเข้าที่เป็นลิฟต์เพื่อขึ้นสู่ชั้นหลักของอนุสาวรีย์ ในบริเวณใกล้เคียงลิฟต์ในอนุสาวรีย์วอชิงตันถูกใช้โดยผู้เข้าชมเกือบทุกคนและกล้องปริทรรศน์ให้มุมมองที่ชัดเจนน่าอัศจรรย์สำหรับผู้นั่งวีลแชร์หรือคนสูงไม่ถึงหน้าต่าง ที่โรงละครใกล้หลุมฝังศพของทหารนิรนามที่สุสานแห่งชาติอาร์ลิงตันได้ดัดแปลงลิฟต์ให้ขึ้นไปชั้น 2 จากกรณีเหล่านี้ถือว่าเป็นแนวทางที่ดีในการเข้าถึง

กรมอุทยานฯ ได้พัฒนากระบวนการอย่างละเอียดสำหรับใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเข้าถึงโปรแกรม (U.S. Department of Interior, 1983) โดยปัจจัยหลายประการ เช่นความสำคัญของโครงสร้างการรักษาแบบดั้งเดิมฟังก์ชันการทำงาน และการสำรวจจะถูกนำมาพิจารณาในเรื่องการเข้าถึง ระดับที่พิกของคณพิการอาจแตกต่างกันไปตามการพิจารณาทั้ง 4 ข้อนี้ กรมบริการอุทยานฯ ได้ปรับปรุงคู่มือนโยบายเพื่อระบุว่า:

กรมอุทยานฯ จะให้การเข้าถึงทางกายภาพระดับสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับคนพิการกับคุณสมบัติทางประวัติศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บรักษาคุณลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การปรับเปลี่ยนการเข้าถึงสำหรับคนพิการจะได้รับการออกแบบและติดตั้งโดยให้มีผลกระทบต่อทรัพย์สินให้น้อยที่สุด การต่อค่าของคุณสมบัติบางอย่างจะได้รับการยอมรับในการให้การเข้าถึง หากมีการพิจารณาว่าการแก้ไขคุณสมบัติเฉพาะจะทำลายความสำคัญของทรัพย์สิน และการแก้ไขดังกล่าวจะไม่ถูกดำเนินการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านการเคลื่อนไหวด้านสิทธิคนพิการและข้อกำหนดในการออกแบบอาคาร

จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวในสหรัฐอเมริกามีรากฐานมาจากการต่อสู้ของทหารผ่านศึกที่พิการและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโปลิโอหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าการพักผ่อนและการบำรุงรักษาที่บ้านนั้นมิได้สำหรับทหารผ่านศึกที่พิการ แต่หลายคนก็กระตือรือร้นที่จะเรียนจบหลักสูตรการศึกษา การหางานทำ และการมีส่วนร่วมในชุมชนของพวกเขา แต่การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เข้าถึงได้เป็นอุปสรรคที่ชัดเจนในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้และส่งผลให้มีกิจกรรมการลอบบี้เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงอาคารและบริการอื่น ๆ

มาตรฐานการก่อสร้างครั้งแรกได้รับการประกาศใช้ในปี 1961 เมื่อสถาบันมาตรฐานแห่งชาติของอเมริกาเปิดตัวมาตรฐาน A117.1 ซึ่งเป็นการร่างแบบ 6 หน้าที่เกี่ยวข้องกับการทำให้อาคารสาธารณะสามารถเข้าถึงได้ แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับชุมชนคนพิการ โดย ANSI A117.1 จะกลายเป็นพื้นฐานสำหรับรหัสการเข้าถึงอาคารและข้อบังคับทั้งหมดและจะยังคงไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 20 ปีแม้จะมีการใช้งานที่ไม่สม่ำเสมอและการบังคับใช้ที่ไม่ดี

การเคลื่อนไหวด้านสิทธิคนพิการมีเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ 60 และ 70 ในเรื่องของ การกลับมาของทหารที่ได้รับบาดเจ็บในเวียดนาม การลดการพึ่งพิงบริการของรัฐของผู้ป่วยทางจิตและผู้ป่วยปัญญาอ่อนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ช่วยชีวิตจำนวนมาก และประชากรสูงอายุ อุบัติการณ์ของความพิการขั้นรุนแรงเพิ่มขึ้นระหว่างปี 1966-1979 ที่มีมากกว่า 70% (DeJong และ Lifchez, 1983) การที่ต้องยอมรับว่าการสร้างความสามารถในการเข้าถึงเพียงอย่างเดียวไม่อาจสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับคนพิการได้ การเคลื่อนไหวด้านสิทธิของคนพิการจึงหันมามุ่งเน้นที่ การลอบบี้เพื่อการเข้าถึงโปรแกรม สิ่งนี้ส่งผลให้มีกฎหมายหลายฉบับที่ต้องมีการเข้าถึงและห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง

รูปที่ 2.4 แสดงโปรแกรมสนับสนุนการสาธารณะหลายแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถเข้าถึงได้

โดย Ronald L. Mace (1980)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฎหมายการเข้าถึงโปรแกรมได้เปิดโอกาสทางการศึกษาการดูแลสุขภาพการจ้างงานและการพักผ่อนหย่อนใจให้แก่ผู้คนหลายล้านคนที่ก่อนหน้านี้ถูกปฏิเสธ โอกาสเหล่านี้ถูกท้าทายในศาล ในขณะที่บางคนก็ให้ตรงไว้ก่อนแต่บางคนก็ยืนยันว่าต้องมี

ในปี 1980 มาตรฐาน ANSI ได้ถูกขยายออกเป็นสิบเท่าของความยาวดั้งเดิมและเพิ่มข้อกำหนดใหม่สำหรับที่อยู่อาศัยที่สามารถเข้าถึงได้ ในปี 1986 ก็ถูกแก้ไขและอัปเดตอีกครั้ง ตอนนี้ได้รวมถึงความต้องการของผู้ที่มีความพิการทางร่างกายทุกประเภทรวมถึงความบกพร่องทางการมองเห็นและการได้ยินความบกพร่องในการเคลื่อนไหว การประสานงาน การเข้าถึงและข้อจำกัด และขนาดของร่างกายที่ใหญ่มากสิ่งเหล่านี้เป็นมาตรฐานของความสมัครใจเว้นแต่ได้รับการรับรองโดยหรืออ้างอิงในกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของเขตอำนาจทางการเมืองที่มีการควบคุมการออกแบบและการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก (Hall-Lusher 1988)

ในปี 1984 ข้อกำหนดของ ANSI ถูกรวมเข้าไปใน Uniform Federal Accessibility Standard (UFAS) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่นำมาใช้ผ่านรัฐบาลกลางสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างหรือเช่าด้วยเงินของรัฐบาลกลาง ในขณะที่ข้อกำหนดทางเทคนิคส่วนใหญ่เหมือนกัน แต่ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างสองมาตรฐานคือบทบัญญัติ "การกำหนดขอบเขต" ที่เพิ่มเข้าไปใน UFAS ซึ่งให้รายละเอียดวิธีการกำหนดจำนวนและตำแหน่งของห้องน้ำที่สามารถเข้าถึงได้ที่จอดรถที่นั่งในโรงละคร ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของอาคาร

มีการออกกฎหมายหลายฉบับที่มีผลกระทบต่อสิทธิของคนพิการในช่วงปี 1961 จนถึงปัจจุบัน พระราชบัญญัติสิ่งกีดขวางทางสถาปัตยกรรมปี 1968 ได้กำหนดให้อาคารทุกแห่งที่ได้รับเงินของรัฐบาลกลางต้องทำการก่อสร้างหรือการเช่าเพื่อให้คนพิการทางร่างกายสามารถเข้าถึงได้ พระราชบัญญัติการศึกษาเพื่อเด็กพิการปี 1975 กำหนดให้ระบบโรงเรียนต้องให้การศึกษแก่เด็กพิการในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับเด็กปกติ มาตรา 504 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพแห่งชาติปี 1973 ได้กำหนดโปรแกรมที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางทั้งหมดรวมถึงระบบขนส่งสาธารณะสามารถเข้าถึงได้

2.4.6 แนวคิดหลักการความต้องการของคนพิการในการใช้สภาพแวดล้อม ของ Ronald L. Mace ได้เสนอ แนวคิดที่แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงแนวคิดความต้องการของคนพิการในการใช้สภาพแวดล้อม

1) ความสะอาดสะบาย ต้องมีสภาพแวดล้อมเพื่อการเข้าถึงที่สะอาดสะบาย มีความสะอาด มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีประตูที่กว้างและผ่านได้ง่าย เส้นทางที่เข้าถึงได้อย่างสะดวกสะบาย มีเส้นทางที่ชัดเจนสำหรับคนพิการทางสายตา มีป้ายบอกสำหรับคนพิการทางการได้ยิน

2) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการส่งเสริมให้คนพิการสามารถใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดย จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจะเป็นประโยชน์แก่เหล่าคนพิการในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกับคนไม่พิการ

3) การเข้าถึง การปราศจากสิ่งกีดขวางและสามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้ นักออกแบบควรคำนึงถึงการเข้าถึงที่ปราศจากสิ่งกีดขวางทุกสภาพร่างกาย ควรคำนึงถึงการออกแบบ ยกตัวอย่างเช่น สิ่งที่ปราศจากสิ่งกีดขวางสำหรับคน ที่อยู่บนรถเข็น อาจไม่ใช่สำหรับคนที่ตาบอดหรือหูหนวก เช่น การเติมน้ำจากที่ที่มีคานเท้าแขน ซึ่งใช้งานง่ายสำหรับคนที่นั่งรถเข็นแต่เป็นเรื่องยากสำหรับคนที่มี ความบกพร่องทางการมองเห็น

4) ความปลอดภัย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะไม่ต้องการเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสีย ส่วนต่างๆในร่างกาย คนพิการจึงต้องการความปลอดภัยในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่เกิดอุบัติเหตุ และอันตราย ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราพ.ศ. 2548

เป็นการกำหนดให้อาคารบางประเภท ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชรา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมรัฐจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้กฎกระทรวงนี้ แบ่งได้เป็น 9 หมวดหลักดังนี้

หมวด 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

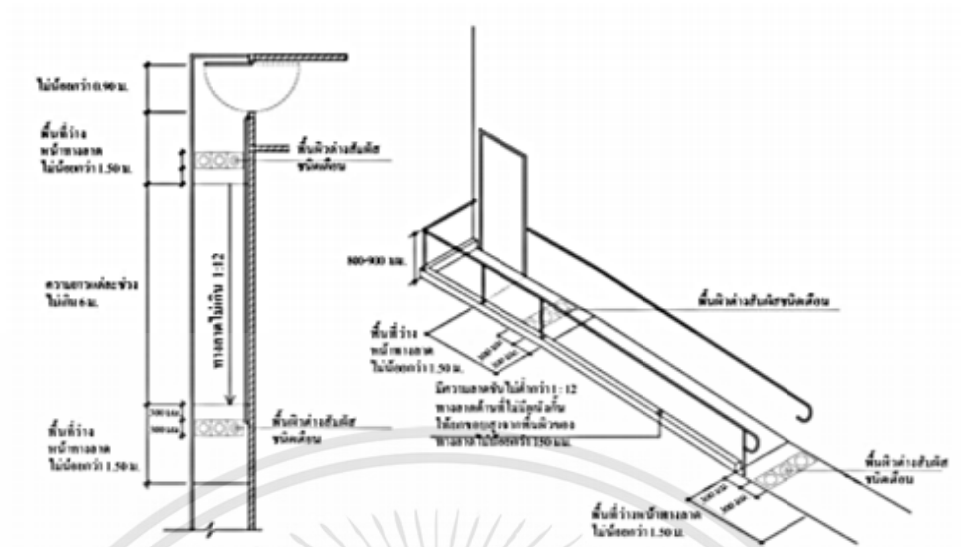
ต้องจัดให้มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และคนชรา ตามสมควร โดยมีใจความดังนี้ ต้องมีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย มีแสงสว่างทั้งกลางวันกลางคืน ป้ายสัญลักษณ์ทั้งหมดต้องเป็นพื้นขาวตัวหนังสือสีน้ำเงิน หรือ พื้นน้ำเงินตัวหนังสือขาว สลับกัน

ภาพที่ 2.6 แสดงตัวอย่างป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

หมวด 2 ทางลาดและลิฟต์

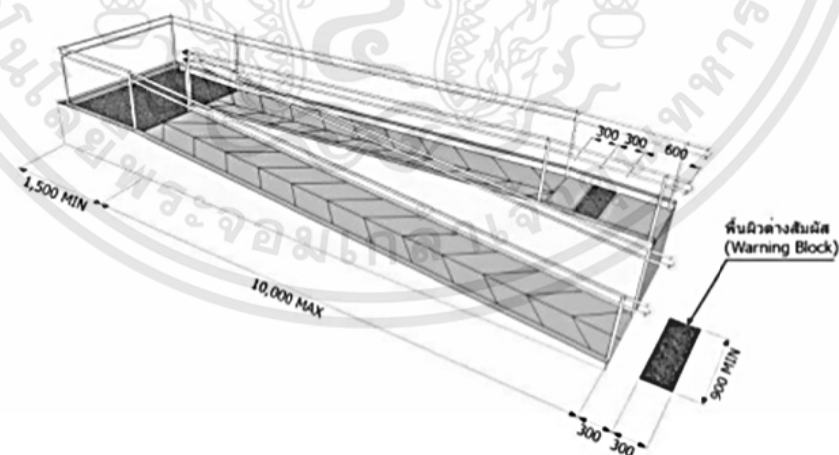
ระดับพื้นภายในตัวอาคารกับภายนอกอาคาร ที่มีความต่างระดับกันเกิน 2 เซนติเมตรขึ้นไป ให้มีทางลาด หรือลิฟต์ระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน ทางลาดต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1:12 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 60 เมตร ในกรณีที่ทางลาดยาวเกิน 60 เมตร ต้องจัดให้มีชานพักยาวไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และมีราวกันตก

ภาพที่ 2.7 แสดงตัวอย่างทางลาดสำหรับคนพิการมีความยาวไม่เกิน 60 เมตร ชนิด 1 ช่วง

ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้งสองด้าน มีความสูงจากจุดที่ยึดไม่น้อยกว่า 12 เซนติเมตร ผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ ราวจับกันตักต้องยาวต่อเนื่อง ส่วนที่ยึดติดกับผนังจะต้องไม่เกิดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้ของคนพิการทางการมองเห็น

มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง ของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็น และคนชราสามารถทราบความข้อมูลได้ ตั้งอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของทางลาดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร ให้มีสัญลักษณ์รูปคนพิการติดไว้ในบริเวณทางลาดที่จัดเตรียมไว้ให้แก่คนพิการ และคนชรา

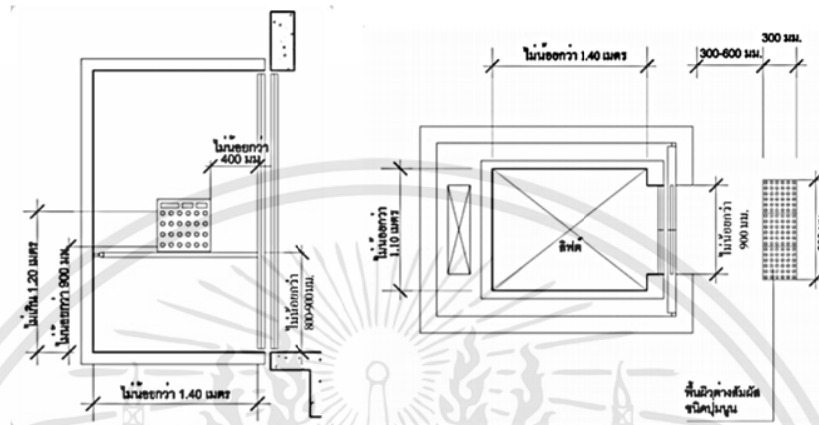

ภาพที่ 2.8 แสดงตัวอย่างทางลาดสำหรับคนพิการมีความยาวช่วงละไม่เกิน 60 เมตร ชนิด 2 ช่วง

อาคารที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดที่คนพิการและคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

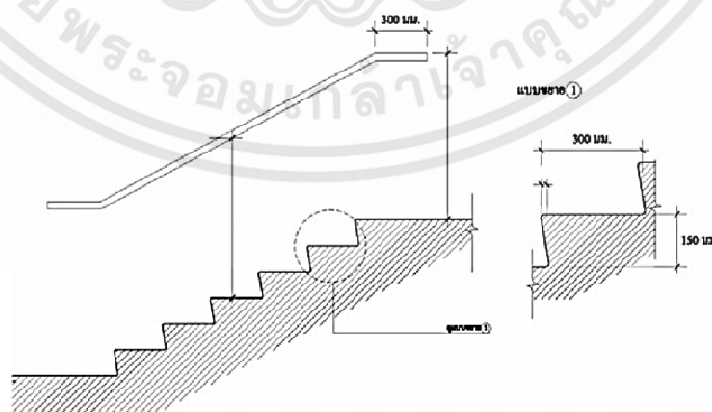
ลิฟต์ที่คนพิการ และคนชราต้องสามารถขึ้นลงได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่คนพิการ และคนชราสามารถควบคุมเองได้ ใช้งานได้อย่างปลอดภัยและจัดไว้ในบริเวณที่คนพิการ และคนชราสามารถเข้าใช้ได้สะดวก และให้มีสัญลักษณ์รูปคนพิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้คนพิการ และคนชราใช้ได้

ภาพที่ 2.9 แสดงตัวอย่างลิฟต์สำหรับคนพิการ

หมวด 3 บันได

อาคารต้องจัดให้มีบันไดที่คนพิการ และคนชราใช้ได้อย่างน้อยขั้นละ 1 จุด มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ราวบันไดทั้งสองข้าง ลูกตั้งสูงไม่เกิน พื้นผิวของบันไดต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโล่ง มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางการมองเห็น และคนชรา สามารถทราบความหมายได้ ติดที่บริเวณทางขึ้นและทางลงของบันไดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร

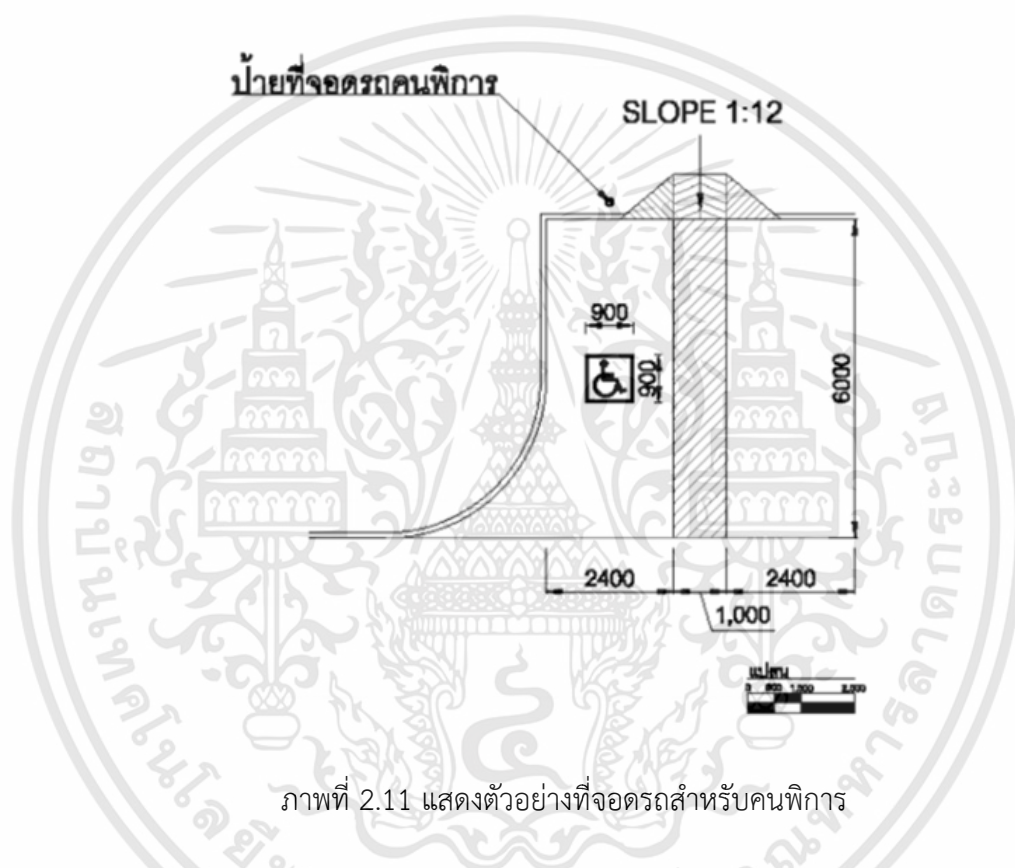

ภาพที่ 2.10 แสดงตัวอย่างบันไดสำหรับคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด 4 ที่จอดรถ

อาคารต้องจัดให้มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ และคนชรา ที่จอดรถสำหรับคนพิการ และคนชราต้องจัดไว้ใกล้ทางเข้าออกอาคาร ให้มากที่สุด มีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ มีพื้นผิวเรียบ มีระดับเสมอกัน และมีสัญลักษณ์รูปคนพิการนั่งเก้าอี้ล้ออยู่บนพื้นของที่จอดรถ ด้านที่ติดกับทางเดินรถ ที่จอดรถสำหรับคนพิการ และคนชราต้องเป็นพื้นที่ที่สื่เปลี่ยนพื้นผิว ความกว้างไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอกับที่จอดรถ

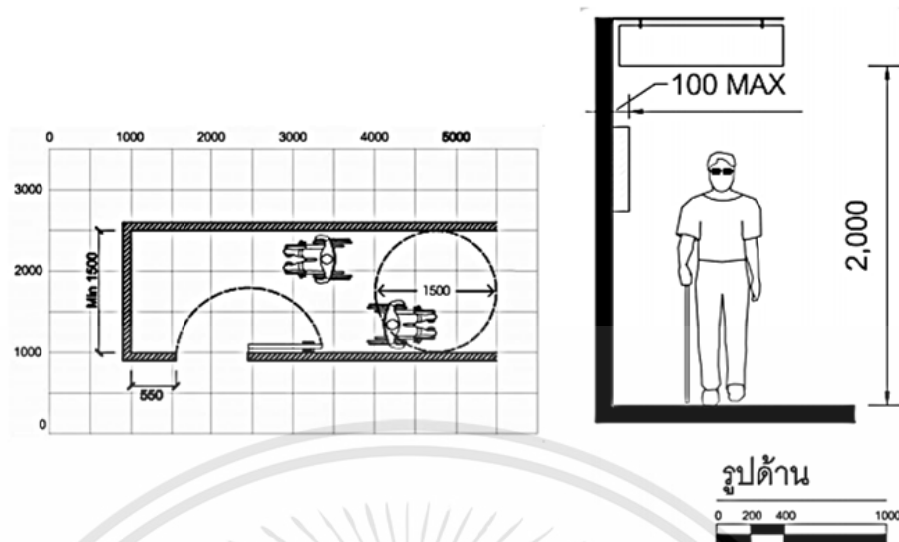

ภาพที่ 2.11 แสดงตัวอย่างที่จอดรถสำหรับคนพิการ

หมวด 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร

อาคารต้องจัดให้มีทางเข้าอาคารเพื่อให้คนพิการ และคนชราเข้าใช้ได้โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่มีสิ่งกีดขวาง ไม่ลื่น และอยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นลานจอดรถ ในกรณีที่อยู่ต่างระดับต้องมีทางลาดที่สามารถขึ้นลงได้สะดวก และทางลาดนี้ให้อยู่ใกล้ที่จอดรถ

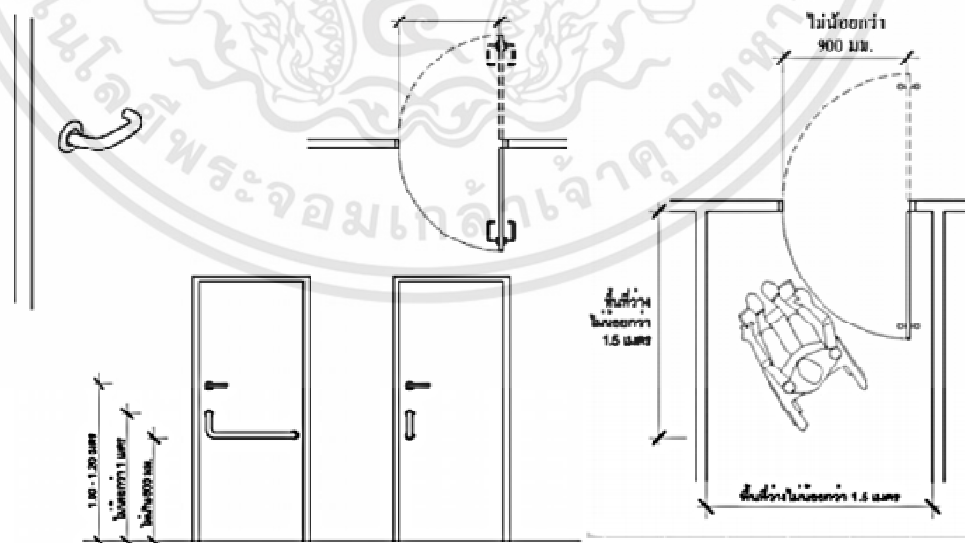
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.12 แสดงตัวอย่างทางเดินระหว่างอาคารสำหรับคนพิการ

หมวด 6 ประตู

ประตูของอาคารต้องมีลักษณะ เปิด และปิดได้โดยง่ายรุนแรง กรณีมีธรณีประตู ความสูงของธรณีประตูต้องไม่เกิน 2 เซนติเมตร และให้ขอบทั้งสองด้านของธรณีประตูมีความลาดเอียงได้ไม่เกิน 45 องศา ในกรณีที่ประตูชนิดแบบบานเลื่อน หรือแบบบานเปิดให้มีมือจับที่มีขนาดเท่ากับราวจับ ในแนวตั้งทั้งด้านใน และด้านนอกของประตู ไม่ติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่บังคับให้บานประตูปิดได้เองเนื่องจาก อาจทำให้ ประตูหนีบหรือกระแทกคนพิการ และคนชรา

ภาพที่ 2.13 ตัวอย่างประตูเข้าออกอาคารสำหรับคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด 9 โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม

อาคารที่เป็นหอประชุม หรือโรงมหรสพ ต้องจัดให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับรถเข็นคนพิการ อย่างน้อย 1 ที่ทุก ๆ จำนวน 100 ที่นั่ง อยู่ในตำแหน่งที่เข้าออกได้ อาคารที่เป็นโรงแรมที่มีห้องพักตั้งแต่ 100 ห้อง ขึ้นไป ต้องจัดให้มีห้องพักที่คนพิการ และคนชรา เขาใช้ได้ไม่น้อยกว่า 1 ห้องต่อจำนวนห้องพักทุก 100 ห้อง โดย ห้องพัสดังกล่าว ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับคนพิการและคนชรา

2.17 กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ การจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555

กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร หรือ บริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นธรรม โดยแบ่งออกเป็น 6 ข้อดังนี้

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้ ว่าด้วย การจัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ รวมถึงการจัดพื้นที่อาคารสถานที่ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในอาคารหรือสถานที่ได้บนพื้นฐานของความต้อการพิเศษของคนพิการ แต่ละประเภท

ข้อ 2 อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดให้มีในอาคารหรือสถานที่ตามกฎกระทรวงนี้ ต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 3 การจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคารหรือสถานที่เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ให้นำบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ข้อ 4 อาคารที่มีผู้ปฏิบัติงานเป็นคนพิการร่วมอยู่ด้วย ให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ ความต้องการพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท

ข้อ 5 อาคารหรือสถานที่ของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎหมายกระทรวงฯ 2555

1. ที่นั่งสำหรับคนพิการหรือพื้นที่สำหรับจอดรถเข็นคนพิการ	9. โตรศัพทสารณะสำหรับคน
2. ทางลาด	10. จุดบริการน้ำดื่มสำหรับคนพิการ
3. พื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการเห็น	11. ตู้บริการเงินด่วนสำหรับคนพิการ
4. บันไดเลื่อนสำหรับคนพิการ	12. ประตูสำหรับคนพิการ
5. ทางลาดเลื่อนหรือทางเลื่อนในแนวราบ	13. ห้องน้ำสำหรับคนพิการ
6. ราวกันตกหรือผนังกันตก	14. ลิฟต์สำหรับคนพิการ
7. ถังขยะแบบยกเคลื่อนที่ได้	15. ที่จอดรถสำหรับคนพิการ
8. สถานที่ติดต่อหรือประชาสัมพันธ์สำหรับคนพิการ	16. สัญญาณเสียงและสัญญาณแสงขอความช่วยเหลือสำหรับคนพิการ
	17. ป้ายแสดงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
	18. ทางสัญจร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมดูแลรักษาโบราณสถาน

2.2.1 กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ.2528

ระบียบว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528 เนื่องด้วยกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแล รักษา โบราณสถานอันเป็นสมบัติ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติ ดังนั้น เพื่อให้การอนุรักษ์โบราณสถานเป็นไปด้วยความถูกต้องทั้งทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และ ประเพณีและวัฒนธรรมโดยมีเกณฑ์ และ ขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงเกณฑ์ และขั้นตอนการอนุรักษ์โบราณสถาน

ก. เกณฑ์	ข. ขั้นตอน
<ol style="list-style-type: none"> 1. คำนึงถึงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม 2. เพิ่มความมั่นคง แข็งแรง 3. ไม่ทำให้โบราณสถานนั้นเสื่อมคุณค่า 4. ทำเท่าที่จำเป็นให้ดูเรียบง่าย 5. อนุรักษ์ชิ้นส่วนที่มีคุณค่า 6. ไม่ทำลายคุณค่าของโบราณสถานนั้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำรวจโบราณสถาน 2. ทำโครงการอนุรักษ์โบราณสถาน 3. เลือกแบบที่เหมาะสมที่สุด 4. ทำรายงานในรูปของการวิเคราะห์และวิจัย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของ เทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้น เช่นฝนตก พายุร้อง พายุผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาตภัย ต่างๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มิอทธิพล ต่อชีวิตหรือความเป็น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนาจประโยชน์ แต่บางเหตุการณ์ก็เป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง เพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม หรือศาสนาเกิดขึ้น เหตุที่เกิดความเชื่อ หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิสกุล ทรงอธิบายไว้ในหนังสือชื่อพิธีของทุกคนว่า ความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ มนุษย์ต่างรักความสุข และเกลียดความทุกข์ เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดภัยพิบต่างๆขึ้น ก็วิ่งวอนขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่ตนเชื่อว่า จะสามารถช่วยได้ เมื่อพ้น จากภัยก็แสดงความรื่นเริง รู้คุณต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยการบูชาคุณให้เป็นสิริมงคลแก่ตนตามความคติความรู้ความเชื่อในสมัยนั้น เป็นยุคๆ สืบมา

ลัทธิความเชื่อแต่เดิมยึดถือเอาธรรมชาติมาบูชา ได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น ต่อมาเมื่อเกิดศาสนาขึ้นก็เคารพเหล่าเทพเจ้า ภูตผีปีศาจแทน ซึ่งเชื่อว่าสิ่งที่มีอำนาจนั้น จะแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เพื่อช่วยให้พ้นจากความทุกข์ต่างๆ ต่อมาเมื่อวิทยาการก้าวหน้ามากขึ้น ความเชื่อในสิ่งดังกล่าวบางอย่างก็ลดน้อยลงไปและบางอย่างก็พัฒนาจากธรรมชาติมาเป็นสิ่งประดิษฐ์ เช่น ผ้ายันต์ ตะกรุด ผ้า ประเจียด เป็นต้นศาสนาพุทธ มีพุทธโอวาทเกี่ยวกับความเชื่อหรือที่เรียกกันว่า “หลักกาลามสูตร” ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงไม่ให้เชื่อ 10 ประการ

1. อย่าเชื่อโดยเขาบอกต่อกันมา
2. อย่าเชื่อโดยเขาทำตามๆกันมา
3. อย่าเชื่อโดยเหตุเขาสือกันทั้งบ้านทั้งเมือง
4. อย่าเชื่อโดยอ้างว่า มันปรากฏอยู่ในคัมภีร์
5. อย่าเชื่อโดยอาการคิดเตาเอาเอง
6. อย่าเชื่อโดยการคาดคะเนเอาเอง
7. อย่าเชื่อโดยการตรึกเอาตามอาการ
8. อย่าเชื่อโดยคิดว่าเขากันได้กับความคิดของตน
9. อย่าเชื่อโดยถือว่ามีผู้สอนพอจะเชื่อได้
10. อย่าเชื่อโดยคิดว่าผู้สอนเป็นครูอาจารย์ของตน

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบทบัญญัติไว้ก็ไม่สามารถทำให้คนทั่วไปลดละความเชื่อถือลงได้ยังคงสืบทอดเป็นมรดกจนถึง ปัจจุบันนั้น ความเชื่อที่มีคนเชื่อกันมากก็กลายเป็นประเพณีรู้จักกันกว้างขวาง ที่เชื่อน้อยก็จะเป็นที่รู้จักกัน เฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น⁶

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อการวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาล

การวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาลที่เห็นได้ชัด เช่น การวางผังวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเป็นงานออกแบบทางสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 1 โดยมีบางส่วนได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นงานออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่จำลองผังทางภูมิจักรวาลไว้ด้วยกลุ่มอาคารทางพุทธศาสนา โดยใช้บริเวณพระอุโบสถซึ่งมีพระระเบียงล้อมรอบเป็นส่วนประธานในความหมายของเขาวงกตพระสุเมรุศูนย์กลางของจักรวาล และเสริมสร้างความสมบูรณ์ของผังด้วยกลุ่มอาคาร และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ในฐานะองค์ประกอบรอง ภาพจิตรกรรมภายในอาคารและงานประดับตกแต่ง รวมถึงภูมิสถาปัตยกรรมรอบตัวอาคารแต่ละแห่ง แสดงความหมายของตัวอาคารในฐานะเป็นองค์ประกอบทางกายภาพของจักรวาล พร้อมทั้งแสดงความเชื่อมโยงทางแนวคิดอันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาบางประการ ซึ่งถือเป็นลักษณะพิเศษของพุทธสถานแห่งนี้⁶⁷

⁶ พระธรรมปิฎก.(2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁷ เสมอชัย พูนสุวรรณ. (2539). สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คติภูมิจักรวาลเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับโลกและจักรวาล ที่มีอยู่ในศาสนาพุทธ และศาสนาฮินดูปรากฏเนื้อหาที่กล่าวถึงโลกและจักรวาลอยู่ในเรื่องไตรภูมิที่กล่าวถึงโลกทั้งสาม คือโลกมนุษย์ นรก และสวรรค์ คนชาติไทยได้รับความรู้เรื่องไตรภูมิมาพร้อมๆ กับการรับเอาพุทธศาสนาไว้เป็นศาสนาประจำชาติ การพัฒนาในด้านรูปของสถาปัตยกรรมจึงได้คล้อยตามคติความเชื่อนี้สืบต่อกันตลอดมา ในขั้นต้นนั้นความรู้เรื่องไตรภูมิ จำกัดอยู่เฉพาะในหมู่ของผู้บวชเรียนหรือพระภิกษุเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อพญาลิไทได้ทรงนิพนธ์เรื่องไตรภูมิพระร่วงขึ้นเป็น ร้อยแก้ว ความรู้จึงแพร่หลายออกไปมากขึ้นในหมู่ประชาชน ไม่จำกัดวงแต่เฉพาะในหมู่ของผู้บวชเรียนดังแต่ก่อน

ความในไตรภูมินั้นกล่าวว่าจักรวาลที่มีโลกซึ่งมนุษย์ อาศัยอยู่นี้เป็นหน่วยหนึ่งของอนันตจักรวาลอันหาขอบเขตจำกัดมิได้ จักรวาลใดๆ ย่อมมีสภาพเหมือนกันทั้งสิ้น ในจักรวาลหนึ่งๆ นั้นมีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง และมีเขาสัตบริภัณฑ์ล้อมอยู่โดยรอบเป็นวงแหวนเจ็ดวง ทั้งเขาพระสุเมรุและเขาสัตบริภัณฑ์ถูกห้อมล้อมด้วยสี่ทันทดรสมุทรร ที่แผ่กว้างไปทุกทิศจนจรดวงขอบจักรวาล รอบนอกของเขาสัตบริภัณฑ์ในทิศใหญ่ทั้งสี่ทิศ นับเป็นที่ตั้งของทวีปใหญ่สี่ทวีป และทวีปน้อยอีกสี่ทวีป สำหรับทวีปใหญ่ทั้งสี่ได้แก่ อุตรรุทวีปซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเขาวงกตสุเมรุ บุรพวิเทหะ ทางทิศตะวันออก ชมพูทวีปทางทิศใต้ และอมรโคยานทาง ทิศตะวันตก ทวีปใหญ่ทั้งสี่แต่ละทวีปเป็นที่เกิดของมนุษย์

มนุษย์แต่ละทวีปจะมีลักษณะเฉพาะของตน แต่เฉพาะในชมพูทวีปเท่านั้น ที่จะเป็นแดนที่บังเกิดของ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระเจ้าจักรพรรดิ

ความในไตรภูมิยังได้ระบุว่าโลกมนุษย์เป็นภูมิแห่งเดียวเท่านั้น ที่การประกอบกรรมของ มนุษย์มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพในภพภูมิอื่น คือผู้ที่ประกอบกุศลกรรม ในโลกจะมีผลได้ เสวยสุคติภูมิในเทวโลกและพรหมโลก หรืออาจบรรลุมรรคผลเข้าสู่นิพพานได้ ส่วนมนุษย์ผู้ประกอบ อกุศลกรรมนั้นจะมีผลต่อการไปสู่อบายภูมิหรือตกนรก ได้มีการจำแนกภพภูมิทางฝ่ายกุศลกรรมไว้ เป็นเทวภูมิ 6 ชั้น เป็นรูปพรหมภูมิหรือพรหมที่ยังมีรูป 16 ชั้น และอรุปรหมภูมิหรือพรหมที่ไม่มีรูป อีก 4 ชั้น จากนั้นจึงเป็นภูมิ ของผู้ที่ได้บรรลุมรรคผลได้ตรัสรู้อนุตรสัมโพธิญาณ คือ นิพพาน ส่วนภูมิ ทางฝ่ายอกุศลกรรมแบ่งออกได้เป็น 4 ชั้น คือ ตีรจฉาน เปรต อสุรกาย และนรก⁸

คติความเชื่อเรื่องจักรวาลนี้มีอิทธิพลอย่างสูงต่อวิถีชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะเรื่องบาปกรรม และภพภูมิ ส่วนทางช่างนั้นรูปแบบศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาก็คล้อยตามคติ ความเชื่อนี้เรื่อยมาไม่ว่าจะเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วิหาร หรือการวางผังอาคารและ สิ่งก่อสร้างต่างๆ ในอารามให้สอดคล้องกับแผนภูมิของจักรวาล⁹

⁸โชติ กัลยาณมิตร. (2539). “ไตรภูมิพระร่วงกับงานสถาปัตยกรรมไทย” ในสถาปัตยกรรมแบบไทย เดิม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁹วิไลรัตน์ ยังรอด ธวัชชัย องค์กรวิเวทย์. (2546 มีนาคม). วัดในรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ : แพลน ริตเตอร์ส

ภาพที่ 2.17 แสดงการจำลองภาพสันนิษฐานจักรวาลตามคติไตรภูมิในพุทธศาสนา ที่มา : ธวัชชัย องค์กรวิเวทย์, วิไลรัตน์ ยังรอด. ท่องเที่ยว-เรียนรู้ อยู่ชยา. (กรุงเทพฯ : มิวเซียมเพรส, 2550), หน้า

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องธรณีประตู

ธรณีประตูจะมีลักษณะเป็นไม้ขวางวางภายในประตู มีรูครกสำหรับเตียบานประตู และลงลิ่มหรือลงกลอน คำว่า ธรณี หมายถึงโลก หรือแผ่นดิน จึงมีคำที่มักใช้ในเชิงยกย่องว่า แม่พระธรณี ส่วนประตูบ้านหรือประตูเรือนที่สร้างแบบมีธรณีประตู ในบางที่ก็จะเรียกว่า แม่พระธรณีประตู ในศาสนาพราหมณ์มีความเชื่อว่า พระภูมิเจ้าที่ จะสถิตทุกแห่ง ทุกที่ของบ้าน เพื่อปกป้องรักษาบ้าน ให้ความร่มเย็นแก่ผู้อยู่อาศัย ไม่ให้มีภัยใดมาแผ้วพาน ดังนั้นจึงมีข้อห้ามการเดินเหยียบธรณีประตู แม้ปลายเท้าสัมผัสก็ตาม เพราะธรณีประตูเป็นเสมือนที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นประตูสู่มิติภายในบ้าน

ภาพที่ 2.18 แสดงพฤติกรรมก้าวข้ามธรณีประตู

ตามคติประเพณีแต่เดิมของไทย ธรณีประตูมักจะทาสีดินแดง ถ้าเป็นโบสถ์วิหารหรือปราสาทราชวังมักลงรักสีเดียวกัน เวลาจะเข้าออกจะมีไม้กระดานอีกแผ่นหนึ่งวางทับไว้ สำหรับเมื่อก้าวเข้าออกทางนั้นจะได้ไม่เหยียบธรณีประตู ทำให้พื้นซึ่งทาสีลงรักไว้สวยงามนั้นเสียไป บางความเชื่อถือว่าตรงธรณีประตูมีผีหรือเจ้าที่เจ้าทางเฝ้าประจำคอยรักษาอยู่ ที่เรียกว่า ทวารารักษ์ นายทวารบานประตู หรือพระภูมิประตู ซึ่งพระภูมินั้นมีอยู่ 9 องค์ เช่น พระภูมินา พระภูมิบ้านเรือน พระภูมิประตู และหัวกระได เป็นต้น คนโบราณจึงห้ามเหยียบธรณีประตู หากธรณีประตูมีขนาดใหญ่ก็ก้าวข้ามไม่พ้น นอกจากกระโดดข้าม จึงใช้วิธีพาดไม้เป็นสะพานก่ายเข็ดหน้าประตู แล้วจึงแก้เคล็ดโดยเอาไม้อีกแผ่นหนึ่งทับเสีย ดังนั้นถึงจะเหยียบซึ่งเป็นการแก้ว่าไม่ใช่เหยียบธรณีประตู ยกตัวอย่างในเรื่องสี่แผ่นดินของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องนี้ ตอนที่แม่พาพลอยเข้าวังเป็นครั้งแรกที่ประตูวังชั้นในนั้น มีหญิงแก่บ้างสาวบ้างที่เรียกว่าโกลน ทำหน้าที่เฝ้าประตูวัง ใครที่ก้าวข้ามไม่พ้นเปลือยเหยียบธรณีประตูก็ต้องถูกตี หรือต้องกราบขอขมาธรณีประตูนั้น ๆ

ประเพณีการบวชในพุทธศาสนาก็มีธรรมเนียมการเตือน “นาค” ที่กำลังจะเข้าโบสถ์ว่าอย่าเหยียบธรณีประตู ซึ่งเป็นการเตือนสติว่า นาคกำลังก้าวเข้าสู่อาณาเขตของสงฆ์แล้ว จำเป็นต้องสำรวมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และรำลึกถึงสถานภาพของตน การมีธรณีประตูที่โบสถ์หรืออาคารภายในวัดเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงการกั้นอาณาเขตที่เป็นของพระสงฆ์ และเป็นการเตือนใจพุทธศาสนิกชนที่กำลังจะเข้าไปทำกิจกรรมในบริเวณนั้นตระหนักถึงการสำรวมกิริยามารยาทเมื่อล่วงเข้าสู่บริเวณดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อจะไม่เป็นการรบกวนพระสงฆ์ที่กำลังปฏิบัติกิจอยู่¹⁰

¹⁰ บุญคำ ไชยพรหมวงศา. (2545). ตำนานและประเพณีชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: อินทรี.

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อซุ้มโขง

ภาพที่ 2.19 แสดงรูปซุ้มประตูโขง

ซุ้มประตูหรือซุ้มโขง เป็นองค์ประกอบทางพุทธศิลปะสถาปัตยกรรมชุดแรกที่จะต้องพบก่อนเข้าสู่พุทธสถานใดๆด้วย เป็นงานสถาปัตยกรรมที่ทำหน้าที่เป็นช่องทาง เข้า - ออก ของพระอาราม ซุ้มประตูนี้ถือเป็นจุดสำคัญยิ่งสำหรับสภาวะจิตของผู้มาเยือนที่กำลังเปลี่ยนผ่านความรู้สึกจากแดนโลกเข้าสู่แดนธรรม เพราะในทันใดที่ก้าวเท้าข้ามธรณีประตูวัดเข้าไปภาวะแห่ง โลภียวิสัย ภายนอกอัน สับสนยุ่งเหยิง จะสลายกลายเป็นความเจียบสงบแห่งแดน โลกุตรวิสัย ทั้งนี้ ซุ้มประตูทุกวัดจึงมักมีการกำหนดตำแหน่ง และที่ตั้งอันเหมาะสมและด้วยเหตุที่วัดๆ หนึ่ง แบ่งออกเป็น สองเขตหลัก คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ดังนั้นการกำหนดตำแหน่ง ซุ้มประตู จึงมักต้องมีหลายๆ จุด สำหรับ

การเอื้อให้ต่อการเข้าถึงพื้นที่ทั้งสอง อย่างเป็นทางการเฉพาะ แต่ทั้งนี้ในจำนวนทั้งหมดจะต้องมีจุดใดจุดหนึ่งที่เป็นประตูหลักเพื่อเป็นการเข้าสู่ศูนย์กลางประธานสำคัญของวัด¹¹

คติการสร้างซุ้มประตูหรือซุ้มโขง เป็นทางเข้าออกสู่อาณาเขตวัดวัดเป็นแดนศักดิ์สิทธิ์ ประตูวัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ทางโลกไปสู่แดนอันศักดิ์สิทธิ์ มีความเชื่อว่าเป็นทางเข้าของป่าหิมพานต์ และที่ประตูแดนศักดิ์สิทธิ์ก็จะปรากฏรูปของทวารบาลหรือผู้เฝ้าประตู เป็นภาพของเทวดาปางดุร้าย เพื่อข่มความชั่วร้ายที่จะเข้าสู่สถานศักดิ์สิทธิ์¹²

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อกำแพงแก้ว

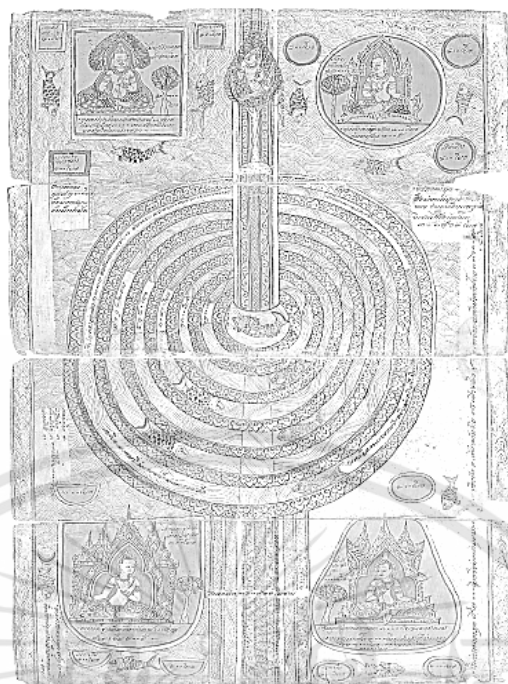
กำแพงแก้วคือชื่อเรียกองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือน เขื่อน กั้น หรือล้อมอาคารสำคัญในศาสนสถานหรือพระราชมณเฑียร กำแพงแก้วส่วนใหญ่มักทำในลักษณะเป็นผนังก่ออิฐ สูงประมาณ 0.80 – 1.00 เมตร หนาประมาณ 0.40 เมตร ตัวกำแพงนิยมนำและทำปูนปั้นเป็นลวดบัวเหมือนอย่างฐานบัว คือทำเป็นแบบบัวคว่ำบัวหงาย ส่วนบนนิยมนำทำทับหลังเป็น บัวหลังเจียด ที่ท้องผนังซึ่งถือเป็น ส่วนสำคัญจึงมักตกแต่งด้วยงานประณีตในลักษณะต่างๆกัน

กำแพงแก้วที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ล้อมลานพระอุโบสถ มีซุ้มประตู 8 ประตู และซุ้มพัทธสีมา 8 ซุ้ม กำแพงด้านนอก ประดับศิลาลายสลัก เป็นรูปภูเขา ต้นไม้ และสัตว์ต่างๆ ด้านในกรุกระเบื้องเคลือบปูลาว บนหลังซุ้มพัทธสีมา มีพระสถูปโลหะตั้งไว้ซุ้มละ 1 องค์ นอกประตูกำแพงแก้วตรงซุ้มทางเข้ามี รูปหล่อสาธิตแปลงเนื้อสำริดตั้งไว้ซุ้มละ 1 คู่¹³

¹¹ สมคิด จิระทัศนกุล. (2554 เมษายน). รู้เรื่อง วัด วิหาร โบสถ์ เจดีย์ พุทธสถาปัตยกรรมไทย กรุงเทพมหานคร : มิวเซียมเพรส

¹² ชวพงศ์ ชำนิประศาสน์ 2558 “คติ-สัญลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทย” หนังสือพิมพ์ข่าวสด (09 กรกฎาคม) :5

¹³ พระศรีวิสุทธิวงศ์ สุรพล ชิตญาโณ พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก และ บรรจบ ไมตรีจิตร.(2544 กุมภาพันธ์). โบสถ์วัดโพธิ์ กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

ภาพที่ 2.20 แสดงรูปคติของ 3 โลก คือ สวรรค์ โลกมนุษย์ และนรก

คติการสร้างและการเรียกชื่อนั้น มีที่มา 2 นัยสำคัญคือ นัยยะแรกเป็นเรื่องมาจากความคิดของคนไทยที่เชื่อเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ 3 โลก คือ สวรรค์ โลกมนุษย์ และนรก จินตภาพแห่งโลกทั้งสาม โดยเฉพาะภาพภพที่ถูกสร้างขึ้นใน ไตรภูมิสมัยสุโขทัย ซึ่งพระราชนิพนธ์โดย พระร่วงเจ้าพระยาสิทธิไทนัน ถือเป็นแบบแผนที่ปลูกฝังให้คนไทยยึดติดอยู่กับจินตภาพเหล่านั้นอย่างแนบแน่น ภาพของสวรรค์ และนรกชั้นภูมิต่างๆ ถูกอธิบายไว้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการอธิบายถึงสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์ อันเป็นที่สถิตของพระอินทร์ เทพผู้เป็นใหญ่แห่งเหล่าเทพยดาทั้งปวงบนสวรรค์นั้น เป็นภาพแห่งเมืองที่มีอาณาเขตกว้างยิ่งใหญ่ และงดงาม ดังในบทพรรณนาที่ถอดความโดย เสฐียรโกเศศ ว่า “...เมืองของพระอินทร์โดยกว้างคณนาได้ 8,000,000 วามีปราสาทปราสาทแก้ว และมีกำแพงแก้ว มีประตูทองประดับด้วยแก้ว 7 ประการ เมื่อเผยประตูจะได้ยินเสียงเป็นดนตรีอย่างไพเราะ กลางนครไตรตรึงษ์ หรือ เมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีไพชยนต์วิมานหรือปราสาทเป็นที่ประทับของพระอินทร์ ตั้งอยู่ท่ามกลางพิภพดาวดึงส์ โดยสูงได้ 25,600,000 วาประดับด้วยสัตตพิรุณระณะ คือแก้ว 7 ประการงามหนักหนา ไพชยนต์ปราสาทนั้นประกอบด้วยเชิงชั้นชลา 100 ชลา แต่ละชลาวิมานได้ 700 วิมาน วิมานหนึ่งมีนางเทพอัปสร 7 คนๆ หนึ่งมีนางฟ้าเป็นบริวาร 7 คน รวมนางอัปสรซึ่งอยู่ในไพชยนต์ปราสาทได้ 25,000,000 คน...” จะเห็นได้ว่าจากจินตนาการที่พรรณานี้ เมื่อสร้างงานสถาปัตยกรรมขึ้นบนพื้นโลกแล้ว ก็มักจะโยงความงามบนสวรรค์เช่นนี้ลงมาเป็นเชิงเปรียบเทียบกับ หรือกล่าวอย่างสั้นๆ ได้ว่าเป็นการจำลอง สวรรค์ มาไว้บนโลกมนุษย์นั่นเอง ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ไทยนั้น ทรงเป็นสมมุติเทพแห่งองค์อินทร์ ดังนั้นหมู่พระราชฐานภายในเขตพระราชวังทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จึงเปรียบเสมือนดั่งเมืองไตรตรึงษ์บนสวรรค์นั้นด้วย และเช่นเดียวกับเขตศาสนสถานซึ่งก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เกี่ยวพันกับพระมหากษัตริย์ โดยตรงในฐานะทรงเป็นผู้สร้างผู้สถาปนา อีกทั้งทรงเป็น หน่อพุทธางกูร แห่งพระพุทธเจ้า เหตุนี้เองสถาปัตยกรรมภายในวัดจึงถูกบรรจุตกแต่งให้งดงาม วิจิตรเพริศแพรวไยียงสวรรค์เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการปิดทองประดับกระจก การลงรักปิดทอง การใช้ หน้าบ้น รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ฉะนั้นชื่อเรียกในทางสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวังและวัด จึงใช้เรียกเกือบเหมือนกันทุกประการ เช่นเดียวกับ กำแพงแก้ว ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในทางสถาปัตยกรรมที่ถูกนำมาใช้และเรียกขานจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 2.21 แสดงทัศนียภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกำแพงแก้วเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ส่วนอีกนัยหนึ่งนั้น เช่นเดียวกับความเชื่อในเรื่องของสวรรค์แต่เป็นความเชื่อที่เป็นคติของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน นั่นคือความเชื่อในเรื่องแดนสุขาวดี ซึ่งเป็นแดนสวรรค์ทางทิศตะวันตก อันเป็นที่ประทับของ พระอมิตาภะ ผู้เป็นส่วนหนึ่งของพระสัมโมกคกายแห่งพระอาทิพุทธเจ้า เป็นดินแดนในอุดมคติของมนุษย์ที่ปรารถนาจะไปถึง เนื่องด้วยเป็นสถานที่แห่งเดียวที่มนุษย์ผู้ที่ไม่อาจไม่ถึงนิพพานได้จะสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข เพราะเป็นแดนบริสุทธิ์ที่มีแต่ความรื่นรมย์ ไม่มีทุกข์ เหล่าเทพบุตรหรือเทพธิดาผู้บังเกิดขึ้นในดอกบัวบนที่นี้ สามารถเติบโตและดำรงอยู่ได้ด้วยทิพยโอสถจากพระธรรมเทศนาแห่งองค์พระอมิตาภะพุทธเจ้าเพียงอย่างเดียว แนวคิดความคิดดังกล่าวได้แทรกเข้ามา มีอิทธิพลพอสมควรในประเทศไทย ซึ่งแม้จะนับถือนิกายหินยานก็ตาม ดังนั้นการสร้างงานสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาโดยเฉพาะกับวัดนั้น นักปราชญ์บางท่านจึงเชื่อว่าในอีกนัยหนึ่งว่าจะเป็นการจำลองภพภูมิแห่ง แดนสุขาวดี ด้วยเช่นกัน ดังในพระอรรถาธิบายของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ที่ว่า “...ที่เรียกกำแพงโบสถ์ว่ากำแพงแก้วก็ดี เอากระดิ่งขึ้นแขวนหลังคาโบสถ์ก็ดี ล้วนแต่สมมุติให้โบสถ์เป็นสุขาวดีทั้งนั้น...”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้กำแพงแก้วล้อมรอบเขตหรืออาคารนั้นถือเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทย ด้วยเสมือนหนึ่งเป็น สิ่งกำหนดขอบเขต หรือการปรับเปลี่ยนระดับหรือแบ่งแยกลำดับความสำคัญแห่งอาคาร ดังนั้นเมื่อช่างไทยนำเอากำแพงไปล้อม พระอุโบสถ พระวิหาร พระมณฑป หรือพระเจดีย์ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในเขตพุทธสถาน นอกจากจะเสริมอาคารเหล่านั้นให้มีความสง่างามยิ่งขึ้นแล้วยังทำให้พื้นที่บริเวณอันที่เป็นที่ว่างนับแต่กำแพงแรกของเขตกำแพงเข้าไป มีความสงบและศักดิ์สิทธิ์ด้วยเหตุนี้เองเมื่อมีการนำกำแพงไปล้อมพระอุโบสถแล้ว ก็มักจะนำไปประสานเชื่อมต่อเข้าเป็นเขตแนวเดียวกับตัวเสมารอบพระอุโบสถ ซึ่งยังมีผลทำให้เขต พัทธสีมาแห่งนั้น ดูเป็นเขตแดนต้องห้ามที่กำหนดให้ใช้เฉพาะสำหรับการทำ สังฆกรรม แห่งหมู่สงฆ์จริงๆ เท่านั้น¹⁴

ภาพที่ 2.22 แสดงทัศนียภาพกำแพงแก้ว

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับคติความเชื่อบันไดพญานาค

สำหรับต้นกำเนิดเกี่ยวกับพญานาค หรือนาคนั้น ได้ถูกกล่าวขึ้นในมหากาพย์มหาภารตะอย่างค่อนข้างละเอียด ในวรรณคดีสันสกฤตนั้นต้นกำเนิดของนาคส่วนใหญ่มาจากมหาภารตะแทบทั้งสิ้น ถึงแม้รายละเอียดจะแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ก็พอสรุปได้ว่า พญานาคกำเนิดมาจากพระกศยปฤาษี ตนนี้มีภรรยาสองคน เป็นพี่น้องกัน คือ นางกัทฐุ และนางวินตา นางทั้งสองได้รับพรจากพระฤาษี โดยนางวินตานั้นให้กำเนิดลูกเพียง สองตน ได้แก่ พระอรุณและครุฑ มีภรรยาหลายคน ในหมู่ภรรยาก็มีอยู่ สองคนที่เป็นพี่น้องกัน คือ นางวินตาผู้พี่ และนางกัทฐุผู้น้อง ทั้งสองคนต่างก็ได้ขอพรจากฤาษี กศยปให้ตนเองมีลูก นางกัทฐุผู้น้องขอพรให้มีลูกจำนวนมาก จึงได้ออกลูกเป็นนาคจำนวน 1,000 ตัว ส่วนนางวินตาผู้พี่ขอให้มีลูก 2 คน และขอให้ลูกของตนมีฤทธิ์มากกว่าลูกของผู้เป็นน้องสาว นางวินตานี้ได้ออกลูกมาเป็นไข่จำนวน 2 ฟอง และด้วยความใจร้อนของนาง นางได้ต้อยไข่ออกมาตุ๋กก่อน 1 ฟอง ก็ออกมาเป็นเทพบุตรชื่ออรุณ ซึ่งมีลักษณะไม่สมประกอบมีกายเพียงครึ่งตัว (ต่อมาอรุณได้เป็นสารถิของพระอินทร์) อรุณเทพบุตรโอรสมารดาของตนที่ทำให้ตนออกจากไข่ก่อนกำหนด จึงสาปให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มารดาของตนเป็นทาสนางกัทรุ และให้บุตรคนที่สองของนางเป็นผู้ช่วยนางให้พ้นจากความเป็นทาส ส่วนไข่อีก หนึ่งฟองต่อมาแตกออกมาเป็นครุฑ

ลักษณะของพญานาคตามความเชื่อในแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกันไป แต่พื้นฐานคือพญานาคนั้นลักษณะตัวเป็นงูตัวใหญ่มีหงอนสีทองและตาสีแดง เกิดเหมือนปลา มีหลากหลายสีแตกต่างกันไปตามบารมี

ภาพที่ 2.23 แสดงทัศนียภาพบันไดพญานาค

บ้างก็มีสีดำ บ้างก็มีสีเขียว หรือบ้างก็มี 7 สี เหมือนสีของรุ้ง และที่สำคัญคือนาคตระกูลธรรมดาจะมีเศียรเดียว แต่ตระกูลที่สูงขึ้นไปนั้นจะมี 3 เศียร 5 เศียร 7 เศียร และ 9 เศียร นาคจำพวกนี้จะสืบเชื้อสายมาจากพญาเศษนาคราช (อนันตนาคราช) ผู้เป็นบัลลังก์ของพระนารายณ์

ในสังคมไทยมักจะเห็นรูปหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับพญานาคในงานทางด้านศิลปกรรม ทั้งในรูปแบบจิตรกรรม ประติมากรรม และหัตถกรรม นาคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญทางสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะตามอาคารต่าง ๆ ของวัด หลังคาอาคารที่สร้างขึ้นสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันทางศาสนา ตามคติที่เชื่อว่าพญานาคอิทธิฤทธิ์และความยิ่งใหญ่คู่ควรกับสถาบันชั้นสูง รูปแบบทางศิลปกรรมที่พบ อาทิเช่น

¹⁴ สมคิด จิระทัศนกุล. (2554 เมษายน). รุ่งเรือง วัด วิหาร โบสถ์ เจดีย์ พุทธสถาปัตยกรรมไทย กรุงเทพฯ : มิวเซียมเพรส

พระพุทธรูปปางนาคปรก สร้างจากความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยมีเรื่องราวว่า เมื่อสมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วได้เสด็จไปตามเมืองต่างๆ เพื่อแสดงธรรมเทศนา มีครั้งหนึ่งได้เสด็จออกจากร่มไม้อูอุปาลนิโครธ ไปยังร่มไม้จิกชื่อ "มุจลินท์" ทรงนั่งเสวยวิมุตติสุข อยู่ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ็ดวัน คราวเดียวกันนั้นมีฝนตกพำ ๆ พร้อมด้วยมีลมหนาวตลอด เจ็ดวัน ได้มีพญานาคชื่อมูจลินทร์ เข้ามาวางด้วยขด เจ็ดรอบ พร้อมกับแผ่พังพานปกพระพุทธรูปเพื่อจะป้องกันฝนตกและลมมิให้ถูก พระวรกาย หลังจากฝนหายแล้วก็ได้คลายขดออก และแปลงเพศเป็นชายหนุ่มยืนเฝ้าที่เบื้องพระ พักตร์ด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้า

บันไดนาค สร้างจากความเชื่อตอนที่พระพุทธรูปเสด็จลงมาจกดาวดึงส์โดยบันไดแก้วมณีสี รุ้งที่เทวดาเนรมิตขึ้นและมีพญานาคจำนวน 2 ตน เอาหลังหนุนบันไดไว้

โขนเรือ หรือหัวเรือรูปพญานาค ในขบวนเรือพยุหยาตราชลมารค ได้แก่ เรือพระที่นั่ง อนันตนาคราช และเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ ซึ่งทำเป็นรูปหัวพญานาคด้วยความเชื่อที่ว่า “นาค” เป็นเทพแห่งน้ำ หรือเป็นสัญลักษณ์แห่งน้ำ¹⁵

คติการสร้างราวบันไดขึ้นพระสถูป หรือพระเจดีย์เป็นรูปหัวพญานาค 5 เศียรหรือ 7 เศียร นับเป็นคตินิยมที่มีอยู่ในสถาปัตยกรรมแบบพุทธและฮินดู โดยมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ในเรื่องการ ขึ้นสู่เบื้องบน กล่าวคือ บันไดขึ้นพระสถูปเปรียบเสมือนสะพานรุ้งซึ่งเชื่อมโลกมนุษย์กับแดนสวรรค์ การขึ้นบันไดไปสู่ยอดพระสถูป ซึ่งตั้งอยู่บนฐานประทักษิณลดหลั่นกันลงมาเป็นรูปปิรามิดนั้น เปรียบเสมือนการปีนเขาพระสุเมรุที่เป็นแกนจักรวาล เพื่อขึ้นไปสู่แดนพระอาทิตย์ ในทางกลับกันการ ลงจากพระสถูปก็หมายถึงการที่อำนาจทางจิตวิญญาณได้ไหลบ่าลงมาจากสวรรค์สู่พื้นโลก โดยสรุป แล้วบันไดขึ้นพระสถูปจึงเปรียบกับหนทางไปสู่แดนพระอาทิตย์ ซึ่งอยู่บนยอดสุดของแกนจักรวาล และเป็นทางลงมาจากสวรรค์ของผู้มีบุญทั้งหลาย และหนทางนี้เองที่พระพุทธรูปเสด็จลงมาอุบัติใน โลกมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธรูปเสด็จกลับลงมาจกสวรรค์ขึ้น ดาวดึงส์ หลังจากทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธรูปมารดา และเหล่าเทวดาเป็นเวลาสามเดือน ตามพุทธประวัติ กล่าวว่า พระพุทธรูปเสด็จกลับลงมายังโลกทางบันไดแก้วมณีสีรุ้ง ซึ่งเหล่าเทวดา เป็นผู้เนรมิตขึ้น บันไดนั้นมีสามแนว บันไดแนวกลางที่พระพุทธรูปเสด็จดำเนินลงมานั้นมีเจ็ดสี เพราะ ทำด้วยอัญมณีเจ็ดประการ ส่วนบันไดขวาทั้งสองข้างที่พระอินทร์กับเหล่าเทพและพรหมเดินลงมา เพื่อส่งเสด็จ พระพุทธรูปนั้นเป็นบันไดเงินและบันไดทอง และมีนาคสองตนเอาหลังหนุนบันไดนี้ไว้ แต่มนุษย์บนโลกมองเห็นบันไดนี้เป็นรุ้งกินน้ำสามสาย ดังนั้นจึงอาจสรุปความหมายเชิงสัญลักษณ์ของ บันไดนาคได้ว่า "พญานาคหมายถึงรุ้งกินน้ำ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของหนทาง หรือสะพานเชื่อมระหว่าง โลกกับสวรรค์" ตามคติความเชื่อของชาวไทยหรือประเทศเพื่อนบ้านของเรามาแต่โบราณ¹⁶

¹⁵ ยมโดย เพ็ญพงศา. ครุฑและนาคในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2521.

¹⁶ ศรัญญา คันธาชีพ. สัญลักษณ์ของบันไดนาค. สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2546.

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาไว้ดังนี้

2.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ภัทรนิษฐ์ จันพล (2556) ศึกษาแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่วัด ผลการศึกษาพบว่าแต่ละวัดมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเท่าที่ควร คือไม่ได้จัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมไว้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ อาทิ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุซึ่งทุกวัดไม่มี ส่วนห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุมีเพียงวัดเดียวที่จัดเตรียมไว้แล้วแต่อยู่ในตำแหน่งที่ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้งาน รวมถึงมีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ที่เหมาะสม และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารวัดทั้ง 4 วัด พบว่า ทุกวัดไม่มีนโยบายและแผนงานด้านการพัฒนาพื้นที่วัดในแง่การให้บริการแก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มาใช้พื้นที่วัดทั้ง 4 วัด พบว่า สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการให้ปรับปรุงหรือออกแบบให้ดีขึ้นมากที่สุดคือบริเวณห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งขนาดของห้องน้ำ อุปกรณ์ในห้องน้ำ หรือการใช้วัสดุพื้นผิวที่ลื่นอันเป็นจุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

2.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านคติความเชื่อ

วัชร วัชรสินธ์ (2534) ศึกษาการออกแบบสถาปัตยกรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนผังวัดพระเชตุพนมีความตั้งใจที่จะแยกกลุ่มอาคาร ออกเป็น 2 กลุ่มโดยเด็ดขาด ด้วย การใช้กำแพงคั่นเขตทั้ง 2 เขต อาคารทั้ง 2 กลุ่มใช้ระเบียบการจัดวางอาคารที่แตกต่างกัน หากแต่ได้เชื่อมความสัมพันธ์ของอาคารทั้ง 2 กลุ่มด้วยแกนเส้นหลักเส้นเดียวกัน อาคารกลุ่มใหญ่ที่อยู่ในเขตชั้นในใช้ระเบียบการจัดวางแผนผังอาคาร ศูนย์กลาง (Centralized Organization) มีพระอุโบสถเป็นศูนย์กลาง ล้อมด้วยพระวิหารทิศ และพระระเบียง อาคารกลุ่มรองลงมา ที่อยู่ในเขตชั้นนอก ใช้ระเบียบการจัดวางผังอาคารแบบแนวเส้น (Linear Organization) มีพระมณฑปอยู่ตรงกลางขนาดด้วยศาลาการเปรียญ และ วิหารพระนอน แนวแกนหลักที่ใช้ เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของอาคาร ทั้ง 2 กลุ่ม กำหนดให้ลากผ่านอาคารศูนย์กลางของอาคารทั้ง 2 กลุ่ม โดยจัดให้พระมหาเจดีย์ใหญ่ ตั้งอยู่ระหว่างพระอุโบสถ และมณฑปความน่าสนใจของตัวงานสถาปัตยกรรม อยู่ที่อาคารกลุ่มใหญ่ในเขตชั้นในที่สร้างกลุ่มพระอาคาร ด้วยการใช้พระระเบียงปิดล้อมอาคารพระอุโบสถถึง 2 ชั้น ซึ่งไม่เคยปรากฏที่ใดมาก่อน ความล้าลึกของงานออกแบบพระระเบียงเล็กซ้อนพระระเบียงใหญ่ โดยตัดมุมพระระเบียงเล็กที่อยู่ชั้นนอกให้ไปชนพระระเบียงใหญ่ชั้นใน ด้วยสัดส่วนที่สัมพันธ์กัน ทั้งในแผนผัง และภาพสามมิติ แสดงถึงความพิถีพิถัน ในการออกแบบที่มีความหมายพิเศษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จิตพล โปตะวัฒน์ (2558) ศึกษาสัญลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมของไทย ผลการศึกษาพบว่าการนำแนวคิด ไตรภูมิจักรวาลมาทำรูปทรงสถาปัตยกรรม เป็นการใช้อนุสัญญลักษณ์แทนความหมาย โดยการแปลความหมายจากนามธรรมสู่รูปธรรม อันมีรากเหง้า และพัฒนาต่อยอดทางความคิดสืบต่อกันมา ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้เกิดแนวคิดเรื่อง “คติพระอินทร์” เป็นการแทนความหมายทางสัญลักษณ์ในสถาปัตยกรรมเป็นการสร้างสรรค์นัยทางสัญลักษณ์ใหม่ขึ้น และผสมผสานในคติความเชื่อเดิมได้อย่างกลมกลืนกล่าวคือเป็นการนำแนวคิดเรื่อง ความเป็นสมมติเทพของพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของพระอินทร์ ซึ่งประทับอยู่บนชั้นดาวดึงส์ที่อยู่เหนือเขาพระสุเมรุขึ้นไป อันเป็นศูนย์กลางจักรวาล

รัฐชัย บุญสาธ (2555) ศึกษาซุ้มประตูโขงวัดพระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ซุ้มประตูโขงได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงการเปลี่ยนสถานที่ จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยมีนัยยะสำคัญคือ การสร้างพื้นที่ว่างของตัวอาคารที่เป็นจุดทะลุผ่านให้มีขนาดที่เล็กพอดีที่จะเดินเข้าไปได้เพียง 1-2 คน เสมือนเป็นการจัดระเบียบการเดินทางจากภายนอกเข้าสู่อาคารเพื่อให้มีสติ มีอาการสำรวมก่อนที่จะเข้าสู่พื้นที่ภายในเพื่อเข้าไปสู่ความสงบกายและจิตใจ และเข้าไปสักการบูชาสิ่งที่ประชาชนให้ความเคารพ ศรัทธา ส่วนของแนวคิดในการสร้างนั้นเกิดจากการนำธรรมชาติแวดล้อมมาสื่อความหมาย โดยการลดหรือเพิ่มรูปทรงผืนดินจนการเรื่องราวที่มีการบอกเล่าสืบต่อกันมาเช่น เรื่องของป่าหิมพานต์ เรื่องของสัตว์ในจินตนาการต่างๆที่สื่อความหมายในการปกป้องรักษา การอวยพระและอื่นๆ มาประดับอาคาร ตามแต่จินตนาการของผู้สร้างงาน และในเรื่องของสัดส่วนอาคาร มีการกำหนดให้เป็นจุดสังเกตในระยะไกล ตั้งโดดเด่นบนพื้นที่ ที่ตั้งใจยกระดับให้เกิดความหมายของพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ รวมไปถึงขนาดของอาคารที่เมื่อมองเห็นแล้วรับรู้ รู้สึกได้ถึงความยิ่งใหญ่ก่อนที่จะเข้าไปสู่พื้นที่ภายใน และการแปรรูปสู่การออกแบบ ซุ้มประตูโขงนั้นเกิดจากการนำรูปทรงต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาจัดวางเพื่อสื่อความหมาย ตั้งแต่ฐานจนถึงยอดอาคารเพื่อสื่อทอดแนวคิดผ่านกาลเวลาให้ผู้เข้าใช้งานได้เกิดความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

ตารางที่ 2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีดำเนินการวิจัย

	การปรับปรุงสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่วัด	การออกแบบสถาปัตยกรรมวัดพระเชตุพนฯ	ชุมชนเพื่อการออกแบบศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพฯ	สัญลักษณ์งานสถาปัตยกรรมของไทย
วัชร วัชรสินธ์ (2534)		●		
รัฐชัย บุญสาร (2555)			●	
ภัทรนิษฐ์ จันท (2556)	●			
ชิตพล โปตะวัฒน์ (2558)				●
ผลงาน	ระเบียบวิธี	ผลการศึกษา		
การออกแบบสถาปัตยกรรมวัดพระเชตุพนฯ โดย วัชร วัชรสินธ์ (2534)	สำรวจ	การวางแผนผังวัดพระเชตุพนฯ มีความตั้งใจที่จะแยกกลุ่มอาคารออกเป็น 2 กลุ่มโดยเด็ดขาด ด้วยการใช้งาแบ่งคั่นเขตทั้ง 2 เขตอาคารทั้ง 2 กลุ่มใช้ระเบียบการจัดวางอาคารที่แตกต่างกัน หากแต่ได้เชื่อมความสัมพันธ์ของอาคารทั้ง 2 กลุ่มด้วยแกนเส้นหลักเส้นเดียวกัน		
ชุมชนประตู่ใจวัดพระธาตุลำปางหลวงเพื่อการออกแบบศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จังหวัดลำปาง โดย รัฐชัย บุญสาร (2555)	สัมภาษณ์	ชุมชนประตู่ใจได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงการเปลี่ยนสถานที่ จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยมีนัยยะสำคัญคือ การสร้างพื้นที่ว่างของตัวอาคารที่เป็นจุดทะลุผ่านให้มีขนาดที่เล็กพอที่จะทำให้เดินเข้าไปได้เพียง 1-2 คน เสมือนเป็นการจัดระเบียบการเดินทางจากภายนอกเข้าสู่อาคาร		
แนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่วัด โดย ภัทรนิษฐ์ จันท (2556)	สำรวจ สังเกต สัมภาษณ์	แต่ละวัดมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเท่าที่ควรคือไม่ได้จัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมไว้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ		
น้ำ สัญลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมของไทย โดย ชิตพล โปตะวัฒน์ (2558)	สำรวจ สัมภาษณ์	การนำแนวคิด ไตรภูมิจักรวาลมาก่อรูปทรงสถาปัตยกรรม เป็นการใช้สัญลักษณ์แทนความหมาย โดยการแปลความหมายจากนามธรรมสู่รูปธรรม อันมีรากเหง้า และพัฒนาต่อยอดทางความคิดสืบต่อกันมาซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้เกิดแนวคิดเรื่อง “คติพระอินทร์” เป็นการแทนความหมายทางสัญลักษณ์ในสถาปัตยกรรมเป็นการสร้างสรรค์นัยทางสัญลักษณ์ใหม่ขึ้น		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมภายในวัด และแนวความคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ภายในบริบทวัด ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังนี้

- 3.1 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย

3.1.1 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา และวัดเทพนารี ในการสำรวจใช้วิธีการสังเกตความเชื่อมโยงของพื้นที่ใช้สอยสำรวจการเข้าถึงพื้นที่การให้บริการต่าง ๆ และสัมภาษณ์ปัญหาในการใช้พื้นที่ส่วนต่างๆภายในวัดเจ้าหน้าที่ดูแลอาคาร เพื่อทำการวิเคราะห์และลงพื้นที่ต่อไป

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากอินเทอร์เน็ต เอกสารสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ข้อบังคับและข้อกำหนด รวมถึงมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกของแต่ละมาตรฐาน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในงานสถาปัตยกรรมไทย

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นกรวิจัยโดยเลือกคนพิการทั้งสามประเภท จากสมาคมคนพิการ ประกอบด้วย คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางการมองเห็นและผู้เชี่ยวชาญในงานสถาปัตยกรรมไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยประกอบด้วย

- 1) แบบสัมภาษณ์ เรื่องคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด
- 2) แบบบันทึกพฤติกรรมของคนพิการในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในวัด

3.2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

- 1) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการก่อนการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคนของ Ronald L. Mace
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ ตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 3) นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ลงภาคสนาม ก่อนเก็บข้อมูลจริง กับคนพิการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขให้สามารถเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 รายละเอียดเครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน อันได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เช่น ชื่อ-นามสกุล เพศ อายุ ศาสนาระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ด้านคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคติความเชื่อที่มีผลต่อการออกแบบภายในวัด คติความเชื่อธรณีประตู่ คติความเชื่อการวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาล คติความเชื่อซุ้มโขงคติความเชื่อกำแพงแก้ว คติความเชื่อบันไดพญานาค คติความเชื่อเหล่านี้มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมของคนพิการหรือไม่

ส่วนที่ 3 ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อทุกคนภายในบริบทของวัด แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างวัด สามารถออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิด UD ได้หรือไม่รวมถึงการที่จะปรับปรุงวัดอนุรักษ์ให้คนพิการเข้ามาใช้งานได้อย่างเสมอภาคได้หรือไม่

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดคติความเชื่อทางกายภาพ และแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน มองข้อดี และข้อเสียของการนำแนวคิด UD มาใช้ในบริบทวัด

3.3.2 แบบบันทึกพฤติกรรมคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำการสำรวจเบื้องต้น ด้วยการจดบันทึก ตำแหน่งต่าง ๆ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ภายใน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา และวัดเทพนารี การจดบันทึกลักษณะทางกายภาพ สภาพปัญหาทั่วไปของคนพิการที่มาใช้งาน ประกอบด้วย ข้อมูลด้านผังพื้นที่ภายในวัด ข้อมูลด้านสถานที่ ข้อมูลด้านระยะเวลา ก่อนนำคนพิการลงพื้นที่ ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการในการใช้พื้นที่ของคนพิการจากการจัดทำแบบบันทึกพฤติกรรม โดยการลงพื้นที่ภาคสนามในช่วงเวลา 9.00-17.00 น. รวมเวลา 9 ชั่วโมง ในวันเสาร์ เป็นเวลา 4 วัน ต่อคนพิการ 4 คน ด้วยวิธีการใช้แผ่นใส จำนวน 1 แผ่น วางบนผังของวัดและใช้ปากกาเมจิกสีขีดบันทึกเส้นทางสัญจรที่คนพิการเข้าไปทำกิจกรรมต่างๆภายในวัด รวมทั้งสิ้น 16 ชุด และใช้กล้องบันทึกภาพบันทึกข้อมูลที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสภาพภายในวัด

ตารางที่ 3.1 แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสังเกตพฤติกรรม

สัญลักษณ์ของสภาพแวดล้อม	สัญลักษณ์ของพฤติกรรมคนพิการ
 เริ่มจดบันทึก	 คนพิการทางการเคลื่อนไหว
 ทางสัญจร	 คนพิการทางการมองเห็น
 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	 คนพิการทางการได้ยิน
 วัดยานนาวา	 ออกจากพื้นที่วิจัย
 วัดเทพนารี	 เกิดอุปสรรคในการเข้าถึง
 วัดไตรมิตรวิทยาราม	 ถ่ายบันทึกภาพ
	 จดบันทึก
	สีม่วง สีแดง = เส้นทางบันทึกพฤติกรรมวีลแชร์ สีเหลือง = เส้นทางบันทึกพฤติกรรมคนตาบอด จดบันทึก = เส้นทางบันทึกพฤติกรรมคนหูหนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย

การรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ จำนวนทั้งหมด 3 ชุด จากผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทยจำนวน 3 ท่าน โดยการสรุปและวิเคราะห์การสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ประเด็นปัญหาว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงวัดของคณพิการ

3.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมคณพิการ

จากแบบบันทึกพฤติกรรม ในช่วงเวลา 9.00 - 17.00 น. ในระยะเวลา 4 วัน ต่อ คณพิการ 1 คน จำนวนทั้งหมด 4 คน โดยการปากกาเมจิกสีขีดเส้นทางสัญจรของคณพิการและเก็บบันทึกจากกล้องบันทึกภาพที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมภายในวัด

3.4.3 ความคิดเห็นจากคณพิการ

นำความคิดเห็นของคณพิการ จากการสำรวจวัดแม่แบบทั้ง 4 วัด ประกอบด้วย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา และวัดเทพนารี หลังจากการสำรวจแล้วสิ่งใดคืออุปสรรคสำหรับคณพิการในการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในวัด เพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงวัดของคณพิการ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ด้วยการดูคำตอบที่มีความสอดคล้องกันจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทยทั้ง 3 ท่าน ว่ามีประเด็นใดที่เหมือนกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน

3.5.2 วิเคราะห์จากแบบบันทึกพฤติกรรมวิเคราะห์จากการสังเกต การลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมภายในวัด แบ่งออกเป็นกิจกรรมในช่วงเช้า ในเวลา 9.00-12.00 น. กิจกรรมในช่วงบ่าย ในเวลา 12.00-17.00 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการใช้พื้นที่ กิจกรรมที่คณพิการทำ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้งานพื้นที่ แบ่งแยกประเภทของคณพิการ ในการสำรวจวัด ภายในวัดทั้ง 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 4 วัน

3.5.3 วิเคราะห์จากพฤติกรรมความต้องการของคณพิการในการใช้สภาพแวดล้อมภายในวัดทั้ง 4 แห่ง จากแนวคิดจากแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน ของ Ronald L. Mace ว่าแต่ละประเด็นมีความสอดคล้องในเรื่องใด ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อทุกคน

3.5.4 ความคิดเห็นของคณพิการ

จากการลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภายในวัดทั้ง 4 แห่ง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของคณพิการ ว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงวัดของคณพิการ โดยการสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

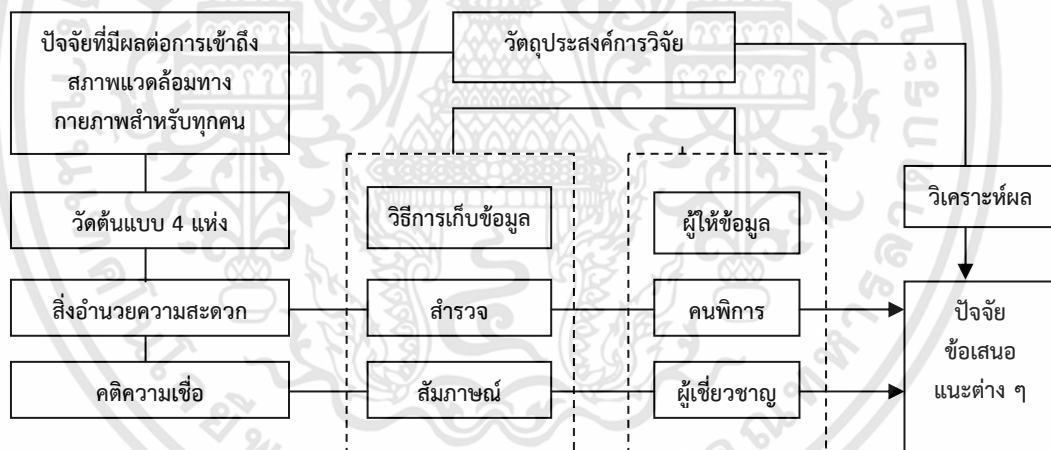
เพื่อยืนยันอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงจากการสำรวจวัดทั้ง 4 แห่ง โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาความน่าเชื่อถือของงานวิจัยด้วยการให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

สรุปวิธีดำเนินการวิจัย จากการกำหนดวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามเครื่องมือ และวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้กำหนด ตามช่วงเวลา และทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการหาข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation Data) เช่น การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย การลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม

การหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการตรวจสอบ และนำมาปรับ เพื่อทดลองใช้กับคนพิการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดลองว่าเครื่องมือเหล่านั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปในบทที่ 4

ดังนั้นวิธีดำเนินการวิจัยจะดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้การเก็บข้อมูล รวมถึงการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ตามผังแสดงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งสุดท้ายการวิจัยจะทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงวัดของคนพิการ

ผังแสดงการเชื่อมโยงการวิจัยและการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 3.1 แสดงการเชื่อมโยงการวิจัยและการเก็บข้อมูล

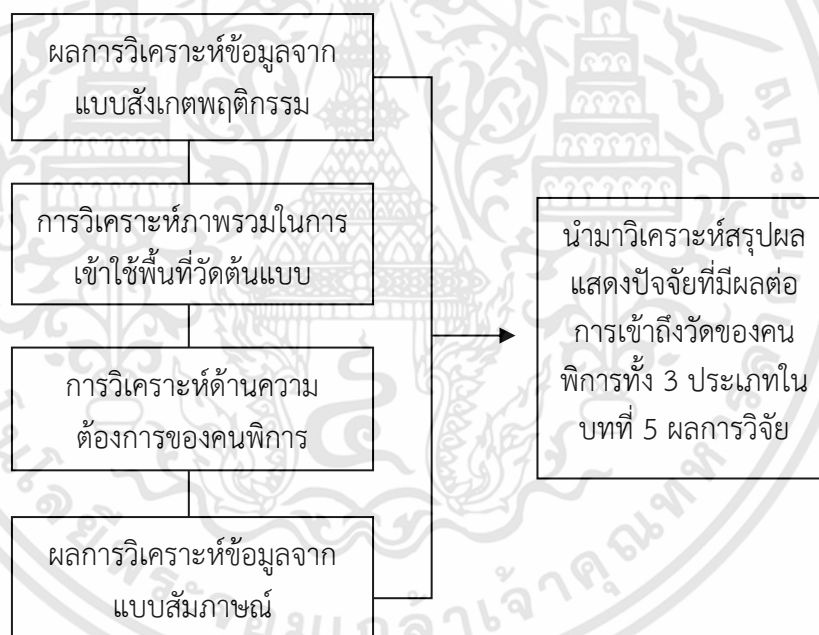
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลทางปฐมภูมิ และทุติยภูมิ และออกแบบเครื่องมือการวิจัย ประเด็นที่สำคัญในลำดับต่อมา คือการวิเคราะห์สรุปในความสำคัญเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการในการเข้าถึงวัดทั้ง 4 แห่ง การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ภาพรวมในการเข้าใช้พื้นที่วัดต้นแบบ
- 4.3 การวิเคราะห์ด้านความต้องการของคนพิการ
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

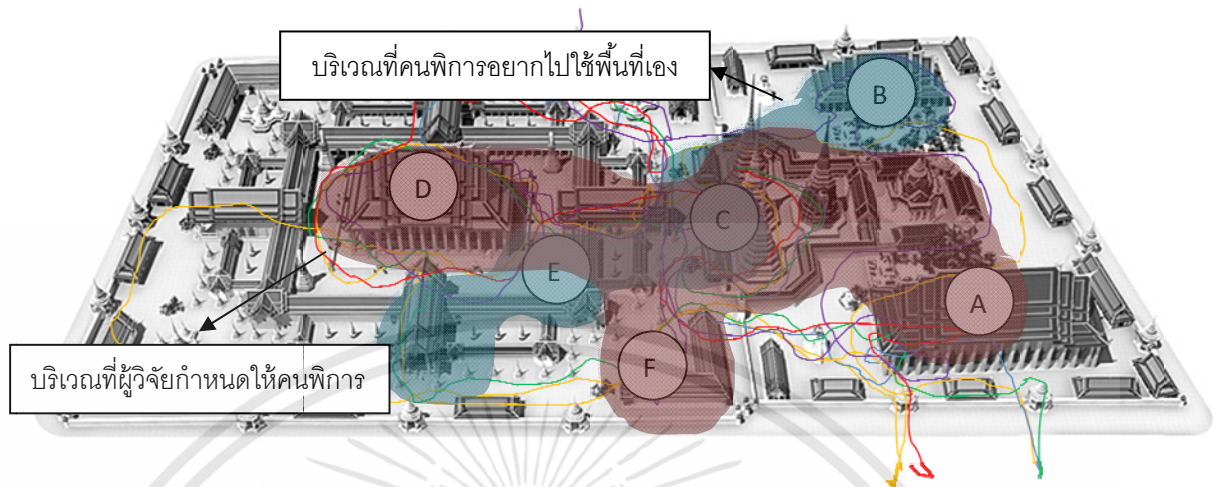
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจการลงพื้นที่จริงภายในวัดทั้ง 4 แห่ง ประกอบด้วย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดไตรมิตรวิทยาราม วัดยานนาวา และวัดเทพนารี ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกพฤติกรรมของคนพิการ ทั้งสามประเภทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำมาซ้อนกัน เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบบบันทึกพฤติกรรม โดยประกอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบบันทึกพฤติกรรมจากคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 4 คน พบอุปสรรคดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการสำรวจวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามพบอุปสรรคดังนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงผังของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและเส้นทางการสำรวจ

- เส้นทางการสำรวจคนพิการใช้รถเข็น A : วิหารพระนอน B : ศาลาการเปรียญ
- เส้นทางการสำรวจคนพิการทางสายตา C : พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล D : พระอุโบสถ
- เส้นทางการสำรวจคนหูหนวก E : พระวิหารทิศ F : ห้องน้ำ

ตารางที่ 4.1 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

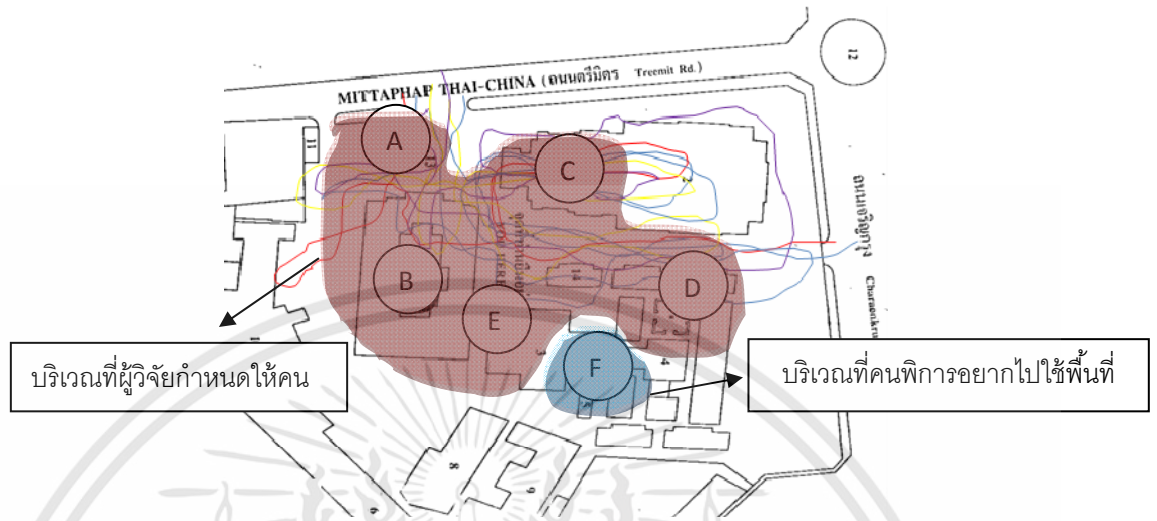
WATPHO DATA2	อุปสรรคที่พบ	พฤติกรรม	บริเวณ
	ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นวิหารพระนอน, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์	ทำบุญ ไหว้พระ	วิหารพระนอน
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ไม่มีแผนที่อักษรเบรลล์	สวดมนต์	ศาลาการเปรียญ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีแคบขึ้นอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด, ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นศาลานวด	ดูศาสตร์ การนวด	ศาลานวด
	ไม่มีป้ายนำทางอักษรเบรลล์และพื้นผิวต่างสัมผัสคนตาบอด ไม่มีบาร์ได้ดหรือแคบขึ้นบอกข้อมูลอักษรเบรลล์, พื้นผิวไม่เสมอ	สักการะ ไหว้พระ	พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นพระวิหารทิศ, ไม่มีชั้นวางรองเท้า	ไหว้พระ	พระวิหารทิศ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นพระอุโบสถ, ไม่มีชั้นวางรองเท้า	ไหว้พระ	พระอุโบสถ
	ทางลาดสำหรับวีลแชร์ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	ไหว้พระ	พระระเบียง
	ห้องน้ำมีขนาดเล็กไม่มีพื้นที่สำหรับก้นรถเข็นสำหรับวีลแชร์	เข้าห้องน้ำ	ห้องน้ำ
	ไม่มีที่จอดรถคนพิการ, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	จอดรถ	ลานจอดรถ

- บริเวณที่ผู้วิจัยกำหนดให้คนพิการสำรวจกายภาพ
- บริเวณที่คนพิการอยากไปใช้พื้นที่เอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดไตรมิตรวิทยาราม

จากการสังเกตพฤติกรรมการสำรวจวัดไตรมิตรวิทยารามพบอุปสรรคดังนี้

ภาพที่ 4.2 แสดงผังของวัดไตรมิตรวิทยารามและเส้นทางการสำรวจ

- เส้นทางการสำรวจคนพิการใช้รถเข็น A : ลานจอดรถ B : พระมหามณฑป
- เส้นทางการสำรวจคนพิการทางสายตา C : พระอุโบสถ D : ห้องน้ำ
- เส้นทางการสำรวจคนหูหนวก E : วิหาร F : พระพุทธสัมฤทธิ์ฯ

ตารางที่ 4.2 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดไตรมิตรวิทยาราม

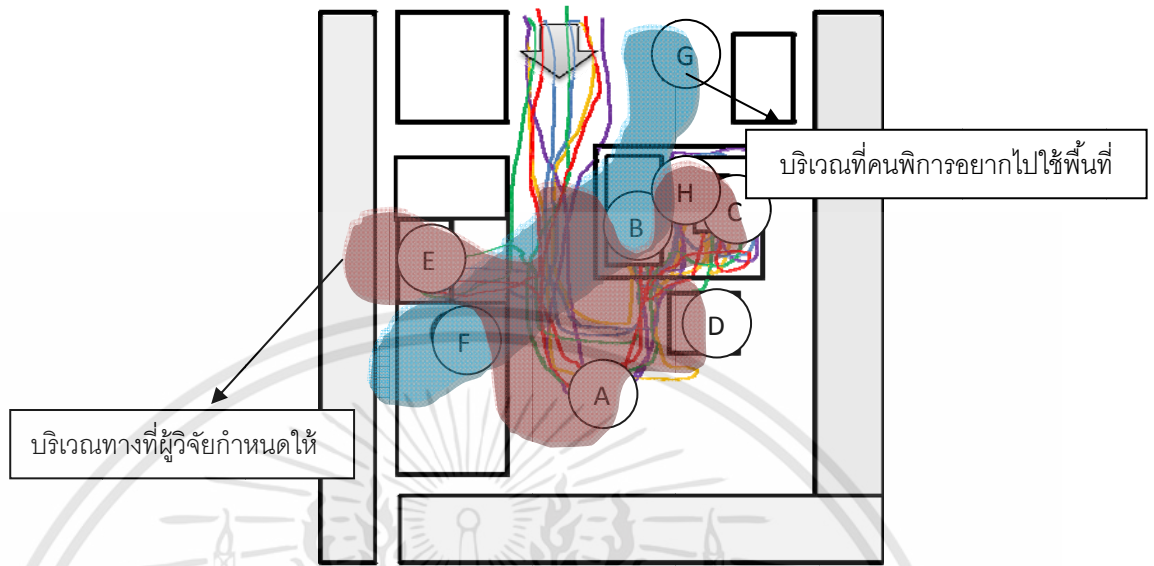
WATTRAJ MIT DATA 1	อุปสรรคที่พบ	พฤติกรรม	บริเวณ
	ไม่มีที่จอดรถคนพิการ, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา	จอดรถ	ลานจอดรถ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ไม่มีแผนที่อักษรเบรลล์, ไม่มีป้ายบอกจุดอักษรเบรลล์	ไหว้พระ	พระอุโบสถ
 	ปุ่มกดลิฟท์ไม่มีอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด, ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณจุ่มบันได, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา, VTR หน้าจอไม่มีตัวอักษรสำหรับคนหูหนวก, แคปชั่นไม่มีอักษรเบรลล์, ห้องน้ำคนพิการถูกล็อก, ป้ายสวดมนต์และเขียนซีไม่มีอักษรเบรลล์	ชมพิพิธภัณฑ์ ไหว้พระ เสี่ยงเซียมซี เข้าห้องน้ำ	พระมหา มณฑป
	ห้องน้ำมีขนาดเล็กเกินไปไม่สามารถหมุนวีลแชร์ได้ระดับพื้นมีการเปลี่ยนระดับ, ทางลาดมีความลาดชันเกิน1.12	เข้าห้องน้ำ	ห้องน้ำ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์	ไหว้พระ	วิหาร
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์	ไหว้พระ	พระพุทธสัมฤทธิ์ฯ

- บริเวณที่ผู้วิจัยกำหนดให้คนพิการสำรวจกายภาพ ■ บริเวณที่คนพิการอยากไปใช้พื้นที่เอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดเทพนารี

จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการสำรวจวัดเทพนารีพบอุปสรรคดังนี้

ภาพที่ 4.3 แสดงผังของวัดเทพนารีและเส้นทางการสำรวจ

- เส้นทางการสำรวจคนพิการใช้รถเข็น A : ลานจอดรถ B : พระมหามณฑป
- เส้นทางการสำรวจคนพิการทางสายตา C : พระอุโบสถ D : ห้องน้ำ
- เส้นทางการสำรวจคนหูหนวก E : วิหาร F : พระพุทธสัมฤทธิ์

ตารางที่ 4.3 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดวัดเทพนารี

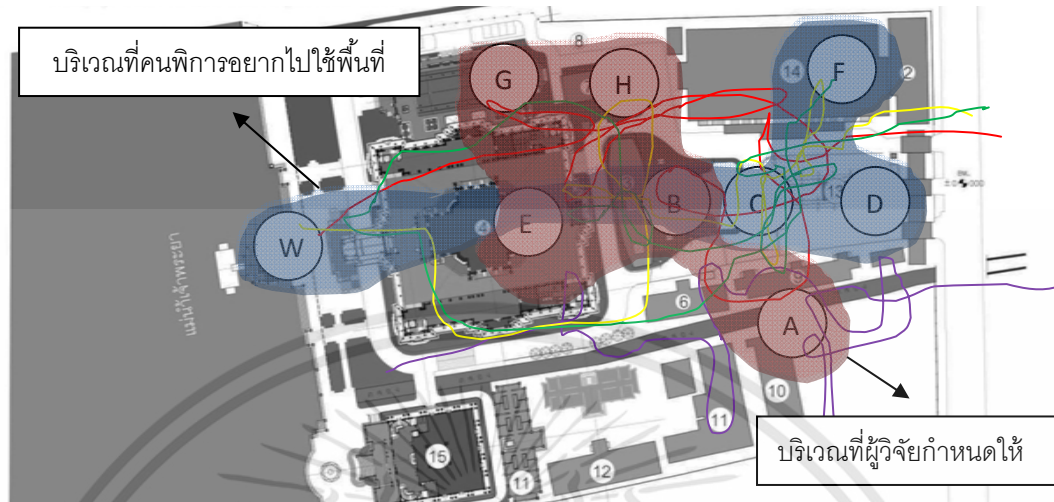
WATTEP NAREE DATA4	อุปสรรคที่พบ	พฤติกรรม	บริเวณ
	ไม่มีที่จอดรถคนพิการ, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	จอดรถ	ลานจอดรถ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, บทสวดคาถาบูชาไม่มีอักษรเบรลล์, ไม่มีป้ายข้อมูลอธิบายเป็นอักษรเบรลล์	ทำบุญ ไหว้พระ	พระอุโบสถ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์แต่มีการนำไม้มาพาดให้วีลแชร์, จุดทำบุญไม่มีอักษรเบรลล์ ไม่มีพื้นผิวสัมผัสในการนำทาง	ทำบุญ ไหว้พระ	วิหาร
	ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา, ไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก	สักการะ	พระเจดีย์
	ระบบการติดตั้งราวจับในห้องน้ำวีลแชร์ไม่สามารถใช้งานได้, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	เข้าห้องน้ำ	ห้องน้ำ
	บริเวณทางขึ้นศาลาสวดมนต์พื้นผิวไม่สม่ำเสมอ วีลแชร์ไม่สามารถขึ้นได้, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	สวดมนต์	ศาลาสวดมนต์
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	สำรวจ	เมรุเผาศพ
	มีการวางสิ่งกีดขวางทางเดินเป็นอันตรายเป็นอันตรายต่อคนตาบอด, ป้ายเสียงเข็มซีไม่มีอักษรเบรลล์	ทำบุญ จุดทำบุญ	จุดทำบุญ

- บริเวณที่ผู้วิจัยกำหนดให้คนพิการสำรวจกายภาพ
- บริเวณที่คนพิการอยากไปใช้พื้นที่เอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในการเข้าถึงวัดยานนาวา

จากการสังเกตพฤติกรรมการสำรวจวัดยานนาวาพบอุปสรรคดังนี้

ภาพที่ 4.4 แสดงผังของวัดยานนาวาและเส้นทางการสำรวจ

- เส้นทางการสำรวจคนพิการใช้รถเข็น A : ลานจอดรถ B : เจดีย์เรือสำเภา C : พระอนุสาวรีย์ฯ
- เส้นทางการสำรวจคนพิการทางสายตา D : เจ้าแม่กวนอิม E : พระอุโบสถ F : อาคารมหาเจษฎา
- เส้นทางการสำรวจคนหูหนวก G : วิหารเก่งจีน H : ห้องน้ำ W : ทำน้ำ

ตารางที่ 4.4 แสดงอุปสรรคภาพรวมในการสำรวจวัดวัดยานนาวา

WATYAN NAWA DATA3	อุปสรรคที่พบ	พฤติกรรม	บริเวณ
	ไม่มีที่จอดรถคนพิการ, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด	จอดรถ	ลานจอดรถ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ไม่มีแผ่นที่อักษรเบรลล์, ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณงมุกบันได, เสียมซี่และบทสวดคาถาบูชาไม่มีอักษรเบรลล์	ทำบุญ ไหว้พระ	เจดีย์เรือสำเภา
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีแผ่นที่อักษรเบรลล์	สักการะ	พระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้า
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสคนตาบอด, บทสวดคาถาบูชาไม่มีอักษรเบรลล์	ทำบุญ ไหว้พระ	เจ้าแม่กวนอิม
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสคนตาบอด, ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นพระอุโบสถสำหรับคนหูหนวก	ไหว้พระ	พระอุโบสถ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด, ปุ่มกดลิฟท์ไม่มีอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด, ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณงมุกบันไดบทสวดคาถาบูชาไม่มีอักษรเบรลล์	ไหว้พระ	อาคารมหา เจษฎาบันฑิทร์
	ไม่พบอุปสรรคในการใช้งาน	ห้องน้ำ	เข้าห้องน้ำ
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสคนตาบอด, ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นวิหารเก่งจีน	ทำบุญ ไหว้พระ	วิหารเก่งจีน
	ไม่มีทางลาดสำหรับวีลแชร์, ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสคนตาบอด	ให้อาหาร ปลา	ทำน้ำ

- บริเวณที่ผู้วิจัยกำหนดให้คนพิการสำรวจกายภาพ
- บริเวณที่คนพิการอยากไปใช้พื้นที่เอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การวิเคราะห์ภาพรวมในการเข้าใช้พื้นที่วัดต้นแบบ

ตารางที่ 4.5 แสดงการวิเคราะห์ภาพรวมในการเข้าใช้พื้นที่วัดทั้ง 4 แห่ง

บริเวณที่ผู้วิจัยกำหนดให้คนพิการสำรวจกายภาพ โดยเปรียบเทียบกายภาพทั้ง 4 วัด		
<p>คติความเชื่อ</p> <p>การวางผังวัดตามคติภูมิจักรวาลนั้นให้ความสำคัญในองค์ประกอบของงานสถาปัตยกรรมเป็นหลัก โดยสมัยก่อนในการสร้างวัดได้มองข้ามลานจอดรถไปเนื่องจากการเดินทางสมัยก่อน จะใช้ เรือม้า รถลาก เป็นต้น ลานจอดรถนั้นมาสร้างทีหลังทำให้พื้นที่ลานจอดรถอยู่ไกลจากตัวอาคารวัด และมีพื้นที่จำกัดไว้แล้ว ยกตัวอย่างเช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม</p>	<p>ปัญหาทางกายภาพ</p> <p>พบว่าทั้ง 4 วัด ไม่มีที่จอดรถคนพิการ และไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา</p> <p>อุปสรรคที่เกิดขึ้น</p> <p>คนพิการนั่งรถเข็นที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถในที่สะดวกได้ เนื่องจากไม่มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ</p> <p>คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่ เนื่องจากไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสในการนำทาง</p>	<p>บริเวณ ลานจอดรถ</p>
<p>คติความเชื่อ</p> <p>คติความเชื่อในการสร้างพระอุโบสถ ตั้งอยู่กึ่งกลางของแผนผังเปรียบเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์บนเขาพระสุเมรุซึ่งที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของจักรวาลในการออกแบบการก่อสร้างส่วนใหญ่จะพบว่าฐานรากของโครงสร้างมักตั้งอยู่บนที่สูงเปรียบดังสวรรค์</p>	<p>ปัญหาทางกายภาพ</p> <p>พบว่าทั้ง 4 วัด ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสและอักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา</p> <p>อุปสรรคที่เกิดขึ้น</p> <p>คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้</p> <p>คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่ และไม่สามารถสวดมนต์ได้</p>	<p>บริเวณ พระอุโบสถ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p><u>คติความเชื่อ</u></p> <p>คติความเชื่อในการสร้างวิหารเปรียบเสมือนเขาสัตตบริภัณฑ์ที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ บันไดการก้าวขึ้นเปรียบเสมือนการก้าวขึ้นสวรรค์ การสร้างวิหารก็จะพบว่าอยู่รอบๆพระอุโบสถ</p>	<p><u>ปัญหาทางกายภาพ</u></p> <p>พบว่าทั้ง 4 วัด ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสและอักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา ไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก</p> <p>อุปสรรคที่เกิดขึ้น</p> <p>คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้</p> <p>คนพิการทางสายตาหลงทางในการใช้งานในพื้นที่ และไม่สามารถสอบถามได้คนหูหนวกไม่ทราบว่าจะดูนี่คืออะไร</p>	<p><u>บริเวณ พระวิหาร</u></p>
<p><u>คติความเชื่อ</u></p> <p>-</p>	<p><u>ปัญหาทางกายภาพ</u></p> <p>พบว่า 1 ใน 4 วัด มีห้องน้ำ ที่รองรับการใช้งานของคนพิการที่เหมาะสมรองรับคนพิการ อีก 3 วัดนั้นไม่มีแต่ไม่สามารถใช้งานได้</p> <p>อุปสรรคที่เกิดขึ้น</p> <p>คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถใช้งานห้องน้ำได้เนื่องจากบางวัดห้องน้ำมีขนาดเล็ก และมีการติดตั้งอุปกรณ์ผิดกับความต้องการของคนพิการ</p> <p>คนพิการทางสายตาหลงทางในการใช้งานในห้องน้ำ เนื่องจากไม่มีแผนที่เบรลล์</p>	<p><u>บริเวณ ห้องน้ำ</u></p>

*** ดูปัญหาทางกายภาพทั้งหมดของวัดทั้ง 4 แห่ง ในภาคผนวก ค.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.1 จากตารางการวิเคราะห์ปัญหาทางกายภาพทั้ง 4 วัด

ผู้วิจัยได้แบ่ง จุดสำคัญในการวิเคราะห์ไว้ 4 จุด ของทั้ง 4 วัดที่องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของวัดจะต้องมี บริเวณต่างๆในวัดต้นแบบทั้งหมด ทางคนพิการได้สำรวจหมดสามารถดูภาพเต็มได้ที่ภาพผนวกท้ายบท จาก 4 จุดที่วิเคราะห์พบปัญหาที่เหมือนกันดังนี้

ปัญหาทางกายภาพที่พบ สถานที่จุดที่ 1 ลานจอดรถ พบว่า ทั้ง 4 วัดไม่มีที่จอดรถคนพิการ และไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการนั่งรถเข็นที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถในที่สะดวกได้ เนื่องจากไม่มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่ เนื่องจากไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสในการนำทาง

ปัญหาทางกายภาพที่พบ สถานที่จุดที่ 2 พระอุโบสถ พบว่า ทั้ง 4 วัดไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสและอักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้ คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่ และไม่สามารถสวดมนต์ได้

ปัญหาทางกายภาพที่พบ สถานที่จุดที่ 3 พระวิหาร พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส และอักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา ไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้ ในส่วนของวัดเทพารีนัน มีการแก้ปัญหาด้วยการนำทางลาดชั่วคราวมาวางให้คนพิการทางการเคลื่อนไหวเข้าไปในวิหารได้คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่ และไม่สามารถสวดมนต์ได้ คนหูหนวกไม่ทราบว่าจะจุดนี้คืออะไร

ปัญหาทางกายภาพที่พบ สถานที่จุดที่ 4 ห้องน้ำ พบว่า 1 ใน 4 วัดมีห้องน้ำที่รองรับการใช้ งานของคนพิการที่เหมาะสม นั่นคือวัดยานนาวา อีก 3 วัดนั้นมีแต่ไม่สามารถใช้งานได้

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถใช้งานห้องน้ำได้เนื่องจากบางวัดห้องน้ำมีขนาดเล็ก และมีการติดตั้งอุปกรณ์ผิดกับความต้องการของคนพิการ คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในห้องน้ำ เนื่องจากไม่มีแผนที่เบรลล์

4.3 การวิเคราะห์ด้านความต้องการของคนพิการตามโมเดล Ronald L. Mace

ตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการเคลื่อนไหว

Ronald L. Mace (1980)	ลานจอดรถ	พระอุโบสถ	พระวิหาร	พระเจดีย์	ห้องน้ำ
ด้านความสะดวกสบาย	พบว่าลานจอดรถในวัดต้นแบบทั้ง 4 แห่งไม่มีความสะดวกสบายในการใช้พื้นที่เชื่อมต่อ	พบว่าในแต่ละวัดมีการวางผังที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นเยอะทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับรถเข็นคนพิการ	พบว่าพระวิหารทั้ง 4 วัดต้องใช้กำลังในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม	พบว่าพระเจดีย์ 2 ในวัดมีการเข้าถึงที่สะดวกสบาย	พบว่าในห้องน้ำวัดต้นแบบทั้ง 4 ใช้เวลานานในการเข้าถึงห้องนาน
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	พบว่าไม่มีลานจอดรถสำหรับคนพิการภายในวัดทั้ง 4 แห่ง	พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ	พบว่าไม่มีทางลาดสำหรับคนพิการ 1 ใน 4 มีการเตรียมทางลาดไม้มารองรับการใช้งาน	พบว่าทั้ง 2 ใน 4 วัดไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ อีก 2 วัดนั้นมีแต่ทางลาดมีความสูงชัน	พบว่าขนาดของห้องน้ำคนพิการมีขนาดที่เล็กเกินไปและมีการติดตั้งราวจับที่ใช้งานได้
ด้านการเข้าถึง	ระยะเวลาในการหาที่จอดรถนาน	ไม่สามารถเข้าถึงพระอุโบสถได้	ไม่สามารถเข้าถึงพระวิหาร 3 ใน 4 วัดได้	เส้นทางสัญจรมีการอำนวยความสะดวกโดยซ้ำ	ไม่สามารถใช้งานได้
ด้านความปลอดภัย	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่ปลอดภัยเนื่องจากทางลาดมีความชัน	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการมองเห็น

Ronald L. Mace (1980)	ลานจอดรถ	พระอุโบสถ	พระวิหาร	พระเจดีย์	ห้องน้ำ
ด้านความสะดวกสบาย	เข้าถึงโดยง่าย แต่เกิดการหลงทางในการใช้พื้นที่	ใช้เวลานานในการหาพระอุโบสถ	ใช้เวลานานในการหาพระวิหาร	ใช้เวลานานในการหาพระวิหาร	ใช้เวลานานในการหาห้องน้ำ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา	พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา และไม่มีอักษรเบรลล์ในป้ายบทสวดมนต์	พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา และไม่มีอักษรเบรลล์ในป้ายให้ข้อมูลต่างๆ	พบว่าทั้ง 4 วัดไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา และไม่มีอักษรเบรลล์ในป้ายต่างๆ	พบว่าในห้องน้ำวัดต้นแบบทั้ง 4 ไม่มีแผนที่อักษรเบรลล์
ด้านการเข้าถึง	สามารถเข้าถึงลานจอดรถได้	สามารถเข้าถึงพระอุโบสถได้ แต่ไม่สามารถทำกิจกรรมได้โดยลำพัง	สามารถเข้าถึงพระวิหารได้ แต่ไม่สามารถทำกิจกรรมได้โดยลำพัง	หลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่	สามารถใช้งานได้แต่เกิดการหลงทาง
ด้านความปลอดภัย	ไม่ปลอดภัยเนื่องจากรถวิ่งไปมา	ไม่ปลอดภัยเนื่องจากมีสิ่งกีดขวางทางสัญจร	ไม่ปลอดภัยเนื่องจากมีสิ่งกีดขวางทางสัญจร	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์การใช้งานของคนพิการทางการได้ยิน

Ronald L. Mace (1980)	ลานจอตรด	พระอุโบสถ	พระวิหาร	พระเจดีย์	ห้องน้ำ
ด้านความสะดวกสบาย	ไม่พบความลำบากในการใช้งาน	ใช้เวลานานในการไปถึงสถานที่	ใช้เวลานานในการไปถึงสถานที่	ใช้เวลานานในการไปถึงสถานที่	ไม่พบความลำบากในการใช้งาน
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ไม่พบความลำบากในการใช้งาน	พบว่าไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก	พบว่าไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก	พบว่าไม่มีป้ายบอกสถานที่สำหรับคนหูหนวก	มีป้ายสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นห้องน้ำ
ด้านการเข้าถึง	สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้	สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้	สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้	สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้	สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้
ด้านความปลอดภัย	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่	ไม่พบความอันตรายในการใช้งานพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย

หัวข้อในการสัมภาษณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน		
ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์		
		
รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	ผศ.วีรยุทธ ชัยศร	ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ
วันที่ทำการสัมภาษณ์ 25.3.59 / 5.4.59 / 15.4.59		
ประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ คติความเชื่อทางกายภาพเป็นอุปสรรคต่อคนพิการหรือไม่		
ข้อคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์		
รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	ผศ.วีรยุทธ ชัยศร	ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ
<p>“พูดถึงคติความเชื่อมันมีมาแต่สมัยไหนเราก็ไม่รู้ เป็นการพูดบอกต่อกันมาพูดถึงการเข้าถึงวัดคนพิการ ถ้าเราจะไปผูกกับกฎระเบียบของกระทรวง คอมโบเขียนทางสถาปัตยกรรมมันเป็นไปได้ อย่างเช่นอาจารย์จะเอาแม่ไปวัดอุ้มแม่เข้าไปมันดูขลังกว่าศักดิ์สิทธิ์กว่าได้บุญกว่าเยอะเราสามารถแก้ปัญหาได้แต่จะให้เปลี่ยนรูปแบบของสถาปัตยกรรมคงไม่ได้ เราสามารถ ยืดหยุ่นได้บางวัด เท่านั้นโดยการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไป แต่จะไปปรับเปลี่ยนทั้งหมดไม่ได้”</p>	<p>“ความเชื่อเหล่านี้เป็นการปรุงแต่งจริงแล้วคติความเชื่อไม่ได้มีลักษณะเป็นกายภาพตั่งนั้นอาคารที่เราสร้างกันมาทั้งหมดมันคือทำโดยใช้แพลนนิ่งของความเชื่อแต่ไม่ได้บ่งบอกว่าอาคารเหล่านี้จะต้องหน้าตาเป็นอย่างไร อีกกรณีหนึ่งก็คือความสวยงามที่เกิดขึ้นจากเทศิชั้นนอลตีไซล์หรือไทยโบราณมันเป็นอะไรที่เราไปทำลายมันยากมากเพราะว่าผิดปุ่ปมันก็ไม่ใช่โดยเฉพาะอาคารอนุรักษ์ที่วัดโพธิ์มองถึงการแก้ปัญหา ก็ได้มีข้อบังคับว่าห้ามแก้ไข”</p>	<p>“คติความเชื่อแปรผันไปในยุคสมัยก็แปรผันไปตามอุดมการณ์ หัวใจหลักคือมนุษย์มีความหลากหลายมนุษย์ยอมรับในการเท่าเทียมและยอมรับในความหลากหลายของผู้อื่นในการที่จะเข้าถึงพื้นที่สาธารณะอย่างไรก็ตามทำงานการออกแบบเป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์คนพิการก็คือมนุษย์ นั้นก็หมายความว่าเราสามารถที่จะยืดหยุ่นได้”</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.1 สรุปผลการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน, กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพฯ แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้ข้อมูล เป็นเพศชายทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ และเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสถาปัตยกรรมไทย

ส่วนที่ 2 ด้านด้านคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด

พบว่าความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่แปรผันเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และอุดมการณ์ การสร้างวัดที่วางผังตามคติความเชื่อนั้น ไม่ได้ชี้ชัดว่าต้องมีลักษณะเช่นใด เพียงแต่ต้องมีองค์ประกอบของวัดให้ครบถูกต้องต้องตามฉันทลักษณ์งานสถาปัตยกรรม

ส่วนที่ 3 ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อทุกคนภายในบริบทของวัด

พบว่าสามารถนำแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทุกคนมาใช้ในการออกแบบวัดได้ สำหรับวัดเก่านั้นทำได้โดยการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไป แต่การสร้างวัดใหม่นั้น สามารถออกแบบเพื่อรองรับพฤติกรรมการใช้งานสำหรับคนทุกประเภทได้ เพราะงานออกแบบเป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ คนพิการก็คือมนุษย์คนหนึ่ง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ต้องการให้คนพิการเข้าถึงวัดได้เสมอภาค โดยที่ไม่ทำลายกายภาพของวัดเดิม โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ ถ้ามีการออกแบบในยุคสมัยใหม่สามารถทำได้เลย แต่ถ้ามีการปรับปรุงจากวัดที่สร้างไว้แล้วก็ควรจะอนุรักษ์และไม่ทำร้ายความงามทางสถาปัตยกรรม

บทที่ 5

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของคนพิการในการเข้าใช้งานในพื้นที่ภายในวัด

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษา รวบรวมข้อมูล จากการสังเกต พฤติกรรม และการสัมภาษณ์ ได้ผลจากการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากผลการวิจัย 4 ประเด็นดังนี้

1. จากการลงพื้นที่สำรวจภายในวัดทั้ง 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานครนั้นยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันสำหรับคนพิการทั้งสามประเภท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของภัทรนิษฐ์ จันทพล (2556) ที่ว่าแต่ละวัดนั้นยังมีลักษณะทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เอื้อต่อการใช้งานและการเข้าถึงภายในวัดตามแนวคิด Universal Design และตามหลักการ The Goals of Universal Design ด้านความเหมาะสมทางวัฒนธรรม ที่ว่าด้วย ความเคารพและเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม

2. จากการลงพื้นที่ศึกษาอุปสรรคคนพิการในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าคนพิการไม่ต้องการที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ใดเพียงแค่มีสสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ของ Ron Mace (1980) ที่ว่าด้วยคนพิการต้องการความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน ในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมอย่างเท่าเทียม

3. คติความเชื่อนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวัดของคนพิการ ซึ่งคติความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ปรุงแต่งขึ้นมา แปรเปลี่ยนไปตามอุดมการณ์และยุคสมัย เราสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ และออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมได้โดยที่ไม่ทำลายรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของวัดทั้ง 4 นั้นยังไม่ตอบสนองการใช้งานของคนพิการครบ ทั้งสามประเภททางสัญจรภายในวัดไม่ได้ถูกกำหนดหรือแบ่งระเบียบไว้อย่างชัดเจนทำให้เกิดการสับสนในการใช้พื้นที่ และไม่สามารถไปถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่คนพิการต้องการเข้าไปได้อย่างเท่าเทียมกับคนไม่พิการ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของคณาธิการภายในวัด ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด ระบบการก่อสร้างในงานสถาปัตยกรรมไทย เจตคติจากผู้คนโดยรอบ และระบบการบริหารจัดการภายในวัด

ภาพที่ 5.1 แสดงการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบที่ปราศจากสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการพบว่า วัดทั้ง 4 แห่ง เป็นวัดที่มีอายุการใช้งานมายาวนาน และก่อสร้างในสมัยโบราณซึ่งการออกแบบก่อสร้างอาคารในช่วงเวลานั้นไม่ได้คำนึงถึงการใช้งานสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ จึงทำให้เกิดปัญหาในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมภายในส่วนต่างๆ ของวัดของคนพิการหรือทุพพลภาพ แม้ในปัจจุบัน อาคารเหล่านี้ได้ถูกต่อเติม และมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อรองรับการใช้งานจากคนพิการ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมสำหรับคนพิการทั้ง 3 ประเภท นอกจากนี้ ยังปราศจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมแก่คนพิการและทุพพลภาพ ซึ่งบางอย่างมีแล้วแต่ใช้ไม่ได้ เช่นทางลาดมีความชันเกิน 1:12 หรือห้องน้ำมีขนาดเล็กเกินไป เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.2 แสดงอุปสรรคในการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบ
 ชำยบนแสดงทางลาดที่มีความชันเกิน 1:12
 ขวามบนแสดงสิ่งกีดขวางทางสัญจรสำหรับคนพิการทางสายตา

ภาพที่ 5.3 แสดงธรณีประตูทางเข้าพระอุโบสถวัดต้นแบบ

ด้านระบบก่อสร้างบางประการ มีผลกระทบต่อ การเกิดอุปสรรคทางกายภาพในการเข้าถึงของ คนพิการ เช่นการก่อสร้างในงานสถาปัตยกรรมไทยที่เกิดขึ้นจาก Traditional Design หรือไทยโบราณพบว่า การก่อสร้างระบบบานประตูไทยซึ่งประกอบด้วย กรอบเซ็ดหน้า บานประตู และเดือย ธรณีประตู และคานคู้้นั้น เป็นอีกกรณีหนึ่งที่เป็นอุปสรรคเนื่องจากทำให้พื้นมีการเปลี่ยนระดับซึ่งวีลแชร์ต้องการพื้นที่ที่เรียบในการเข้าถึงกายภาพภายในวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.4 แสดงการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างคนพิการกับคนไม่พิการ
ด้านเจตคติจากผู้คนโดยรอบที่มาทำบุญพบว่าคนส่วนใหญ่มองว่าคนพิการเป็นภาระ การมอง
ด้วยสายตาที่เหมือนคนพิการเป็นของแปลกน่าเวทนา แท้จริงแล้วสิ่งที่คนพิการต้องการสะท้อนต่อ
สังคม คือ การมีศักดิ์ศรี คนพิการสามารถที่จะดูแลตนเองได้

ภาพที่ 5.5 แสดงอุปสรรคในการเข้าถึงกายภาพภายในวัดต้นแบบ
ชายบนป้ายห้องน้ำน้ำถูกปิดทับด้วยสติ๊กเกอร์สีขาว
ชาวบนแสดงห้องน้ำน้ำถูกล็อกไม่ให้ใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านระบบการบริหารจัดการภายในวัดพบว่า การบริหารจัดการภายในบางวัดยังขาดการสนับสนุนและส่งเสริมต่อคนพิการในการมาทำบุญ บางวัดมีการถือปฏิบัติห้องน้ำคนพิการ ซึ่งถ้าคนพิการเหล่านี้ไปวัดเอง จะหมดสิทธิ์ในการใช้งานเลย เนื่องจากไม่มีระบบการจัดการที่คอยดูแลเรื่องนี้ อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างขึ้นเพื่อให้รู้ว่ามี แต่ไม่รองรับการใช้งาน ควรมีการเลือกหรือแต่งตั้งบุคคลที่จะเข้ามาดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจัง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน สำหรับคนพิการ ต้องมีการเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีความพร้อม สามารถจดบันทึกพฤติกรรมไปพร้อมกับการเก็บภาพนิ่งหรือการบันทึกวีดีโอได้ ควรมีกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นลำดับ และแยกประเภทคนพิการ เพื่อให้พฤติกรรมของคนพิการเป็นไปตามจริง เช่น การเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมคนละวันกับวันที่เข้าไปสัมภาษณ์หรือสอบถามความคิดเห็น

2. ควรมีการสร้างความเข้าใจในงานวิจัยให้คนพิการได้รับทราบก่อนที่จะลงพื้นที่เก็บข้อมูล เช่น การวิจัยนี้เป็นเพียงการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน ไม่ได้มีการนำไปสร้างจริงกับทั้ง 4 แห่ง

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกของวัด เพื่อให้มีพื้นที่เชื่อมโยงในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้โดยสะดวก

2. ควรมีการศึกษากฎธรรมและความพึงพอใจของคนพิการที่เดินทางเข้ามาทำบุญภายในวัดทั้ง 4 แห่ง

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา (2548). ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. (2548). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ การจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการใน อาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (2555) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. (2555). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน (2528) ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์ โบราณสถาน พ.ศ. 2528 กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กฤษณะ ละไล. (2558). วัดไทยยุคใหม่ เทียบได้ทุกว่าย ไปได้ทุกคน.หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก (2558 สิงหาคม).

กฤษศยพงษ์ ศิริ. (2558). กรมการศาสนาเปิดโอกาสคนพิการเข้าวัดไหว้พระ-เรียนรู้ หลักธรรม.หนังสือพิมพ์ข่าวสด. (2558 สิงหาคม).

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับที่ 4.

ชิตพล ไปตะวัฒน์ (2558). น้ำ สัญลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมของไทย วิทยานิพนธ์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชวงพงศ์ ชำนิประศาสน์ (2558) คติ-สัญลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทย หนังสือพิมพ์ข่าวสด (2558 กรกฎาคม)

โชติ กัลยาณมิตร. (2539). ไตรภูมิพระร่วงกับงานสถาปัตยกรรมไทย ในสถาปัตยกรรม แบบไทยเดิม.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บุญคำ ไชยพรหมวงศา. (2545). ตำนานและประเพณีชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: อินทรี.

พระธรรมปิฎก.(2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระศรีวิสุทธิวงศ์ สุรพล ชิตญาโณ พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก และ บรรจบ ไมตรีจิตร .(2544). โบสถ์วัดโพธิ์ กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภัทรนิษฐ์ จันทพล. (2556). การออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่วัด. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาณุวัฒน์ ปลั่งกลาง จารุกาญจนกิจ. (2540). การสำรวจและการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุภายในอาคารศาลากลางจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ยมโดย เพ็งพงศา. (2521). ครุฑและนาคในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐชัย บุญสาธร (2555). “ซุ้มประตูของวัดพระธาตุลำปางหลวง เพื่อการออกแบบศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จังหวัดลำปาง”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัชรวิ วัชรสินธ์ (2534). การออกแบบสถาปัตยกรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศรัญญา คันทาชีพ.(2546). สัญลักษณ์ของบันไดนาค. สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมคิด จิระทัศน์กุล. (2554). รู้เรื่อง วัด วิหาร โบสถ์ เจดีย์ พุทธสถาปัตยกรรมไทย กรุงเทพฯ : มิวเซียมเพรส 7.

เสมอชัย พูนสุวรรณ. (2539). สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิไลรัตน์ ยั่งรอด ธวัชชัย องค์วุฒิเวทย์. (2546). วัดในรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : แพลน รีตเตอร์ส

Hawking, W.S. (2010). A Profile of 36 Countries and Areas in Asia and the Pacific, Report on Disability Situation in Thailand Department of Empowerment of persons with disabilities : United Nations ESCAP.

Mace, L.R. (1980). Accessible Environments Toward Universal Design, Center for Accessible Housing : North Carolina State University.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์
ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน
กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพ

เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
 สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาคติความเชื่อทางกายภาพในการออกแบบวัด
2. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับทุกคน กรณีศึกษา พุทธศาสนสถานในกรุงเทพ

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ด้านคติความเชื่อทางกายภาพภายในวัด

ส่วนที่ 3 ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อทุกคนภายในบริบทของวัด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล (ข้อมูลของท่านจะได้รับการเก็บเป็นความลับจากผู้วิจัย)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่าง

ชื่อ นามสกุล

เพศ.....อายุ ปี.....ศาสนา.....

ระดับการศึกษา

อาชีพปัจจุบัน

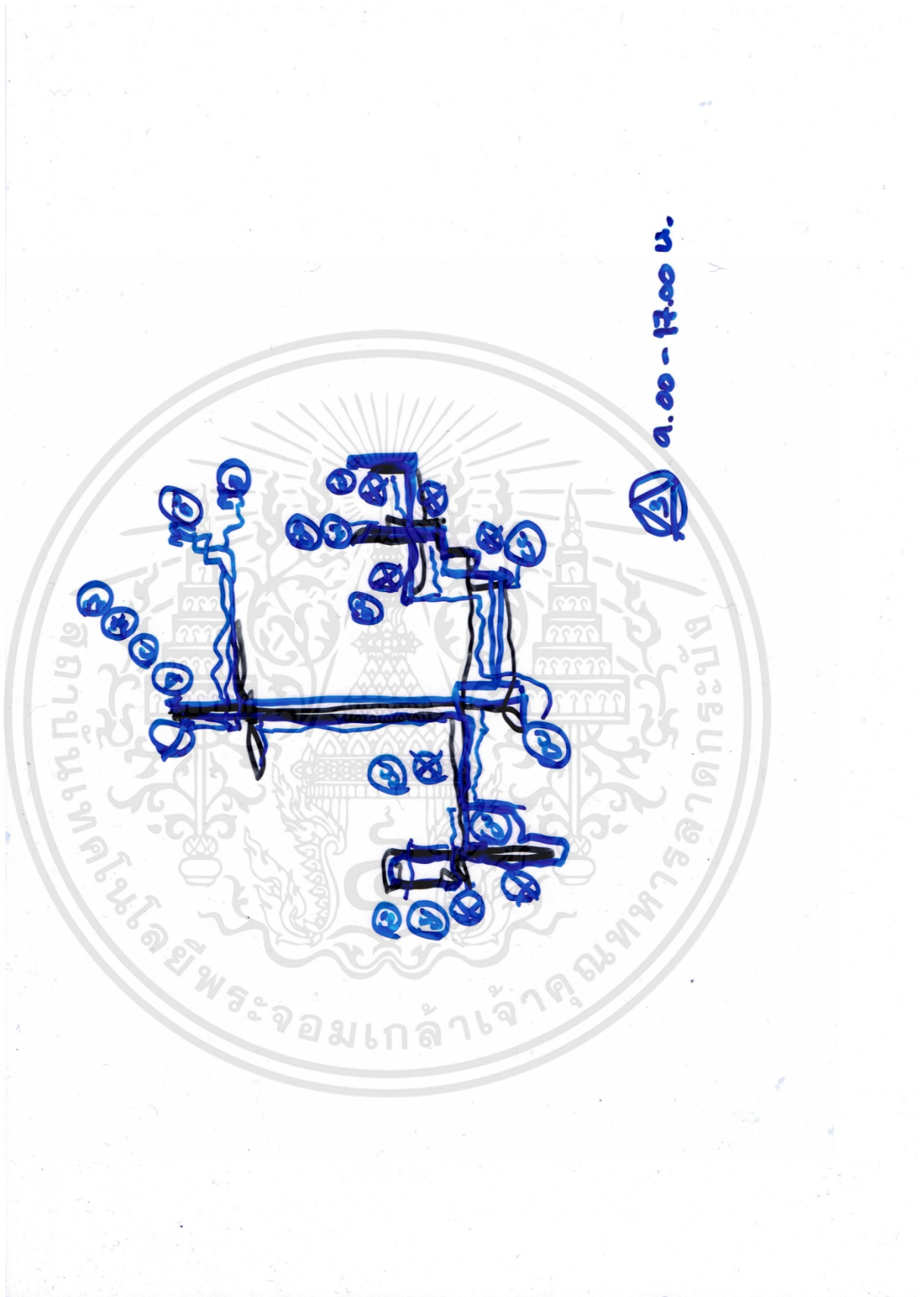
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

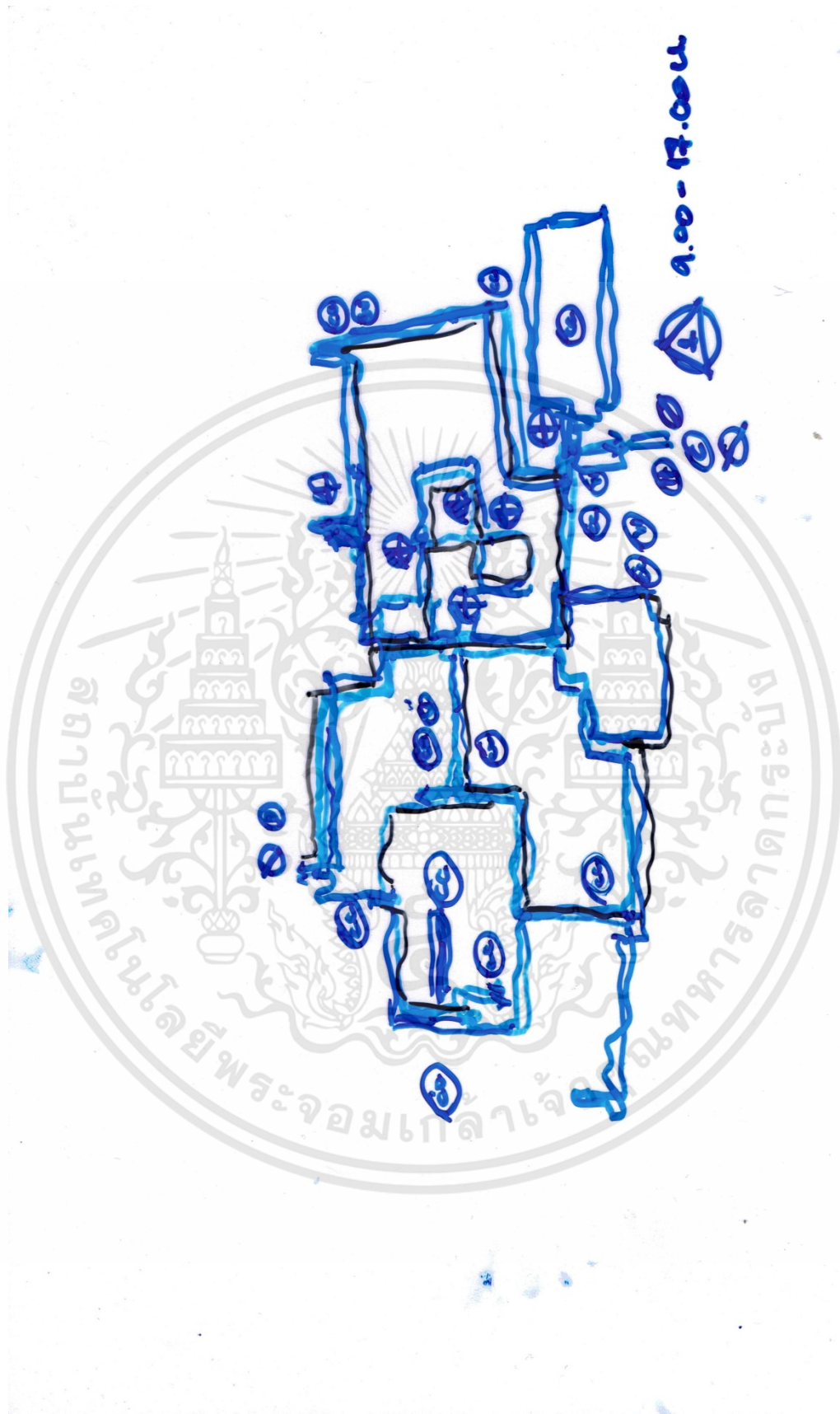

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

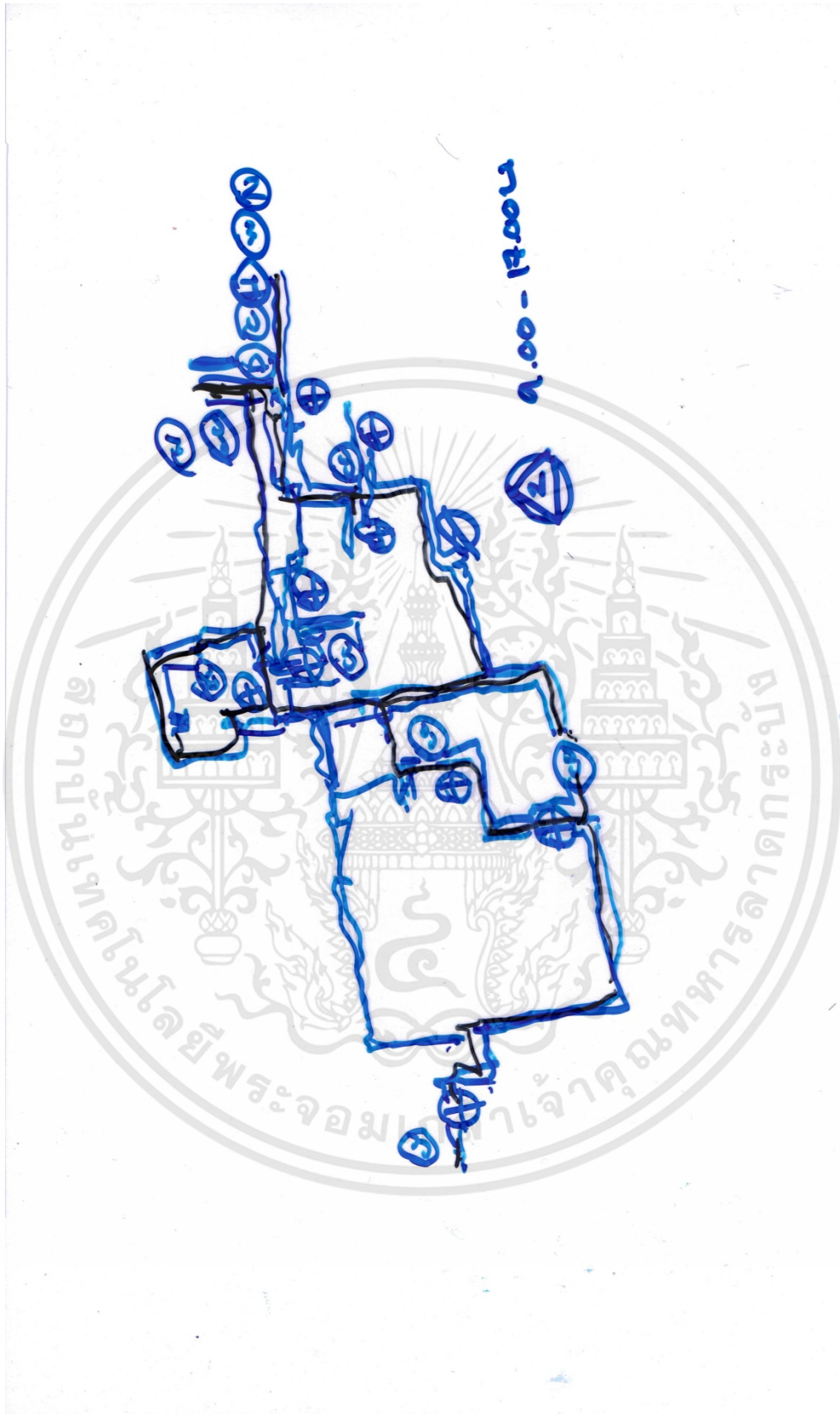

๑.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

อุปสรรคที่พบบริเวณวิหารพระนอน

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางเข้าวิหารพระนอน

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นวิหารพระนอนสำหรับคนหูหนวก

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่ทราบว่าจุดนี้คืออะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ วิหารพระนอน
บริเวณรอบๆวิหารพระนอน ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวิหารพระนอน

ป้ายไม่มีอักษรเบรลล์

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนตาพิการทางสายไม่สามารถทราบข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวิหารพระนอน
จุดทำบุญตักบาตรไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้
อุปสรรคที่พบบริเวณศาลาการเปรียญ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ ศาลาการเปรียญ
ไม่มีแผนที่อักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางเข้าศาลาการเปรียญ
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ ศาลาการเปรียญ
บริเวณรอบศาลาการเปรียญพื้นผิวไม่สม่ำเสมอ ชำรุด
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหว มีอาการปวดลำตัวเมื่อวีลแชร์กระทบกับพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ ศาลาการเปรียญ
 บริเวณรอบศาลาการเปรียญ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่
 อุปสรรคที่พบบริเวณศาลานวด

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในศาลานวด
 ไม่มีอักษรไทยที่ชัดสำหรับคนหูหนวก
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่ทราบว่าจุดนี้คืออะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในศาลานวด
 ป้ายไม่มีอักษรเบรลล์
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนตาพิการทางสายไม่สามารถทราบข้อมูลได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางเข้าศาลานวด
 ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางเข้าศาลานวด
ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นศาลานวด
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่ทราบว่าจะจุดนี้คืออะไร

อุปสรรคที่พบบริเวณพระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล

ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนตาบอด

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระมหาเจดีย์4รัชกาล
พื้นผิวไม่สม่ำเสมอ และมีตะแกรงระบายน้ำ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น ล้อรถเข็นคนพิการติดตะแกรงระบายน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระมหาเจดีย์4รัชกาล
ป้ายแสดงข้อมูลไม่มีอักษรเบรลล์ หรือคิวอาร์โค้ดให้สแกน
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลต่างๆได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล

ทางลาดมีความลาดชันเกิน 1:12

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวอาจจะหกล้มได้เนื่องจากทางลาดมีความชัน

อุปสรรคที่พบบริเวณพระวิหารทิศ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระวิหารทิศ
ไม่มีชั้นวางรองเท้า

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาเข้าไปใช้งานในพื้นที่ออกมาแล้วรองเท้าที่ถอดไว้
มีการย้ายเปลี่ยนจุดที่ถอดไว้ทำให้หารองเท้าไม่เจอ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระวิหารทิศ
ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพว่าเป็นพระวิหารทิศ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่ทราบที่จุดนี้คืออะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระวิหารทิศ
 ป้ายบทสวดไม่มีอักษรเบรลล์
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

อุปสรรคที่พบบริเวณพระอุโบสถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณรอบๆ พระอุโบสถ
 บริเวณรอบพระอุโบสถ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนคนพิการทางสายตา
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณกำแพงแก้วรอบๆ พระอุโบสถ

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

อุปสรรคที่พบบริเวณพระระเบียง

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณพระระเบียง

ทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการไม่ต่อเนื่อง

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อม

ที่เชื่อมต่อกันได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

แคบชั้นบอกข้อมูลไม่มีอักษรเบรลล์

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลของพระพุทธรูปได้

อุปสรรคที่พบบริเวณห้องน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ

บริเวณอ่างล้างมือไม่พบอุปสรรคใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ
ไม่มีพื้นที่กลับรถเข็นสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น รถเข็นคนพิการไม่สามารถหมุนตัวภายในห้องน้ำได้

อุปสรรคที่พบลานจอดรถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ
ไม่มีที่จอดรถคนพิการ ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการนั่งรถเข็นที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถในที่สะดวกได้

คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบจากการสำรวจวัดไตรมิตรวิทยาราม
อุปสรรคที่พบลานจอดรถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ
 ไม่มีที่จอดรถคนพิการ อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถ
 ในที่สะดวกได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระอุโบสถ
 ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอุโบสถ
ไม่มีไม้มีป้ายและสัญลักษณ์นำทางคนตาบอด
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอุโบสถ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอุโบสถ

ป้ายบตสวดไม่มีอักษรเบรลล์

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

อุปสรรคที่พบพระมหามณฑป

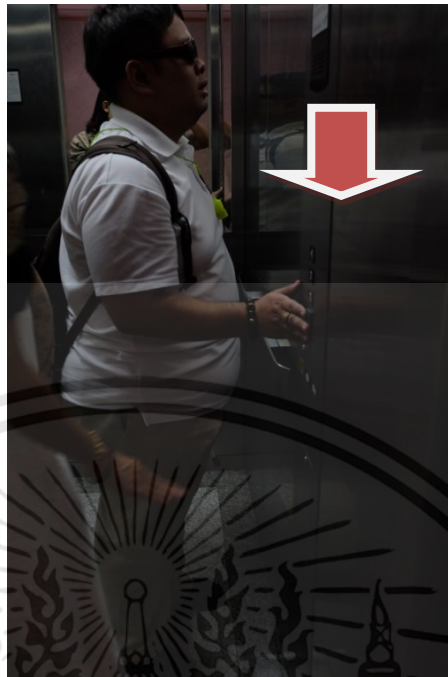

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางขึ้นพระมหามณฑป

ทางลาดมีความลาดชันเกิน 1:12

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวอาจจะหกล้มได้เนื่องจากทางลาดมีความชัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในลิฟต์พระมหามณฑป
 ปุ่มกดลิฟต์ไม่มีอักษรเบรลล์
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถเลือกชั้นที่ต้องการไปได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นบันไดพระมหามณฑป
 ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณงมูกบันได
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาที่ตาบอดไม่มากต้องการแทบสีในการช่วยมองและผู้สูงอายุ
 อาจจะไม่เดินขึ้นได้เนื่องจากบันไดมีความสูงชัน
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

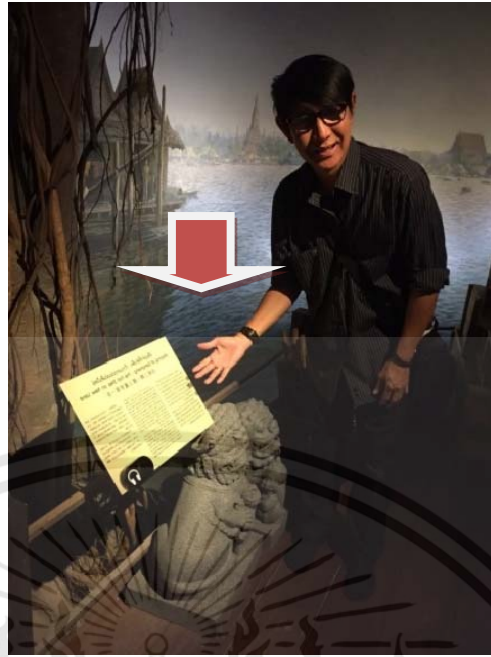

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทางขึ้นพระมหามณฑป
ไม่มีป้าย และพื้นผิวสัมผัสนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระมหามณฑป
ป้ายห้องน้ำถูกปิดทับด้วยสติ๊กเกอร์สีขาว และห้องน้ำคนพิการถูกล็อคประตู
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการไม่สามารถเข้าใช้งานห้องน้ำได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์
 ป้ายแสดงข้อมูลปุ่มกดรับฟังเสียงเสียทุกตัว ไม่มีอักษรเบรลล์ หรือคิวอาร์โค้ดให้แสกน
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์

ป้ายเสียงเซียมซีไม่มีอักษรเบรลล์

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์
VTRที่จัดแสดงบอกประวัติความเป็นมามีแต่เสียง หน้าจอไม่มีตัวอักษร
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่สามารถทราบข้อมูลได้

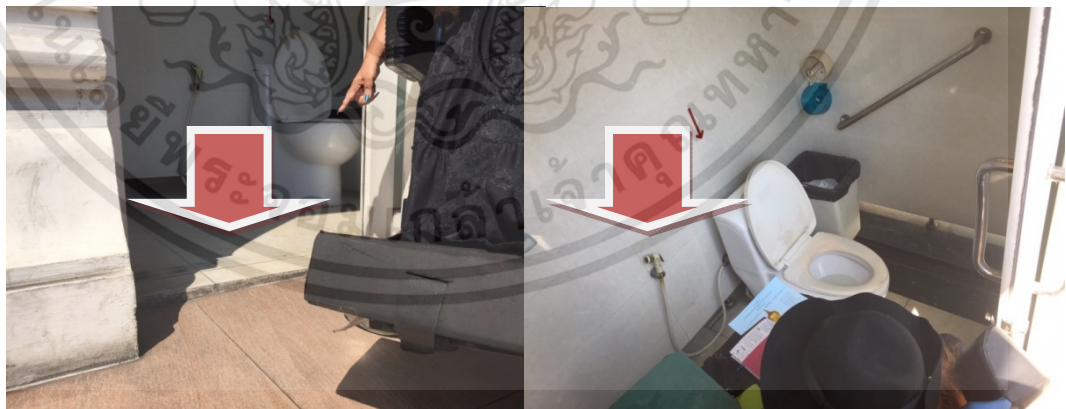
แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์
แคปชั่นแสดงข้อมูลไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระมหามณฑป
บริเวณชั้นบนสุดไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา ป้ายสวดมนต์ไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าถึงพื้นที่ และไม่สามารถสวมมนต์ขอพรได้

อุปสรรคที่พบห้องน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ
ห้องน้ำคนพิการระดับพื้นมีการเปลี่ยนระดับ ห้องน้ำมีขนาดเล็กเกินไปไม่สามารถหมุนรถเข็นคนพิการ
ได้ อุปสรรคที่เกิดขึ้น วีลแชร์ไม่สามารถใช้งานได้ ไม่สามารถกลับรถเข็นได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าห้องน้ำ

ทางลาดมีความลาดชันเกิน 1:12

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวอาจจะหกล้มได้เนื่องจากทางลาดมีความชัน

อุปสรรคที่พบวิหาร

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดไตรมิตรวิทยาราม

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบบริเวณศาลาพระพุทธสัมฤทธิ์มหาจักรพรรดิ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ศาลาพระพุทธสัมฤทธิ์มหาจักรพรรดิ
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ ป้ายสวดมนต์ไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้
คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ได้

อุปสรรคในการเข้าถึงวัดเทพนารี

อุปสรรคที่พบลานจอดรถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ
ไม่มีที่จอดรถคนพิการ อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถในที่
สะดวกได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

อุปสรรคที่พบพระอุโบสถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระอุโบสถ
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในพระอุโบสถ
 ป้ายบทสวดไม่มีอักษรเบรลล์
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้
 อุปสรรคที่พบวิหาร

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวิหาร
 จุดทำบุญไม่มีอักษรเบรลล์
 ไม่มีพื้นผิวสัมผัสในการนำทาง คนพิการทางสายตาไม่สามารถทำบุญได้ด้วยตนเอง
 อุปสรรคที่พบพระเจดีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระเจดีย์
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดพนม
ไม่มีป้ายแสดงรูปภาพและอักษรว่าเป็นพระเจดีย์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนหูหนวกไม่ทราบว่าจุดนี้คืออะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบห้องน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ
ระบบการติดตั้งราวจับในห้องน้ำ วีลแชร์ไม่สามารถใช้งานได้
อุปสรรคที่เกิดขึ้น วีลแชร์ไม่สามารถใช้งานราวจับได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบศาลาสวดมนต์

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณศาลาสวดมนต์
บริเวณทางขึ้นศาลาสวดมนต์พื้นผิวไม่สม่ำเสมอ มีช่องว่างบริเวณทางลาด
อุปสรรคที่เกิดขึ้น รถเข็นคนพิการไม่สามารถขึ้นได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณศาลาสวดมนต์
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบจุดทำบุญ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในรอบๆ จุดทำบุญ
มีการวางสิ่งกีดขวางทางเดินเป็นอันตรายต่อคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น เกิดอุบัติเหตุขึ้นกับคนพิการทางสายตาเดินชนลำโพง

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในรอบๆ จุดทำบุญ
บริเวณจุดทำบุญป้ายเสี่ยงเซียมซีไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถทราบข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในรอบๆ จุดทำบุญ
บริเวณรอบศาลาการเปรียญพื้นผิวไม่สม่ำเสมอ ขรุขระ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหว มีอาการปวดลำตัวเมื่อรถเข็นกระแทกกับพื้น

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในรอบๆ จุดทำบุญ
วัสดุปิดผิวส่วนบนเป็นพรมข้างล่างเป็นไม้เซาะร่อง
อุปสรรคที่เกิดขึ้น เกิดอุบัติเหตุขึ้นกับคนพิการทางสายตาล้มลงเนื่องจากเท้าไม่เกี่ยว
เข้าร่องไม้พรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในรอบๆ จุดทำบุญ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นอันตรายต่อคนพิการทางสายตาควรมีพื้นผิวต่างสัมผัสไว้เตือน
ว่าจุดนี้เป็นเสา

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในวัดเทพนารี
ไม้ตีระฆังวางอยู่ในจุดที่รถเข็นคนพิการหยิบไม่ถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่
สามารถตีระฆังเองได้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบเมรุเผาศพ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นเมรุเผาศพ
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นเมรุเผาศพ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบจากการสำรวจวัดยานนาวา

อุปสรรคที่พบลานจอดรถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ

ไม่มีที่จอดรถคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการที่มาทำบุญที่วัดไม่สามารถจอดรถในที่สะดวกได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถ

ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบเจดีย์เรือสำเภา

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ เจดีย์เรือสำเภา
พื้นผิวไม่สม่ำเสมอ และมีตะแกรงระบายน้ำ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น ล้อรถเข็นคนพิการติดตะแกรงระบายน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าเจดีย์เรือสำเภา
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในเจดีย์เรือสำเภา
 ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นอันตรายต่อคนพิการทางสายตาควรมีพื้นผิวต่างสัมผัสไว้เตือน
 ว่าจุดนี้เป็นช่องแคบ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในเจดีย์เรือสำเภา

ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในเจดีย์เรือสำเภา
 ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณจมูกบันได
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาที่ตาบอดไม่มากต้องการแทบสีในการช่วยมอง
 ผู้สูงอายุอาจจะลื่นล้มได้เนื่องจากบันไดมีความสูงชัน

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในเจดีย์เรือสำเภา

ป้ายบทสวดไม่มีอักษรเบรลล์

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบพระอนุสาวรีย์สดเด็จพระนั่งเกล้าฯ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นพระอนุสาวรีย์สดเด็จพระนั่งเกล้าฯ

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าไปสักการะ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้

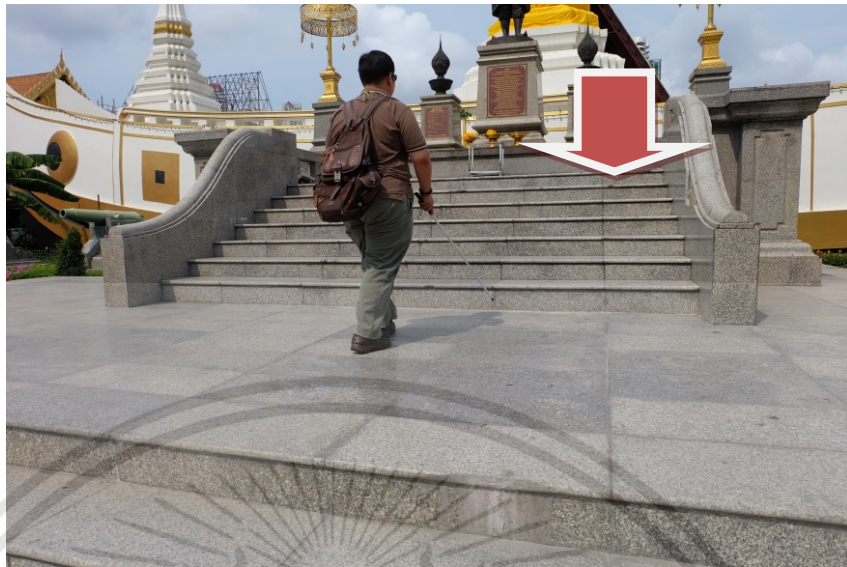

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอนุสาวรีย์สดเด็จพระนั่งเกล้าฯ

ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ
 ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณจุกบันได
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาที่ตาบอดไม่มากต้องการแทบสีในการช่วยมอง และผู้สูงอายุ
 อาจจะไม่กล้าขึ้นได้เนื่องจากบันไดมีความสูงชัน

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ
 ป้ายบทสวดไม่มีอักษรเบรลล์
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบศาลเจ้าแม่กวนอิม

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าศาลเจ้าแม่กวนอิม
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม
ไม่มีพื้นผิวสัมผัสในการเตือนและนำทาง ป้ายบทสวดไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้พื้นที่ และไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบพระอุโบสถ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าพระอุโบสถ
ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอุโบสถ
ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
อุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นอันตรายต่อคนพิการทางสายตาอาจสะดุดล้มได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่รอบๆ พระอุโบสถ
 ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่
 อุปสรรคที่พบอาคารมหาเจษฎาบดินทร์

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางเข้าอาคารมหาเจษฎาบดินทร์
 ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บันไดทางขึ้นอาคารมหาเจษฎาบดินทร์
 ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณจมูกบันได
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาที่ตาบอดไม่มากต้องการแทบสีในการช่วยมอง และผู้สูงอายุ
 อาจจะไม่ถนัดขึ้นบันไดเนื่องจากบันไดมีความสูงชัน

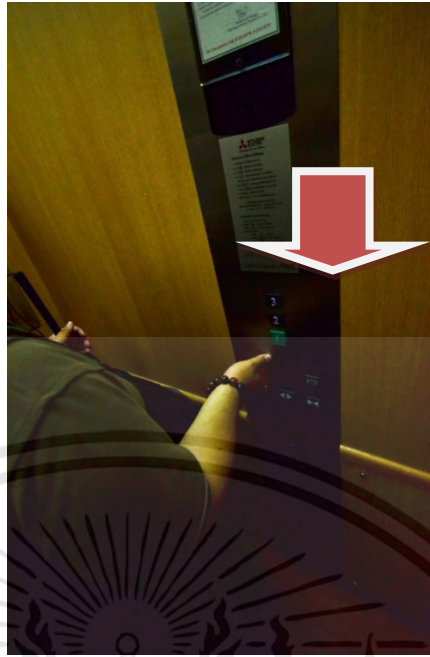

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บันไดทางขึ้นอาคารมหาเจษฎาบดินทร์

ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนคนพิการทางสายตา

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในลิฟต์อาคารมหาเจษฎาบดินทร์
ปุ่มกดลิฟต์ไม่มีอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถเลือกชั้นที่ต้องการไปได้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในอาคารมหาเจษฎาบดินทร์
ป้ายบตสวดไม่มีอักษรเบรลล์
อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาไม่สามารถสวดมนต์ขอพรได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ภายในอาคารมหาเจษฎาบดินทร์

ไม่มีสติ๊กเกอร์แถบสีตรงบริเวณจุกบันได

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาที่ตาบอดไม่มากต้องการแทบสีในการช่วยมอง วัสดุปูพื้นมีความมันวาว (หื่นอ่อน) และผู้สูงอายุอาจจะลื่นล้มได้เนื่องจากบันไดมีความสูงชัน

อุปสรรคที่พบห้องน้ำ

แสดงการเข้าใช้พื้นที่ภายในห้องน้ำ

บริเวณห้องน้ำคนพิการทั้งสามประเภทได้ใช้งานไม่พบอุปสรรคใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคที่พบวิหารเก้งจิ้น

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นวิหารเก้งจิ้น

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารได้

อุปสรรคที่พบท่าน้ำ

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่ทางขึ้นท่าน้ำ

ไม่มีทางลาดสำหรับรถเข็นคนพิการ

อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถเข้าเข้าถึงพื้นที่ท่าน้ำได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงอุปสรรคในการเข้าใช้พื้นที่บริเวณทำน้ำ
 ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางสายตา
 อุปสรรคที่เกิดขึ้น คนพิการทางสายตาหลงทางในการเข้าใช้งานในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

นักศึกษา นายเสกฐวุฒิ ปัญญาเสวนมิตร
 การศึกษา พ.ศ. 2556 ปริญญาศิลปบัณฑิต (ออกแบบภายใน)
 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
 พ.ศ. 2562 ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
 (สถาปัตยกรรมภายใน) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
 ลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้